

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI

PŘÍRODOVĚDECKÁ FAKULTA

KATEDRA ROZVOJOVÝCH STUDIÍ

Bc. Gabriela Benešová

**Analýza působení nevládních neziskových
organizací v oblasti rozvojové spolupráce zemí
Visegrádské skupiny**

Diplomová práce

Vedoucí práce: Mgr. Petra Krylová

Olomouc 2014

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci vypracovala samostatně a uvedla jsem veškeré použité zdroje.

V Olomouci dne 14. 5. 2014

.....

Podpis

Děkuji vedoucí diplomové práce Mgr. Petře Krylové. Dále zástupcům nevládních neziskových organizací, kteří se zabývají realizací projektů rozvojové spolupráce a kteří byli ochotní věnovat svůj čas vyplnění dotazníku či zodpovězení emailu.

Zároveň děkuji své rodině a nejbližším, kteří mě podporovali po celou dobu mého studia.

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI
Přírodovědecká fakulta
Akademický rok: 2011/2012

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Bc. Gabriela BENEŠOVÁ**
Osobní číslo: **R110785**
Studijní program: **N1301 Geografie**
Studijní obor: **Mezinárodní rozvojová studia**
Název tématu: **Analýza působení nevládních neziskových organizací v oblasti
rozvojové spolupráce zemí Visegrádské skupiny**
Zadávající katedra: **Katedra rozvojových studií**

Zásady pro vypracování:

Cílem diplomové práce je komplexně zhodnotit činnost nevládních neziskových organizací (NNO) působících v oblasti rozvojové spolupráce zemí Visegrádské skupiny. Zatímco k oficiální rozvojové spolupráci jsou dostupné různorodé analýzy objemu finančních prostředků, teritoriálního a sektorového zaměření, podobné zdroje mapující činnost nevládních organizací existují jen velmi zřídka. Diplomová práce se zaměří na analýzu finančních prostředků NNO alokovaných na projekty rozvojové spolupráce, jejich teritoriální a sektorové zaměření. Práce nastíní různé strategie těchto organizací při získávání finančních prostředků a zaměří se rovněž na komparaci teritoriálního a sektorového zaměření rozvojové spolupráce realizované NNO a oficiální rozvojové spolupráce zemí Visegrádské skupiny.

Rozsah grafických prací: dle potřeby
Rozsah pracovní zprávy: 20 - 25 tisíc slov
Forma zpracování diplomové práce: tištěná/elektronická
Seznam odborné literatury:

ADAMCOVÁ, Nikol a kol. Zahraniční rozvojová spolupráce České republiky. Praha: Ústav mezinárodních vztahů pro Ministerstvo zahraničních věcí České republiky, 2006. 84 s Česká rozvojová agentura [online]. 2009. Dostupné z: <http://www.czda.cz/> KOCH, Dirk-Jan. Aid from international NGOS: blind spots on the aid allocation map. New York: Routledge, 2009. KOCH, Dirk-Jan, Axel DREHER, Peter NUNNENKAMP a Rainer THIELE. Keeping a Low Profile: What Determines the Allocation of Aid by Non-Governmental Organizations?. Kiel Working Papers. 2008(No. 1406), 34. Ministerstvo zahraničních věcí ČR: Zahraniční rozvojová spolupráce [online]. 2008. Dostupné z: http://www.mzv.cz/jnp/cz/zahranicni_vztahy/rozvojova_spoluprace/index.html Portál veřejné správy České republiky: Evidence nestátních neziskových organizací [online]. 2008. Dostupné z: <http://www.isnno.cz/evidencennov10001/DesignPages/oevidenci.aspx> ŠEDIVÝ, Marek a Olga MEDLÍKOVÁ. Úspěšná nezisková organizace. Praha: Grada, 2009, 160 s. ISBN 978-80-247-2707-3.

Vedoucí diplomové práce: Mgr. Petra Krylová
Katedra rozvojových studií

Datum zadání diplomové práce: 2. ledna 2012
Termín odevzdání diplomové práce: 27. dubna 2013

L.S.

Prof. RNDr. Juraj Ševčík, Ph.D.
děkan

Doc. RNDr. Pavel Nováček, CSc.
vedoucí katedry

V Olomouci dne 25. ledna 2012

ABSTRAKT

Tato diplomová práce se zabývá nevládními neziskovými organizacemi aktivními na poli rozvojové spolupráce v zemích Visegrádské skupiny. První kapitola diplomové práce otevírá téma poskytování pomoci a definuje základní pojmy spojené s neziskovým sektorem a nevládními neziskovými organizacemi a jejich fungováním a financováním. Na toto téma navazuje druhá kapitola, která nastiňuje kontext poskytování rozvojové spolupráce v zemích Visegrádské skupiny. Další kapitoly se již věnují jednotlivým visegrádským státům. Jsou vždy rozděleny na oficiální rozvojovou spolupráci, obecně na nevládní neziskové organizace a na část zabývající se nevládními neziskovými organizacemi pracujícími na poli rozvojové spolupráce. Vždy tato poslední část kapitoly je založena na výsledcích dotazníkového výzkumu. Následují kapitoly komparační, které porovnávají oficiální rozvojovou spolupráci členských států Visegrádské čtyřky a dále práci nevládních neziskových organizací zabývajících se rozvojovou spoluprací.

Klíčová slova: rozvojová spolupráce, nevládní neziskové organizace, Visegrádská skupina

ABSTRACT

This diploma thesis is focused on non-profit non-governmental organizations active in the field of development assistance in Visegrad countries. The first chapter provides a broader overview of development assistance and defines some basic terms related to non-profit non-governmental organizations, their work and funding. The second chapter explains the specific context of development assistance in Visegrad countries. The following four chapters provide detailed analysis of the official development assistance, non-profit non-governmental sector and more specifically non-profit organizations working in the field of development cooperation of each Visegrad country. The last chapters analyse and discuss the results of a survey conducted for the purpose of this thesis. The thesis concludes by comparing official development assistance of the Visegrad countries and the work of non-profit non-governmental organizations involved in development cooperation.

Key words: development assistance, non-profit non-governmental organizations, Visegrad group

Obsah

SEZNAM POUŽITÝCH ZKRATEK	10
SEZNAM GRAFŮ	12
SEZNAM OBRÁZKŮ	12
SEZNAM TABULEK	12
ÚVOD.....	14
1 METODIKA PRÁCE.....	15
1.1 CÍLE PRÁCE	15
1.2 METODY SBĚRU DAT	16
2 NEVLÁDNÍ NEZISKOVÉ ORGANIZACE A JEJICH ROLE V ZAHRANIČNÍ ROZVOJOVÉ SPOLUPRÁCI.....	17
2.1 DEFINICE ZÁKLADNÍCH POJMŮ ROZVOJOVÉ SPOLUPRÁCE	17
2.2 SVĚTOVÝ KONTEXT VZNIKU NEVLÁDNÍCH NEZISKOVÝCH ORGANIZACÍ	18
2.3 NEZISKOVÝ SEKTOR	19
2.4 NEVLÁDNÍ NEZISKOVÉ ORGANIZACE	21
2.4.1 TEORIE VZNIKU NEVLÁDNÍCH NEZISKOVÝCH ORGANIZACÍ	22
2.4.2 TYPOLOGIE NEVLÁDNÍCH NEZISKOVÝCH ORGANIZACÍ	23
2.5 FINANCOVÁNÍ NEVLÁDNÍCH NEZISKOVÝCH ORGANIZACÍ	25
2.5.1 ROZPOČET NEVLÁDNÍ NEZISKOVÉ ORGANIZACE	25
2.5.2 MOŽNOSTI FINANCOVÁNÍ ČINNOSTI NNO	26
2.5.3 FUNDRAISING	29
3 KONTEXT POSKYTOVÁNÍ ROZVOJOVÉ SPOLUPRÁCE V ZEMÍCH VISEGRÁDSKÉ SKUPINY....	31
3.1 ZÁKLADNÍ INFORMACE O VISEGRÁDSKÉ SKUPINĚ.....	31
3.2 OFICIÁLNÍ ROZVOJOVÁ SPOLUPRÁCE ČLENSKÝCH STÁTŮ V4	33
3.3 NEZISKOVÝ SEKTOR V ZEMÍCH V4	36
4 ČESKÁ REPUBLIKA.....	38
4.1 OFICIÁLNÍ ROZVOJOVÁ SPOLUPRÁCE ČESKÉ REPUBLIKY	38
4.1.1 PRÁVNÍ UKOTVENÍ OFICIÁLNÍ ROZVOJOVÉ SPOLUPRÁCE (ODA).....	38
4.1.2 FINANCOVÁNÍ ODA	39
4.1.3 TERITORIÁLNÍ ALOKACE ODA	40
4.1.4 SEKTOROVÁ ALOKACE ODA.....	42
4.2 NEVLÁDNÍ NEZISKOVÉ ORGANIZACE V ČR.....	43
4.2.1 HISTORIE ČESKÉHO NEZISKOVÉHO SEKTORU.....	43
4.2.2 PRÁVNÍ UKOTVENÍ NEVLÁDNÍCH NEZISKOVÝCH ORGANIZACÍ	45
4.3 NEVLÁDNÍ NEZISKOVÉ ORGANIZACE PŮSOBÍCÍ V OBLASTI ROZVOJOVÉ SPOLUPRÁCE.....	48
4.3.1 ZÁKLADNÍ INFORMACE O ORGANIZACÍCH	49
4.3.2 FINANCOVÁNÍ NNO ZABÝVAJÍCÍCH SE ROZVOJOVOU SPOLUPRACÍ	49

4.3.3	MNOŽSTVÍ PROJEKTŮ.....	51
4.3.4	TERITORIÁLNÍ ALOKACE PROJEKTŮ.....	52
4.3.5	SEKTOROVÉ ZAMĚŘENÍ PROJEKTŮ.....	56
5	MAĎARSKO.....	57
5.1	OFICIÁLNÍ ROZVOJOVÁ SPOLUPRÁCE MAĎARSKA	57
5.1.1	PRÁVNÍ UKOTVENÍ OFICIÁLNÍ ROZVOJOVÉ SPOLUPRÁCE (ODA).....	57
5.1.2	FINANCOVÁNÍ ODA	58
5.1.3	TERITORIÁLNÍ ALOKACE ODA	59
5.1.4	SEKTOROVÁ ALOKACE ODA.....	61
5.2	NEVLÁDNÍ NEZISKOVÉ ORGANIZACE V MAĎARSKU	62
5.2.1	HISTORIE MAĎARSKÉHO NEZISKOVÉHO SEKTORU	62
5.2.2	PRÁVNÍ UKOTVENÍ NEVLÁDNÍCH NEZISKOVÝCH ORGANIZACÍ	64
5.3	NEVLÁDNÍ NEZISKOVÉ ORGANIZACE PŮSOBÍCÍ V OBLASTI ROZVOJOVÉ SPOLUPRÁCE.....	65
5.3.1	ZÁKLADNÍ INFORMACE O ORGANIZACÍCH	65
5.3.2	FINANCOVÁNÍ NNO ZABÝVAJÍCÍCH SE ROZVOJOVOU SPOLUPRACÍ	66
5.3.3	MNOŽSTVÍ PROJEKTŮ.....	67
5.3.4	TERITORIÁLNÍ ALOKACE PROJEKTŮ.....	68
5.3.5	SEKTOROVÉ ZAMĚŘENÍ PROJEKTŮ.....	71
6	POLSKO.....	72
6.1	OFICIÁLNÍ ROZVOJOVÁ SPOLUPRÁCE POLSKA.....	72
6.1.1	PRÁVNÍ UKOTVENÍ OFICIÁLNÍ ROZVOJOVÉ SPOLUPRÁCE (ODA).....	72
6.1.2	FINANCOVÁNÍ ODA	73
6.1.3	TERITORIÁLNÍ ALOKACE ODA	74
6.1.4	SEKTOROVÁ ALOKACE ODA.....	75
6.2	NEVLÁDNÍ NEZISKOVÉ ORGANIZACE V POLSKU.....	76
6.2.1	HISTORIE POLSKÉHO NEZISKOVÉHO SEKTORU	76
6.2.2	PRÁVNÍ UKOTVENÍ NEVLÁDNÍCH NEZISKOVÝCH ORGANIZACÍ	77
6.3	NEVLÁDNÍ NEZISKOVÉ ORGANIZACE PŮSOBÍCÍ V OBLASTI ROZVOJOVÉ SPOLUPRÁCE.....	79
6.3.1	ZÁKLADNÍ INFORMACE O ORGANIZACÍCH	79
6.3.2	FINANCOVÁNÍ NNO ZABÝVAJÍCÍCH SE ROZVOJOVOU SPOLUPRACÍ	79
6.3.3	MNOŽSTVÍ PROJEKTŮ.....	81
6.3.4	TERITORIÁLNÍ ALOKACE PROJEKTŮ.....	82
6.3.5	SEKTOROVÉ ZAMĚŘENÍ PROJEKTŮ.....	84
7	SLOVENSKO	85
7.1	OFICIÁLNÍ ROZVOJOVÁ SPOLUPRÁCE SLOVENSKA	85
7.1.1	PRÁVNÍ UKOTVENÍ OFICIÁLNÍ ROZVOJOVÉ SPOLUPRÁCE (ODA).....	85

7.1.2	FINANCOVÁNÍ ODA	86
7.1.3	TERITORIÁLNÍ ALOKACE ODA	87
7.1.4	SEKTOROVÁ ALOKACE ODA.....	88
7.2	NEVLÁDNÍ NEZISKOVÉ ORGANIZACE NA SLOVENSKU	89
7.2.1	HISTORIE SLOVENSKÉHO NEZISKOVÉHO SEKTORU.....	89
7.2.2	PRÁVNÍ UKOTVENÍ NEVLÁDNÍCH NEZISKOVÝCH ORGANIZACÍ	90
7.3	NEVLÁDNÍ NEZISKOVÉ ORGANIZACE PŮSOBÍCÍ V OBLASTI ROZVOJOVÉ SPOLUPRÁCE.....	93
7.3.1	ZÁKLADNÍ INFORMACE O ORGANIZACÍCH	93
7.3.2	FINANCOVÁNÍ NNO ZABÝVAJÍCÍCH SE ROZVOJOVOU SPOLUPRACÍ	94
7.3.3	MNOŽSTVÍ PROJEKTŮ.....	95
7.3.4	TERITORIÁLNÍ ALOKACE PROJEKTŮ.....	97
7.3.5	SEKTOROVÉ ZAMĚŘENÍ PROJEKTŮ.....	100
8	KOMPARACE OFICIÁLNÍ ROZVOJOVÉ SPOLUPRÁCE ZEMÍ VISEGRÁDSKÉ SKUPINY.....	101
9	KOMPARACE NNO ZABÝVAJÍCÍCH SE ROZVOJOVOU SPOLUPRACÍ ZEMÍ VIDEGRÁDSKÉ ČTYŘKY.....	104
9.1	ZÁKLADNÍ INFORMACE O ORGANIZACÍCH	104
9.2	FINANCOVÁNÍ NNO ZABÝVAJÍCÍCH SE ROZVOJOVOU SPOLUPRACÍ	104
9.3	MNOŽSTVÍ PROJEKTŮ.....	105
9.4	TERITORIÁLNÍ ALOKACE PROJEKTŮ.....	106
9.5	SEKTOROVÉ ZAMĚŘENÍ PROJEKTŮ	107
	ZÁVĚR	108
	SEZNAM LITERATURY	110
	SEZNAM PŘÍLOH.....	120
	PŘÍLOHA Č. 1 Seznam členských organizací FORs.....	121
	PŘÍLOHA Č. 2 Seznam členských organizací HAND	123
	PŘÍLOHA Č. 3 Seznam členských organizací Grupa Zagranica.....	124
	PŘÍLOHA Č. 4 Seznam členských organizací MVRO.....	126
	PŘÍLOHA Č. 5 OECD/DAC Seznam příjemců oficiální rozvojové pomoci (2012)	127
	PŘÍLOHA Č. 6 Strukturovaný dotazník v českém jazyce	129
	PŘÍLOHA Č. 7 Strukturovaný dotazník v anglickém jazyce.....	133
	PŘÍLOHA Č. 8 Společné státy realizace projektů NNO zemí V4 - shoda dvou členů V4.....	137

SEZNAM POUŽITÝCH ZKRATEK

- CONCORD – Evropská konfederace nevládních organizací pro obnovu a rozvoj
(*European NGO Confederation for Relief and Development*)
- CSO – Organizace občanské společnosti (*Civil Society Organizations*)
- CSPs – Country Strategy Papers
- ČR – Česká republika
- ČRA – Česká rozvojová agentura
- OECD/DAC – Výbor pro rozvojovou pomoc (*Development Assistance Committee*)
- DANIDA – Dánská mezinárodní rozvojová agentura (*Danish International Development Agency*)
- DMS – Služba dárcovských zpráv (*Donor message service*)
- ECOSOC – Ekonomická a sociální rada OSN (*United Nations Economic and Social Council*)
- EDF – Evropský rozvojový fond (*European Development Fund*)
- EU – Evropská unie (*European Union*)
- FoRS – České fórum pro rozvojovou spolupráci
- GRV – globální rozvojové vzdělávání
- ICRC - Mezinárodní výbor Červeného kříže (*International Committee of the Red Cross*)
- IDC – Mezinárodní rozvojová spolupráce (*International Development cooperation*)
- IDC IC – Meziresortní komise zahraniční rozvojové spolupráce
(*International Development Cooperation Interdepartmental Committee*)
- HAND – Maďarská asociace nevládních organizací pro rozvoj a humanitární pomoc
(*Hungarian Association of NGOs for Development and Humanitarian Aid*)
- HDI – Index lidského rozvoje (*Human development Index*)
- HDP – hrubý domácí produkt
- HND – hrubý národní důchod
- LDCs – Nejméně rozvinuté státy (*Least Developed Countries*)
- MBO – Organizace vzájemně prospěšné (*Mutual Benefit Organizations*)
- MDGs – Rozvojové cíle tisíciletí (*Millennium Development Goals*)
- MFA – Ministry of Foreign Affairs (*Ministerstvo zahraničních věcí*)
- MVF – Mezinárodní Visegrádský fond
- MVRO – Platforma nevládních rozvojových organizací
(*Platforma mimovládnych rozvojových organizácií*)
- MZV – Ministerstvo zahraničních věcí
- MZVaEZ – Ministerstvo zahraničních věcí a evropských záležitostí
- NED – Národní nadace pro demokracii (*National Endowment for Democracy*)

NGO – Nevládní nezisková organizace (*Non-profit non-governmental organizations*)
NNO – Nevládní nezisková organizace
ODA – Oficiální rozvojová spolupráce (*Official Development Assistance*)
ODACE – Oficiální rozvojová spolupráce pro Střední Evropu
(*Official Development Assistance in Central Europe*)
OECD – Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj
(*Organization for Economic Cooperation and Development*)
OOS – Organizace občanské společnosti
OSN – Organizace spojených národů
PBO – Organizace veřejně prospěšné (*Public Benefit Organizations*)
RS – rozvojová spolupráce
SAMRS – Slovenská agentura mezinárodní rozvojové spolupráce
SR – Slovenská republika
UNDP – Rozvojový program OSN (*United Nations Development Programme*)
USAID – Americká agentura pro mezinárodní rozvoj
(*United States Agency for International Development*)
V4 – Visegrádská čtyřka, Visegrádská skupina
ZRS – zahraniční rozvojová spolupráce
ZÚ – zastupitelský úřad

SEZNAM GRAFŮ

Graf č. 1 Podíl ODA na hrubém národním důchodu	35
Graf č. 2 ODA v ČR v letech 2008–2012	40
Graf č. 3 Zdroje financování českých rozvojových projektů realizovaných NNO	50
Graf č. 4 Počet projektů realizovaných českými NNO	52
Graf č. 5 Sektorové zaměření českých rozvojových projektů	56
Graf č. 6 ODA v Maďarsku v letech 2008–2012	59
Graf č. 7 Zdroje financování maďarských rozvojových projektů realizovaných NNO	66
Graf č. 8 Počet projektů realizovaných maďarskými NNO	67
Graf č. 9 Sektorové zaměření maďarských rozvojových projektů	71
Graf č. 10 ODA v Polsku v letech 2008–2012	73
Graf č. 11 Zdroje financování polských rozvojových projektů realizovaných NNO	80
Graf č. 12 Počet projektů realizovaných polskými NNO	81
Graf č. 13 Sektorové zaměření polských rozvojových projektů	84
Graf č. 14 ODA ve Slovenské republice v letech 2008–2012	86
Graf č. 15 Zdroje financování slovenských rozvojových projektů realizovaných NNO	94
Graf č. 16 Počet projektů realizovaných slovenskými NNO	96
Graf č. 17 Sektorové zaměření slovenských rozvojových projektů	100
Graf č. 18 Oficiální rozvojová spolupráce států V4 v období 2008–2012	103
Graf č. 19 Komparace rozpočtů NNO zemí V4	105

SEZNAM OBRÁZKŮ

Obrázek č. 1 Pestoffův trojúhelník blahobytu	20
Obrázek č. 2 Teritoriální alokace projektů České republiky	55
Obrázek č. 3 Teritoriální alokace projektů Maďarska	70
Obrázek č. 4 Teritoriální alokace projektů Polska	83
Obrázek č. 5 Teritoriální alokace projektů Slovenska	99

SEZNAM TABULEK

Tabulka č. 1 Charakteristika organizací jednotlivých sektorů	20
Tabulka č. 2 Mezinárodní klasifikace neziskových organizací ICNPO	24
Tabulka č. 3 Teritoriální priority české ODA	41
Tabulka č. 4 Vývoj počtu NNO dle jednotlivých právních forem v letech 2008–2012	44

Tabulka č. 5 Teritoriální alokace českých projektů rozvojové spolupráce	52
Tabulka č. 6 Teritoriální priority maďarské ODA.....	60
Tabulka č. 7 Teritoriální alokace maďarských projektů rozvojové spolupráce	68
Tabulka č. 8 Teritoriální priority polské ODA	74
Tabulka č. 9 Teritoriální alokace polských projektů rozvojové spolupráce	82
Tabulka č. 10 Teritoriální priority slovenské ODA.....	87
Tabulka č. 11 Teritoriální alokace slovenských projektů rozvojové spolupráce	97
Tabulka č. 12 Společné prioritní státy členů V4 v rámci ODA	101
Tabulka č. 13 Společné státy realizace projektů NNO zemí V4.....	107

ÚVOD

Státy Visegrádské skupiny (Česká republika, Maďarská republika, Polská republika a Slovenská republika) se řadí do skupiny států vyspělých, které jsou mezinárodními závazky povinni poskytovat pomoc méně vyspělým a rozvojovým státům. Nebylo tomu tak vždy. Specifikem těchto států je jejich ojedinělý vývoj v poskytování a přijímání rozvojové pomoci. V době Sovětského svazu se jednalo o poskytovatele pomoci, jejichž pomoc byla silně ovlivněna politikou Moskvy. Po roce 1991 se ze středoevropských států staly příjemci celosvětové pomoci zaměřené na budování občanské společnosti a až v průběhu 90. let se státy Visegrádské skupiny posunuly na pomyslném žebříčku do skupiny poskytovatelů neboli donorů rozvojové spolupráce.

Podobně ovlivněn byl i celý neziskový sektor, jehož práce byla v komunistických dobách omezena či zcela zakázána. Až v posledních 20 letech dochází k intenzivnímu rozvoji nevládních neziskových organizací a celé občanské společnosti a tudíž i k rozvoji nevládních neziskových organizací zabývajících se rozvojovou spoluprací, kterými se zabývá tato práce. Vývoj neziskového sektoru a nevládních neziskových organizací byl ve všech státech Visegrádské skupiny velmi obdobný, přesto je možné nalézt určité rozdíly a to nejen v oblasti spolupráce s vládou daného státu, ale také v oblasti teritoriálního a sektorového zaměření projektů.

Jednotlivé cíle práce a metody sběru a zpracování dat jsou podrobně popsány v kap. 1 Metodika práce.

1 METODIKA PRÁCE

1.1 CÍLE PRÁCE

Cílem této diplomové práce je zmapování neziskového sektoru působícího v oblasti rozvojové spolupráce zemí Visegrádské čtyřky. Oficiální rozvojová spolupráce je pomocí vládní, která často bývá ovlivněna ekonomickou a bezpečnostní politikou státu. To se projevuje zejména ve výběru teritorií, do kterých tato pomoc směřuje a v sektorech, ve kterých je tato pomoc poskytována. Vše se také odvíjí od výše rozpočtu určeného na rozvojovou spolupráci. Neziskové organizace, kterými se tato práce zabývá primárně, jsou oproti tomu nevládní. Nejsou tedy vázány mezinárodními povinnostmi, které by jim určovaly, kde a jakým způsobem mají působit.

Autorka se rozhodla zaměřit se na nevládní neziskové organizace a podívat se, jakým způsobem financují své projekty v rozvojových zemích, do kterých států a oblastí směřují svou pomoc a v jakých sektorech realizují rozvojové projekty. K oficiální rozvojové spolupráci existují různorodé studie, ovšem práci rozvojových nevládních neziskových organizací se věnuje jen minimální množství autorů. Na základě nashromážděných informací přímo od organizací budou tato data srovnána mezi jednotlivými členskými státy Visegrádské čtyřky a také konfrontována se systémem oficiální rozvojové spolupráce.

Je nutno dodat, že množství dostupných informací států Visegrádské čtyřky zaměřených na rozvojovou spolupráci a činnosti nevládních neziskových organizací se liší. Nejméně dostupných informací poskytují maďarské organizace a jejich vláda. Problémem v tomto případě je i jazyková bariéra. Většina dokumentů je k dispozici pouze v místním jazyce, tedy v maďarštině.

1.2 METODY SBĚRU DAT

Zdrojová literatura použitá při tvorbě této diplomové práce pochází vzhledem k tématu od autorů a institucí pocházejících ze všech států Visegrádské skupiny. Základní institucí, která shromažďuje data o oficiální rozvojové spolupráci daného státu je vždy příslušné Ministerstvo zahraničních věcí. Data pro srovnání oficiální rozvojové spolupráce byla použita ze statistik Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj (OECD), přesněji z jejího Výboru pro rozvojovou spolupráci (OECD/DAC).

Pro sběr dat do kapitol zabývajících se nevládními neziskovými organizacemi pracujícími na poli rozvojové spolupráce byl vytvořen strukturovaný dotazník, který byl těmto organizacím distribuován se žádostí o vyplnění. Dotazník byl vytvořen pomocí serveru *SurveyMonkey*, který umožňuje tvorbu dotazníkové logiky i následnou analýzu dat.

Nevládní neziskové organizace byly pro vyplnění dotazníku vybrány na základě jejich členství v platformách sdružujících organizace zabývající se rozvojovou spoluprací. Konkrétně se jedná o platformu FoRS v České republice, HAND v Maďarsku, Grupę Zagranicę v Polsku a MVRO na Slovensku. Dotazník byl vytvořen ve dvou variantách a to v českém jazyce pro české a slovenské organizace a v anglickém jazyce pro organizace polské a maďarské. Celkem bylo osloveno 158 nevládních neziskových organizací. Výzkumu se zúčastnilo 71 z nich, tedy 45 % oslovených organizací.

Dotazník obsahuje celkem 20 otázek, které jsou rozděleny do pěti částí: základní informace o organizaci, financování, množství projektů, teritoriální alokace a sektorové zaměření projektů. Toto rozdělení je také reflektováno v rozdělení jednotlivých podkapitol. Výzkumný dotazník byl organizacím zprostředkován prostřednictvím emailů a sociálních sítí. Jako doplňkové zdroje informací byly použity webové stránky organizací, dokumenty zpřístupněné samotnými organizacemi (výroční zprávy, manuály, apod.) a emailová komunikace. Sběr dat se konal v únoru a březnu 2014 a byl vztažen k projektům a činnosti organizací v roce 2012. Důvodem tohoto časového posunu je fakt, že data k roku 2013 ještě nemohla být všemi organizacemi vyhodnocena a zpracována. Data týkající se rozpočtu organizací a rozvojových projektů, která byla v dotazníku uvedena v místních měnách, byla přepočtena na americký dolar (USD) dle kurzu ze dne 31. 12. 2012.

Soupis členských organizací platform, stejně jako obě jazykové verze strukturovaného dotazníku, jsou k dispozici v příloze této práce.

2 NEVLÁDNÍ NEZISKOVÉ ORGANIZACE A JEJICH ROLE V ZAHRANIČNÍ ROZVOJOVÉ SPOLUPRÁCI

2.1 DEFINICE ZÁKLADNÍCH POJMŮ ROZVOJOVÉ SPOLUPRÁCE

Zahraniční rozvojová spolupráce může být vládní, nevládní nebo také kombinací obou. Vládní rozvojovou spoluprací nazýváme tzv. oficiální rozvojovou spoluprací (ODA – official development assistance). Definici této formy spolupráce formuloval Výbor pro rozvojovou pomoc (DAC – Development Assistance Committee) při OECD. Dle této definice se jedná o toky do zemí a oblastí, které jsou uvedeny na seznamu příjemců DAC a o toky do multilaterálních institucí, které jsou poskytovány oficiálními agenturami, včetně státní správy a samosprávy nebo jejich výkonnými orgány a které:¹

- 1) mají za hlavní cíl prosazování ekonomického rozvoje a prosperity rozvojových zemí a
- 2) nemají komerční charakter a obsahují grantovou složku, která tvoří min. 25 %.

ODA zahrnuje i administrativní náklady spojené s jejím poskytováním. Zvláště se vyčleňuje ještě pomoc oficiální (OA – Official Aid), která je charakterizována jako rozvojová pomoc směřující do transformujících se zemí.² Další formou jsou tzv. ostatní oficiální toky (OOF – Other Official Flows), které nesplňují podmínky pro oficiální rozvojovou pomoc ani pro pomoc oficiální, protože poskytují granty nižší než 25 % nebo nejsou primárně zaměřeny na rozvoj.³

Vládní zahraniční rozvojová spolupráce je plnohodnotnou součástí politik řady vyspělých států. V zákoně o zahraniční rozvojové spolupráci a humanitární pomoci ČR poskytované do zahraničí z roku 2010 se pod pojmem zahraniční rozvojová pomoc rozumí: „souhrn činností hrazených ze státního rozpočtu, jejichž cílem je přispět k odstraňování chudoby v kontextu udržitelného rozvoje, včetně plnění rozvojových cílů tisíciletí, k ekonomickému a sociálnímu rozvoji, k ochraně životního prostředí, jakož i k podpoře demokracie, dodržování lidských práv a řádné správy věcí veřejných v rozvojových zemích.“⁴

Nevládní rozvojová spolupráce je aktivitou občanské společnosti, která rozvojovou spoluprací realizuje prostřednictvím nevládních neziskových organizací. Podrobný popis práce nevládních neziskových organizací zemí Visegrádské čtyřky v oblasti rozvojové spolupráce je vždy uveden v kapitole o příslušném státu.

---

¹ OECD. [online]. 2003.

¹⁵ OECD. [online]. 2013a.

³ OECD. [online]. 2013b.

⁴ Česká republika. Zákon č. 151/2010 Sb., o zahraniční rozvojové spolupráci a humanitární pomoci poskytované do zahraničí a o změně souvisejících zákonů, §2

Rozvojové projekty lze obecně rozdělit do čtyř základních skupin:⁵

- A. velké strukturální rozvojové projekty realizované prostřednictvím půjček mezinárodních finančních institucí
- B. rozvojové programy probíhající na bilaterální úrovni mezi vládami rozvojových států a rozvojovými agenturami vyspělých zemí
- C. rozvojové projekty realizované nevládními neziskovými organizacemi
- D. drobné projekty rozvojové spolupráce, které se zaměřují na konkrétní přímou pomoc

Nevládní neziskové organizace se mohou zapojit do rozvojové spolupráce několika způsoby. Mohou přímo či nepřímo podpořit projekty v rozvojových zemích, zaměřit se na advokační kampaně a akce na aktivní obhajobu zájmů obyvatel rozvojových zemí či se mohou zapojit do rozvojového vzdělávání obyvatel ve vyspělých státech.⁶

2.2 SVĚTOVÝ KONTEXT VZNIKU NEVLÁDNÍCH NEZISKOVÝCH ORGANIZACÍ

V roce 1863 vznikla v Ženevě jedna z prvních a zároveň jedna z nejznámějších humanitárních organizací – Mezinárodní výbor Červeného kříže (ICRC).⁷ Odhaduje se, že do roku 1914 existovalo na světě celkem 1 083 nevládních organizací. Většina z nich se zaměřovala na odstranění otroctví, prosazování rovnosti a lidských práv a svobod.⁸ V roce 1919 vznikla známá britská organizace Save the Children, která se věnuje převážně pomoci dětem. V reakci na druhou světovou válku se zrodila americká organizace CARE a britský Oxfam, organizace, které fungují dodnes.⁹

Jedna z prvních zmínek pojmu „nevládní organizace“ pochází z roku 1945, kdy byla založena Organizace spojených národů (OSN). Již v rámci své Charty se OSN a její členové zavázali k rozvoji občanské společnosti a v roce 1946 získalo 41 nevládních organizací poradní status v rámci Ekonomické a sociální rady (ECOSOC).

Evropské organizace začínaly v poválečných dobách pracovat na poli humanitární pomoci zaměřené na zmírňování chudoby a poskytování sociálních služeb v nově vzniklých rozvojových zemích.¹⁰ V průběhu 60. let došlo ke zjištění, že chudoba je chronickým problémem a k jejímu

⁵ srov. PAZDERKA, J. a P. JELÍNEK, 2004 a NOVÁČEK, P., 2010.

⁶ ŽILKOVÁ, T., nedatováno.

⁷ PAZDERKA, J. a P. JELÍNEK, 2004.

⁸ OLIVER P. Richmond a H. F. CAREY, eds., 2005.

⁹ PAZDERKA, J. a P. JELÍNEK, 2004.

¹⁰ pozn. autora. Rok 1960 je považován za Rok Afriky. V jeho průběhu získalo nezávislost na evropských zemích 17 afrických států.

vymýcení je potřeba více než humanitární pomoc. Organizace se proto začaly zaměřovat na soustavnější práci s rozvojovými státy za účelem dosažení udržitelného rozvoje.¹¹

V současnosti existují desetitisíce nevládních neziskových organizací zabývajících se rozvojovou spoluprací. Aby mohly efektivněji fungovat a ovlivňovat i dění na mezistátní úrovni, sdružují se do mezinárodních platform. V rámci Evropské unie funguje platforma CONCORD (European confederation of Relief and Development NGOs), která sdružuje národní platformy a koalice organizací. Celkem zastupuje více než 1 800 jednotlivých nevládních rozvojových organizací z celé Evropské unie. CONCORD vytváří společná stanoviska evropských nevládních organizací k mezinárodní rozvojové politice a usiluje o transparentní komunikaci mezi zástupci občanské společnosti a Evropskou komisí v oblasti rozvojové spolupráce.¹²

2.3 NEZISKOVÝ SEKTOR

Pro porozumění, proč existují neziskové organizace a na základě jakých principů fungují, je důležité znát vymezení jejich prostoru v rámci národního hospodářství. Z hlediska principu financování je národní hospodářství členěno na ziskový (tržní) a neziskový (netržní) sektor, který můžeme dále rozčlenit na veřejný sektor, soukromý a sektor domácností.¹³

Veřejný sektor je část neziskového sektoru, která je řízena, spravována, financována a kontrolována veřejnou správou. Často je tento sektor zjednodušeně označován jako stát. Soukromý sektor je financován převážně ze zdrojů právnických a fyzických osob. Sektor domácností se také začleňuje do koloběhu finančních toků a vstupuje na trh. Vymezuje jednotlivce i skupiny jednotlivců, kteří jsou nejen spotřebiteli, ale také producenty.¹⁴

Švédský politolog Victor A. Pestoff vyjádřil vztahy ve společnosti ve schématu tzv. trojúhelníku blahobytu (viz Obrázek č. 1 na str. 20). Horní část trojúhelníku patří veřejnému sektoru, zatímco spodní část funguje na bázi soukromoprávní. Pravá část obrázku vyznačuje ziskový sektor, kdežto levá část, která se dále člení, zobrazuje sektor neziskový. Sektor domácností v levé spodní části je charakteristický svou neformálností. Tento sektor tvoří uskupení například rodin, občanských komunit, sousedských uskupení, a to bez legislativního rámce. Uprostřed všech těchto částí se vymezuje sektor soukromý neziskový (třetí sektor,

---

¹¹ SVOBODA, D., M. BRYCHTOVÁ a P. JEBILI ZAČALOVÁ. 2008 (2012).

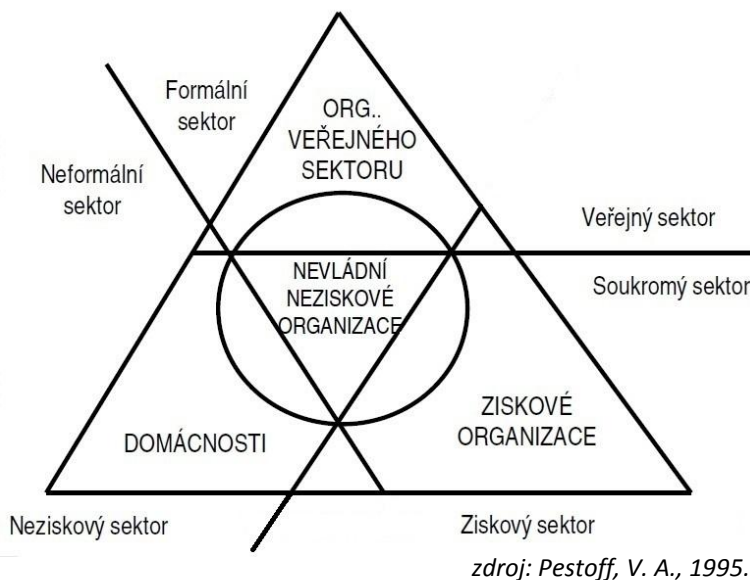
¹² CONCORD [online]. 2013.

¹³ REKTOŘÍK, J. a kol., 2007.

¹⁴ srov. REKTOŘÍK, J. a kol., 2007 a Skovajsa et al., 2010.

sektor nevládních neziskových organizací).¹⁵ Pro přehlednost jsou charakteristiky organizací jednotlivých sektorů uvedeny v tabulce č. 1.

Obrázek č. 1 Pestoffův trojúhelník blahobytu

Tabulka č. 1 Charakteristika organizací jednotlivých sektorů

SEKTOR	CHARAKTERISTIKA ORGANIZACÍ
ziskový, soukromý, tržní	ziskové, formální, soukromé
neziskový, veřejný	neziskové, formální, veřejné
neziskový, soukromý	neziskové, formální, soukromé
neziskový, domácností	neziskové, neformální, soukromé

zdroj: převzato z Rektorič a kol., 2007.

Nevládní neziskový sektor nacházející se uprostřed schématu je také označován jako občanský sektor a nevládní neziskové organizace (NNO) jako organizace občanské společnosti (OOS). V angličtině se poté používají výrazy „non-profit non-governmental organizations” (NGO) či „civil society organizations” (CSO). Pro neziskový sektor se používá pojmů non-for-profit sector, philanthropic, private, voluntary, third, independent sector. V češtině jej můžeme popsat jako charitativní, nezávislý, nevládní, dobrovolný či osvobozený od daní.¹⁶

¹⁵ srov. REKTOŘÍK, J. a kol., 2007 a Skovajsa et al., 2010.

¹⁶ KIZÁKOVÁ, 1996.

2.4 NEVLÁDNÍ NEZISKOVÉ ORGANIZACE

Nevládní neziskové organizace, kterým se věnuje tato diplomová práce, jsou organizace soukromé, jež vznikly podle soukromého práva, nikoli podle práva veřejného.¹⁷ A vždy se jedná o právnickou osobu, která má svého zřizovatele a podléhá pravidlům zákonů, které ji zřizují.¹⁸

Mezi základní vlastnosti NNO patří:¹⁹

- Organizace
Jedná se o subjekty do určité míry institucionalizované. Podle tohoto parametru neřadíme mezi nevládní neziskové organizace neformální, dočasná nebo ad hoc shromáždění. Organizace zároveň snáze získává finanční prostředky na rozdíl od soukromé osoby.
- Soukromá povaha
Soukromá povaha značí jejich oddělení od veřejné správy, což neznamená, že nemohou být částečně financovány státní správou (např. obcí, krajem, státem). Zároveň jsou touto svou vlastností odlišeny od příspěvkových organizací.
- Nerozdělují zisk
Nerozdělování zisku znamená, že své případné zisky nerozdělují mezi své členy nebo vedení, ale použijí je k naplnění cílů dané poslání organizace.
- Samosprávně autonomní
Nevládní neziskové organizace mají svou vlastní organizační strukturu a vnitřní pravidla řízení, což znamená, že nejsou ovládány zvenčí. Některé NNO jsou součástí mezinárodní či národní sítě poboček, přesto jsou jako celek nezávislí.
- Dobrovolné
Dobrovolnost se projevuje dobrovolnou účastí na činnostech nevládní neziskové organizace. Může se jednat např. dary, čestnou účast ve správní radě, neplacenou práci, apod.

---

¹⁷ ČEPELKA, 2003.

¹⁸ RŮŽIČKOVÁ, 2007.

¹⁹ srov. BAČUVČÍK, R., 2011. a Centrum pro výzkum neziskového sektoru, 2005.

2.4.1 TEORIE VZNIKU NEVLÁDNÍCH NEZISKOVÝCH ORGANIZACÍ

Důvody vzniku neziskových organizací mohou být různé. Existuje několik teorií, které se je snaží objasnit:²⁰

1. Teorie selhání státu/trhu (Teorie veřejných statků)

Jedná se o situaci, kdy stát ani trh není schopen zajistit zboží a služby pro občany, a proto vznikají neziskové organizace, aby tyto veřejné statky (zboží a služby) zabezpečily.

2. Teorie důvěry (informační asymetrie)

Tato teorie pracuje také se selháním trhu. Říká, že trh neselhává pouze v tom, že neumí uspokojit potřeby obyvatel, ale spíše nedokáže vytvořit důvěryhodné prostředí pro obchodování. Spotřebitelé postrádají dostatek informací k dokonalému posouzení kvality statků a hledají tak důvěru u nevládních neziskových organizací. Spotřebitelé vědí, že motivem takové organizace není zisk, proto se na ni obrací s větší důvěrou.

3. Teorie sociálního faktoru (sociální podnikatelé)

Dle této teorie ve společnosti existují lidé, kteří jsou silně motivováni k saturování potřeb občanů. Tito tzv. sociální podnikatelé se i vyskytují zejména ve společnostech s náboženskou konkurencí.

4. Teorie sociálního státu

Důvodem přetrvávání neziskových organizací je nedostatečná rozvinutost funkcí státu. Teorie nahlíží na neziskové organizace jako na „před-moderní mechanismus řešení sociálních problémů“. Třetí sektor by měl postupně ztrácet svou roli ve společnosti vlivem zdokonalování funkčnosti státu.

5. Teorie vzájemné závislosti

Teorie vzájemné závislosti vnímá stát a neziskovou organizaci jako spolupracující jednotky, které si vzájemně pomáhají a jsou na sobě závislé.

6. Teorie sociálních zdrojů (nové myšlenky skrze občanský sektor)

Dle této teorie bychom se měli zabývat vztahem neziskových organizací k určitým společenským vrstvám. Tento vztah by měl být dále zkoumán z hlediska funkčnosti a s ohledem na roli těchto vrstev v politice a ekonomice státu.

NNO se státem spolupracují a/nebo nabízejí nové či alternativní služby. Mnohdy také řeší nedostatky vzniklé selháním veřejného sektoru.²¹ V řadě rozvojových zemí nevládní neziskové

---

²⁰ srov. JURAJOVÁ, H., 2012. a REKTOŘÍK, J. a kol., 2007.

organizace zcela či částečně nahrazují oficiální státní orgány. Poskytují základní sociální služby, provozují nemocnice a školy, starají se o spravování občanských záležitostí, apod. NNO hrají také důležitou roli při tvorbě a realizaci různých zákonů, mezinárodních konvencí, konvencí v oblasti ochrany lidských práv a potřeb, ochrany životního prostředí, atd.²²

Za období vzniku neziskových organizací byla často označována 80. léta minulého století. Výraznější nárůst počtu organizací ovšem nastal na přelomu tisíciletí.

2.4.2 TYPOLOGIE NEVLÁDNÍCH NEZISKOVÝCH ORGANIZACÍ

Organizace, které nebyly založeny a zřízeny státním, ani žádným samosprávním celkem za účelem podnikání a generování zisku, je několik druhů a je možné je rozdělit na základě různých kritérií. Z hlediska prospěšnosti se NNO člení na:²³

- 1) Organizace vzájemně prospěšné (Mutual Benefit Organizations – MBO) – poskytují služby pro své členy, jejich posláním je uspokojování svých vlastních zájmů. Nejčastěji se jedná o profesní sdružení, odbory, apod.
- 2) Organizace veřejně prospěšné (Public Benefit Organizations – PBO) – zajišťují služby široké veřejnosti či určité její skupině např. vzdělávání, sociální služby, ...

Z hlediska převládající činnosti je můžeme rozdělit na:

- A. Servisní – výsledky jejich činnosti jsou hmatatelné, poskytují služby členům i nečlenům
- B. Advokační – výsledky jejich činnosti nejsou hmatatelné, věnují se obraně zájmů svých členů, jedná se zejména o poradenskou činnost

Dle předmětu činnosti dělí neziskové organizace Mezinárodní klasifikace neziskových organizací ICNPO (The International Classification of Non-profit Organizations). Rozděluje je do dvanácti hlavních skupin a 24 podskupin (viz Tabulka č. 2 na str. 25)

---

²¹ SKOVAJSA et al., 2010.

²² GEDLU, M., 2002.

²³ BAČUVČÍK, 2010.

Tabulka č. 2 Mezinárodní klasifikace neziskových organizací ICNPO

1	<u>Kultura a volný čas</u>	Kultura a umění
		Sporty
		Volný čas
2	<u>Vzdělávání a výzkum</u>	Základní a střední vzdělávání
		Vyšší vzdělávání
		Další vzdělávání
		Výzkum
3	<u>Zdraví</u>	Nemocnice a rehabilitace
		Zařízení s pečovatelskou službou
		Duševní zdraví a krizová intervence
		Další zdravotnické služby
4	<u>Sociální služby</u>	Sociální služby
		Pomoc v nouzi
		Finanční a materiální pomoc
5	<u>Životní prostředí</u>	Životní prostředí
		Ochrana zvířat
6	<u>Rozvoj a bydlení</u>	Hospodářský, sociální a komunitní rozvoj
		Bydlení
		Zaměstnanost a příprava na zaměstnání
7	<u>Právo, prosazování zájmů a politika</u>	Prosazování a obhajoba zájmů
		Právo a právní služby
		Politické organizace
8	<u>Filantropie a dobrovolnictví</u>	Nadace
		Ostatní filantropie a dobrovolnictví
9	<u>Mezinárodní</u>	
10	<u>Náboženství</u>	
11	<u>Odbory a profesní spolky</u>	
12	<u>Nezařaditelné/Jiné</u>	

Zdroj: The International Classification of Nonprofit Organizations: ICNPO – Revision, 1996

Tato diplomová práce je zaměřena na nevládní neziskové organizace působící v oblasti rozvojové spolupráce. Dle členění organizací z hlediska prospěšnosti se jedná o organizace veřejně prospěšné, které mohou být jak servisní, tak i advokační.

2.5 FINANCOVÁNÍ NEVLÁDNÍCH NEZISKOVÝCH ORGANIZACÍ

Každá nevládní nezisková organizace je, jak je již zmíněno výše, nezávislá na státu. Neznamená to ovšem, že nemůže využívat státních dotací a grantů ke svému financování. NNO potřebuje finance na svou činnost, na rozšiřování a rozvoj svého působení, na zajištění nezávislosti a budování dlouhodobé udržitelnosti.²⁴ Tato kapitola nastiňuje různé možnosti, jakými může nezisková organizace získávat finance pro svou práci.

2.5.1 ROZPOČET NEVLÁDNÍ NEZISKOVÉ ORGANIZACE

Základním nástrojem pro finanční plánování je rozpočet organizace. Ten v peněžních jednotkách udává plán činnosti na určité období. V rozpočtu organizace vždy musí být dostatek peněz na zajištění její činnosti a zároveň se zde udává, z jakých zdrojů tyto peníze organizace získá. Sestavování rozpočtu organizace je součástí plánování a formulování strategie organizace. Existují tři základní typy rozpočtu:²⁵

- **programový rozpočet**
Programový rozpočet je nejpoužívanějším a zároveň i nejznámějším. Ukazuje na jedné straně předpokládané náklady každého programu organizace (včetně administrativních nákladů) a na straně druhé zdroje, kterými bude každý program pokryt.
- **zdrojový rozpočet**
Zdrojový rozpočet je vhodnější pro organizace, které mají více zdrojů financování své činnosti. Ukazuje, ze kterých zdrojů budou hrazeny jednotlivé druhy nákladů. Je možné vytvořit zvlášť rozpočet pro každý program, což je užitečné, pokud organizace potřebuje některému z donorů předložit finanční pokrytí nákladů celého projektu.
- **rozpočet finančních toků, cash flow**
Rozpočet finančních toků navazuje na zdrojový rozpočet a upravuje jej v průběhu rozpočtového období podle toho, jaké finanční toky jsou realizovány. Je možné vytvořit jej např. v měsíční či čtvrtletní podobě.

Nezisková organizace potřebuje ke svému fungování kromě financí také zázemí a zaměstnance (vč. dobrovolníků). Zázemím je myšlen pronájem prostorů, vybavení kanceláří, energie, internet apod. Materiální a technické zázemí může organizace zakoupit nebo oslovit zdroje

---

²⁴ Rychtecký, 2010.

²⁵ REKTOŘÍK, J. a kol., 2007.

a získat od nich nefinanční podporu např. ve formě zvýhodněných podmínek, daru, bezplatných služeb, apod.

2.5.2 MOŽNOSTI FINANCOVÁNÍ ČINNOSTI NNO

Nezisková organizace má několik možností, odkud může získat finanční zdroje na svou činnost. Postupně bude charakterizován každý z nich:²⁶

1. veřejná správa (státní správa a samospráva)
2. individuální dárci (jednotlivci)
3. firmy
4. nadace a nadační fondy
5. ostatní instituce
6. příjmy z vlastní činnosti

Tyto zdroje můžeme dále členit na zdroje soukromé (jednotlivci) a veřejné (státní správa a samospráva) a na zdroje vnitřní (vnitrostátní) a zahraniční.

VEŘEJNÁ SPRÁVA

Podporu ze strany státní správy a samosprávy lze získat prostřednictvím grantu, dotace či veřejného výběrového řízení. Některé typy organizací mají nárok na státní příspěvek ze zákona, např. církve a náboženské společnosti. Pro získání finančních prostředků od státní správy musí organizace zpracovat projekt a v případě dotace a grantu vypracovat i žádost. Vládní programy jsou často zatíženy komplikovanými podmínkami a vyžadují plánování, které je v rozvojových zemích často velmi náročné. Zároveň se organizace nemůže na tyto zdroje spoléhat dlouhodobě vzhledem ke změnám priorit zahraničních politik.²⁷ Veřejná správa nejčastěji podporuje projekty trvající jeden až tři roky. Poměrně běžnou věcí spojenou s tímto zdrojem financování je také financování zpětně až po realizaci projektu, kdy organizaci vyvstává nutnost mít finanční rezervy.²⁸

Další formou podpory od státu jsou různá daňová zvýhodnění, která označujeme jako nepřímou podporu. Některé státy také umožňují podporu neziskových organizací prostřednictvím tzv. daňové asignace. Každý daňový poplatník si může vybrat, které nevládní organizaci poskytne část ze svých daní. Nejedná se doslovně o dar, ale o volbu, kam bude

---

²⁶ ŠEDIVÝ, M. a MEDLÍKOVÁ O., 2012.

²⁷ MIHÁLIK, Jan et al. 2012.

²⁸ ŠEDIVÝ, M. a MEDLÍKOVÁ O., 2011.

směřovat nevelká část daně poplatníka. Nejčastěji se jedná o 1-2 %. Pokud občan nevyužije své možnosti podpořit nevládní organizaci prostřednictvím daňové asignace, míří tyto finance do státního rozpočtu. Možnost daňové asignace zavedlo jako první ze střeoevropských států Maďarsko. V rámci zemí Visegrádské skupiny je Česká republika jediná, která tuto možnost podpory neziskových organizací neumožňuje.²⁹

INDIVIDUÁLNÍ DÁRCI

Nevládní neziskové organizace získávají finance také od individuálních dárců, nejčastěji formou veřejné sbírky. Pokud organizace vypíše veřejnou sbírku, získává prostředky od jednotlivců a má povinnost reportovat a dokumentovat využití takto získaných prostředků příslušným orgánům.³⁰ V případě vypsané sbírky mluvíme o krátkodobé spolupráci s jednotlivcem, která se ale vhodnou efektivní komunikací může změnit v dlouhodobou podporu organizace, kdy dárce poskytuje organizaci trvalým příkazem určitou část své mzdy každý měsíc.³¹ Prudký rozvoj elektronického bankovníctví posílání těchto pravidelných částek výrazně usnadnilo.

Jedním z oblíbených způsobů je dárcovství formou zaslání SMS zprávy. Tato zpráva je označována jako DMS (Donor message service, služba dárcovských zpráv). Jedná se o systém, kdy organizaci, která provozuje veřejnou sbírku, je přiděleno heslo stejné pro všechny mobilní operátory. Lidé, kteří zašlou toto DMS heslo prostřednictvím SMS zprávy, tak přispívají předem danou částkou do veřejné sbírky. Nevýhodou této metody je její anonymita. Organizace nemají možnost navázat dlouhodobější spolupráci s dárci.³²

Některé organizace fungují na bázi členství. Člověk, který se stane členem organizace, podporuje její činnost svými členskými příspěvky. Z důvodu transparentnosti a neztracení důvěry svých členů a přispěvatelů, vydávají neziskové organizace pravidelné zprávy, ve kterých uvádí, co ze získaných peněz realizovali.³³ Neziskové organizaci mohou také lidé odkázat část svého majetku či financí ve své závěti.

---

²⁹ MIHÁLIK, Jan et al. 2012.

³⁰ MATYÁŠ, O. a STRÁNSKÝ, J. 2010.

³¹ HALTOFOVÁ, P. 2011.

³² MIHÁLIK, Jan et al. 2012.

³³ MATYÁŠ, O. a STRÁNSKÝ, J. 2010.

FIRMY

Firmy jsou organizačními jednotkami ekonomiky a zároveň právními osobami, které jsou motivovány především podnikatelskými zájmy a tvorbou zisku.³⁴ Podporou nevládní neziskové organizace může firma dosáhnout jistého zviditelnění a pozitivního obrazu ve společnosti.

Firmy mohou neziskové organizace podpořit buď darováním (financí, služeb) či sponzoringem. Dar získává organizace na základě smlouvy a je její povinností odvést z tohoto daru daň. Sponzoring se liší v tom, že firma za jeho poskytování žádá protiplnění. Nejčastěji se jedná o uveřejnění jejího loga, propagace na akci, apod. Sponzorský dar si firma zanáší do nákladů, neboť se jedná o platbu za služby a organizace získává další zdanitelný příjem. Pro NNO je proto výhodnější podpora od firmy formou daru.³⁵

Některé větší firmy jsou považovány za pravidelné dárce a mají vybudovaný svůj vlastní systém grantové podpory. Neziskové organizace mohou podávat žádosti o granty a skupina vybraných zaměstnanců firmy tyto žádosti vyhodnocuje. Pro menší podniky je zajímavější poskytnout zdarma organizaci své služby či výrobky.³⁶

NADACE A NADAČNÍ FONDY

Neexistuje žádná obecně uznávaná právní definice, která by v Evropě definovala nadaci. Nadace a nadační fondy jsou samy neziskovými organizacemi. Jejich role ve společnosti je založena na získávání financí a jejich následném přerozdělení. Nadace skrze svá vlastní pravidla a politiku rozhodují, co se svými penězi udělají. Mohou se na ně obrátit jak vnitrostátní subjekty, tak i zahraniční organizace. Nejčastěji se uzavírá smlouva o poskytnutí nadačního příspěvku, ve které je vždy specifikováno, za jakých podmínek jsou finance poskytnuty a na jaké účely. Oproti státní sféře mohou být nadace a nadační fondy flexibilní a vstřícné k potřebám neziskových organizací. Snaží se nesvazovat organizace byrokratickými požadavky a větší důraz kladou na efektivitu vynaložených prostředků.³⁷

Existuje návrh na vytvoření tzv. Evropské nadace. Jednalo by se o jednotnou právní normu v celé Evropě, která by zjednodušila administrativní a právní zátěž nadací, které podporují projekty v zahraničí.³⁸

---

³⁴ Pozn. autora: Obecně se pojem „firma“ používá jako synonymum slova „podnik“.

³⁵ HALTOFOVÁ, P. 2011.

³⁶ REKTOŘÍK, J. a kol. 2007.

³⁷ MATYÁŠ, O. a STRÁNSKÝ, J. 2010.

³⁸ EUROPEAN COMMISSION. [online]. 2014.

OSTATNÍ INSTITUCE

Do této kategorie můžeme zařadit např. mezinárodní organizace, vlády jiných států, zahraniční neziskové organizace, apod. Jedná se o velmi různorodou skupinu donorů.

Pokud se stát rozhodne působit v zemi, se kterou ještě nemá navázány užší kontakty, je mnohem efektivnější, pokud naváže spolupráci se státem, který v dané zemi již působí a např. finančně podpoří místní projekt či poskytne grant některé jejich organizaci. Komplikace mohou způsobit odlišné zvyklosti donorů, odlišná legislativa i komunikace na dálku mezi donorem a příjemcem.³⁹

PŘÍJMY Z VLASTNÍ ČINNOSTI

Nevládní neziskové organizace mohou generovat své vlastní příjmy. Mluvíme poté o tzv. samofinancování neboli o vlastním podnikání. Organizace, které využívají samofinancování, se nesoustředí pouze na realizaci svého poslání, ale snaží se i zajistit si na něj prostředky.⁴⁰

Mezi formy samofinancování patří již výše zmiňované členské příspěvky, dále platby za poskytnuté služby (např. poradenství), za prodej zboží, za pronájem hmotného majetku, finanční investování a využití nehmotného majetku.⁴¹

2.5.3 FUNDRAISING

Organizace se často snaží zajistit tzv. více-zdrojové financování, které jim pomáhá udržet jistou míru finanční nezávislosti na jednom zdroji.⁴² Toto více-zdrojové financování nezáleží pouze na počtu zdrojů, ale především na jejich zastoupení v celkovém portfoliu financí (např. 20 % příjmů od státní správy, 15 % od individuálních dárců, 5 % z institucí Evropské unie, apod.). Pro finanční stabilitu organizace je vždy lepší rovnoměrné rozmístění zdrojů. Organizace se proto snaží cíleně a systematicky oslovovat veřejnost.⁴³

Termín fundraising by se dal doslovně přeložit jako „navyšování zdrojů“. Nejedná se ovšem pouze o získávání financí, ale také zaměstnanců, dobrovolníků, prostředků, služeb, apod.

---

³⁹ MATYÁŠ, O. a STRÁNSKÝ, J. 2010.

⁴⁰ BROUKAL, Petr et al. 2007.

⁴¹ HALTOFOVÁ, P. 2011.

⁴² ŠIMKOVÁ, 2009.

⁴³ MIHÁLIK, Jan et al. 2012.

Jedním ze způsobů fundraisingu je cílené oslovení potenciálního dárce. Dárce se může na neziskovou organizaci obrátit i sám a nabídnout ji svou podporu dříve než jej samotná NNO osloví.⁴⁴ V nevládních neziskových organizacích je často zaměstnán člověk (kmenový zaměstnanec či externista), kterému se říká „fundraiser“. Má na starosti činnosti, jejichž výsledkem je získání prostředků pro obecně prospěšnou činnost.⁴⁵ Fundraiser musí ve své práci zohlednit právní prostředí (co je zakázáno, co je dovoleno), dále kulturní prostředí a socioekonomické zázemí.⁴⁶

---

⁴⁴ HALTOFOVÁ, P. 2011.

⁴⁵ ABZ.cz. [online]. 2005-2014.

⁴⁶ MIHÁLIK, Jan et al. 2012.

3 KONTEXT POSKYTOVÁNÍ ROZVOJOVÉ SPOLUPRÁCE V ZEMÍCH VISEGRÁDSKÉ SKUPINY

Státy Visegrádské skupiny (Česká republika, Maďarsko, Polsko a Slovensko) spojuje nejen geografická poloha ve střední Evropě, ale také společné dějiny, kultura a náboženství. Jedná se o malé státy, které nemají zkušenosti s kolonialismem, ať již jako kolonizátor či kolonizovaný stát. Pouze Československu bylo po ukončení první světové války nabídnuto do správy Togo, ovšem nakonec se tak nestalo.⁴⁷ Vzhledem k této skutečnosti neměly státy V4 příliš příležitostí k navázání užších vztahů s rozvojovými zeměmi. Zároveň se tyto státy nachází v oblasti se stabilní ekonomickou situací a jsou tedy jen málo ovlivněny bezpečnostními hrozbami způsobenými chudobou a špatným vedením státu.

Vzhledem k nedávné minulosti má každý ze členů Visegrádské čtyřky zkušenosti s transformací politického systému a s přechodem na tržní hospodářství, což je v oblasti rozvojové spolupráce přijímáno jako jejich komparativní výhoda.

3.1 ZÁKLADNÍ INFORMACE O VISEGRÁDSKÉ SKUPINĚ

Visegrádská skupina je známa také pod názvy Visegrádská čtyřka či pouze V4. Jedná se o volné sdružení zemí střední Evropy založené v roce 1991 třemi státy: Československá federativní republika, Maďarská republika a Polská republika (v r. 1991 pod názvem Visegrádská skupina). V roce 1993 došlo k rozpadu Československa a tudíž i k zániku jeho členství ve Visegrádské skupině. Nově do tohoto sdružení států přibyla Česká republika a Slovenská republika. Počet členů se změnil na čtyři a dále se již neměnil. Odtud také název Visegrádská čtyřka.

Název „Visegrádská“ odkazuje na kultovní místo státnosti, kde ve 14. století došlo k památnému setkání českého krále Jana Lucemburského, uherského krále Karla Roberta a polského Kazimíra II., kterému byl přítomen i pozdější císař Karel IV. Účelem setkání těchto státníků byla snaha vyřešit vzájemné neshody a navázat užší spolupráci.⁴⁸

Nápad na vytvoření organizace zemí střední Evropy přišel krátce po roce 1989, kdy docházelo v Evropě k mnoha politickým změnám a kdy Československo, Polsko a Maďarsko

---

⁴⁷ HORKÝ, Ondřej, 2010.

⁴⁸ Mezinárodní politika, 2011.

začaly přecházet od autoritářského režimu k demokracii a od centrálně plánované ekonomiky k ekonomice tržní.⁴⁹

Vznik Visegrádské čtyřky byl motivován několika faktory:⁵⁰

- 1) vymanit se z komunistického režimu
- 2) překonat historická nepřátelství mezi státy střední Evropy
- 3) přesvědčení, že společným úsilím bude snazší dosáhnout stanovených cílů
- 4) blízkost myšlenek vládnoucích politických elit

Stanovenými cíli bylo začlenění se do Evropské unie (EU) a do Severoatlantické spolupráce (NATO). V roce 1999 se podařilo třem státům (České republice, Polsku a Maďarsku) vstoupit do NATO (Slovensko se připojilo až v roce 2004) a v roce 2004 se všechny čtyři střeoevropské státy Visegrádské čtyřky staly členy Evropské unie. Přesto zapojení do EU probíhalo mnohem pomaleji, než se v roce 1991 očekávalo a projevila se i nesourodost členů V4.⁵¹ V polovině 90. let došlo z politických důvodů ke zpomalení vzájemné spolupráce, mluví se až o zmrazení vzájemných kontaktů. Znovuobjevení potenciálu vzájemné spolupráce a nastartování užších kontaktů přišlo až v roce 1998 s nástupem jiných názorově zaměřených politických reprezentací.⁵²

Visegrádské skupině předsedá vždy jedna ze členských zemí, která pořádá oficiální summit předsedů vlád. Obecně funguje organizace na bázi pravidelného setkávání představitelů členských států na různých úrovních (od prezidentů po konzultace odborníků). Předsednictví se střídá každý rok.⁵³ V roce 2000 byl založen Mezinárodní Visegrádský fond (MVF), jehož hlavním cílem bylo přiblížit Visegrádskou skupinu lidem prostřednictvím projektů pro neziskové organizace, místní samosprávy, univerzity a další veřejné instituce. Pro V4 založení fondu znamenalo vytvoření první společné instituce.⁵⁴ Důležité je také zmínit nástroj „V4 plus“, který prostřednictvím vztahů s ne-visegrádskými partnery pomáhá rozvíjet společné projekty příhraniční spolupráce a stipendijní a grantové programy poskytované MVF.⁵⁵

Vzhledem ke splnění stanovených cílů (přijetí do NATO a EU) byla v Kroměříži v roce 2004 podepsána nová dohoda, která kromě příslibů budování užší spolupráce na úrovni Evropské unie a NATO, zmiňuje i aktivní přístup členských států Visegrádské čtyřky vůči Západnímu Balkánu a snahu o jejich integraci a celkovou implementaci evropských politik do oblasti

---

⁴⁹ International Visegrad Fund, 2011.

⁵⁰ Visegrad Group [online]. 2000–2013.

⁵¹ International Visegrad Fund, 2011.

⁵² Lukášek, 2010.

⁵³ MZV ČR [online]. 2013a.

⁵⁴ International Visegrad Fund, 2011.

⁵⁵ STRÁŽAY, 2011.

jihovýchodní a východní Evropy.⁵⁶ Od roku 2009 se státy Visegrádské čtyřky setkávají a diskutují na předem daná a definovaná témata evropských rad a summitů. Příkladem může být setkání ministrů zahraničních věcí v březnu 2010 zaměřené na Východní partnerství či v říjnu 2009 na téma Balkánu.⁵⁷

Představitelé Visegrádské skupiny se rozhodli dále se nerozšiřovat, snažit se zabránit úpadkům ve spolupráci a nevytvářet další instituce, které by oslabily efektivitu fungování celé organizace.⁵⁸ Právě neexistence institucí organizace Visegrádské skupiny bývá často tématem diskuse, zda se jedná o slabinu či naopak o silnou stránku tohoto uskupení.

3.2 OFICIÁLNÍ ROZVOJOVÁ SPOLUPRÁCE ČLENSKÝCH STÁTŮ V4

Definice oficiální rozvojové spolupráce byla zmíněna již výše (kap. 2.1.2. Definice základních pojmů rozvojové spolupráce). Jedná se jak o bilaterální spolupráci, tak i o spolupráci multilaterální, která je poskytována prostřednictvím mezinárodních organizací. Povinnost přispívat do těchto organizací je dána mezinárodními závazky a také členstvím v těchto organizacích. Jedná se především o OECD, OSN a EU.

Česká republika, Maďarsko, Polsko a Slovensko patřily k socialistickým státům, které byly součástí východního bloku. O poskytování pomoci do zahraničí se hovoří v těchto zemích od 60. let minulého století.⁵⁹ Přesto se nedá hovořit o rozvojové spolupráci, jakou známe dnes. V rámci multilaterální pomoci pomáhaly státy V4 prostřednictvím Organizace spojených národů (OSN), které byly členy. Z hlediska bilaterální spolupráce se nejčastěji jednalo o pomoc technickou a hmotnou, jejíž směřování a objem byl pod kontrolou Sovětského svazu. Technická pomoc spočívala ve vysílání odborníků a zřizování školících zařízení. Z hmotné pomoci byly distribuovány zejména potraviny, léky, školní pomůcky, apod. Zároveň byla poskytována vládní stipendia pro studenty z rozvojových zemí a dlouhodobé vládní úvěry.

Státy, do kterých směřovala pomoc zemí východního bloku, byly rozděleny do několika kategorií:⁶⁰

- země přednostního zájmu
- státy se vzájemně prospěšnými vztahy
- státy pod vlivem imperialismu

⁵⁶ Vise grad Group [online]. 2000–2014.

⁵⁷ KOŘAN, M., 2011.

⁵⁸ International Visegrad Fund, 2011.

⁵⁹ EXNEROVÁ, 2005.

⁶⁰ ZÍDEK P., SIEBER, K., 2007.

- ostatní rozvojové země

Tato kategorizace byla ve všech zemích Visegrádské čtyřky velmi podobná. Údaje o výši poskytované pomoci se téměř nedochovaly. Jediným údajem je objem maďarské zahraniční pomoci, která měla ke konci 70. let dosahovat téměř 0,7 % HDP. Vzhledem k odlišnému vykazování nelze ovšem posoudit skutečnou výši této pomoci.⁶¹

Rozpad Sovětského svazu měl na poskytování rozvojové pomoci významný dopad. Státy Visegrádské skupiny již dále neposkytovaly ideologicky motivovanou pomoc, ale začaly budovat své vlastní systémy rozvojové spolupráce a začala se v nich rozvíjet svobodná občanská společnost. Státy V4 patří do skupiny tzv. znovu nastupujících donorů (re-emerging donors). Zatímco noví dárci a poskytovatelé rozvojové spolupráce budují své systémy a pravidla poskytování pomoci zcela od začátku, státy Visegrádské čtyřky již měly zkušenosti s rozvojovým světem z dob Sovětského svazu.

Krátce po rozpadu Sovětského svazu začala Evropská unie pracovat na zintenzivnění vztahů se státy východního bloku. Státům střední a východní Evropy byla poskytnuta nejprve pomoc v rámci programu PHARE, která se soustředila na transformaci ekonomik na tržní hospodářství a na podporu demokracie. Po roce 1997 byla tato technická pomoc nahrazena přístupem orientovaným na přípravu kandidátských zemí na členství v EU.⁶²

Pomoc přicházela i od Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj. Její Výbor pro rozvojovou spolupráci (OECD/DAC) vytvořil, vzhledem k odlišné životní úrovni v rozvojových zemích a v postkomunistických zemích, zvláštní kategorii „země nacházející se v období transformace“ (viz OA – Official Aid).⁶³

Až do roku 1989 byly státy střední Evropy spíše příjemci rozvojové pomoci nežli poskytovatelé, ale to se nedlouho poté změnilo. Postupné vstupování do mezinárodních institucí s sebou přinášelo také závazky poskytování rozvojové pomoci. Na vytváření nových samostatných politik zahraniční rozvojové spolupráce zemí Visegrádské skupiny se významně podílel Rozvojový program OSN (UNDP) a Kanadská rozvojová agentura CIDA. Již od roku 1999 realizovali v zemích V4 program s názvem *Posilování kapacit v zahraniční rozvojové spolupráci*, který v první fázi podporoval vzdělávání odborníků a ve druhé fázi se zaměřil na vytváření rozvojových institucí. Kanadská agentura CIDA také vytvořila program s názvem *Oficiální rozvojová spolupráce ve střední Evropě (ODACE – Official Development Assistance in Central Europe)*. Tento projekt se týkal celkem osmi evropských států (Států Visegrádské čtyřky,

⁶¹ SZENT-IVÁNYI, B.; TÉTÉNYI, A., 2008.

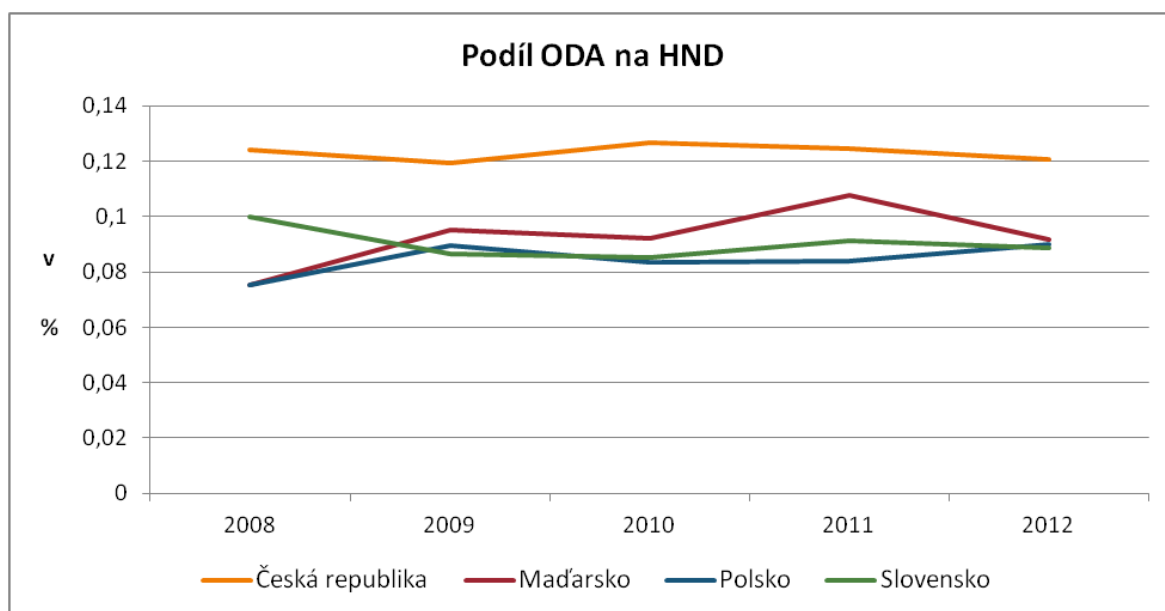
⁶² Ministerstvo pro místní rozvoj ČR [online]. Nedatováno.

⁶³ HALAXA, P. 2000.

Slovinska a Pobaltských států), trval šest let a investováno do něj bylo 15 mil. USD.⁶⁴ Úspěšnost těchto programů dokládá vznik národních platform neziskových organizací působících v oblasti rozvojové spolupráce ještě před vstupem do Evropské unie. Programů podpory na rozvoj vlastních rozvojových aktivit středoevropských států byla celá řada, vyjmenovány zde byly pouze ty nejvýznamnější.

V rámci svého členství v EU souhlasily státy V4 se snahou o dosažení objemu oficiální rozvojové pomoci ve výši 0,17 % ODA/HND do roku 2010 a do roku 2015 ve výši 0,33 % ODA/HND. Jak dokládá graf č. 1 Podíl ODA na hrubém národním důchodu, žádné ze zemí Visegrádské čtyřky se tento limit nepodařilo do roku 2010 naplnit.⁶⁵

Graf č. 1 Podíl ODA na hrubém národním důchodu

Zdroj: OECD/DAC, zpracováno autorkou

Výbor pro rozvojovou spolupráci je považován za hlavní mezinárodní fórum pro koordinaci rozvojové spolupráce. Sdružuje státy, které poskytují přes 90 % světové rozvojové pomoci, a proto je určitým znakem pokroku v oblasti zahraniční pomoci členství státu v tomto výboru. Česká republika se stala 26. členem tohoto výboru v květnu roku 2013⁶⁶, Slovenská republika ji následovala v září 2013⁶⁷ a Polská republika v říjnu 2013⁶⁸. Maďarsko má status pozorovatele.

⁶⁴ Canadian International Development Agency (CIDA). [online], 2005.

⁶⁵ pozn. autora: Hrubý národní produkt je součtem hrubého domácího produktu (HDP) v tržních cenách a příjmu z majetků v zahraničí

⁶⁶ MZV ČR [online]. 2013b.

⁶⁷ MZVaEZ SR [online]. 2013.

3.3 NEZISKOVÝ SEKTOR V ZEMÍCH V4

Kořeny vzniku neziskového sektoru v Evropě představovala a leckde stále ještě představuje církev. Církevní dobročinnost měla svou tradici téměř ve všech evropských zemích, dodnes můžeme její nejvýznamnější podíl sledovat v jihoevropských zemích a v Polsku. První dobrovolnické skupiny, které se staraly o chudé či nemocné vznikaly na území střední Evropy již ve středověku.

Rozvoj celého neziskového sektoru v Evropě výrazně narušila druhá světová válka a následný nástup komunistických režimů ve státech střední a východní Evropy. V poválečných letech byl neziskový sektor silně regulován státem, který kontroloval celou ekonomiku. Až se vznikem nové střední třídy v 60. letech se situace začala zlepšovat a v 70. a 80. letech docházelo k postupnému oslabování role státu, prosazování volného trhu a tím i k rozvoji neziskového sektoru. Od 90. let se hovoří o myšlence stírání hranic mezi soukromým, veřejným a třetím sektorem, což činí z neziskového sektoru významnou společenskou a ekonomickou sílu.⁶⁹

Počet organizací občanské společnosti začal ve všech státech Visegrádské skupiny prudce narůstat po roce 1989, kdy se hovoří o tzv. znovuzrození občanské společnosti.⁷⁰ Vzhledem k odlišné míře autonomie neziskových organizací v 80. letech, lze mezi jednotlivými státy sledovat výrazné rozdíly. V České a Slovenské republice byl občanský sektor silně regulován státem, zatímco v Polsku a Maďarsku již v době rozpadu sovětského svazu existovalo množství neziskových organizací, které hrály posléze svou roli i ve společenské transformaci. Právě politická a společenská transformace byla impulsem vzniku velkého množství nových organizací.⁷¹ Od 90. let se začal znovu rozvíjet sektor občanské společnosti, který si pomalu buduje své místo ve společenském, hospodářském a politickém životě obyvatel regionu⁷² a který se dále vyvíjí. V zemích Visegrádské čtyřky také existuje několik iniciativ, které se snaží o změnu právního prostředí, budování dárcovských strategií a zlepšování sdílení informací mezi nevládními neziskovými organizacemi.⁷³

Obecně platí, že v rámci EU může občan každé členské země založit neziskovou organizaci. Některé státy ovšem vyžadují trvalý pobyt ve své zemi či jiným způsobem regulují počet cizinců v neziskových organizacích. V aktivitách nevládních neziskových organizací dominuje sociální

---

⁶⁸ Grupa Zagranica [online]. 2013a.

⁶⁹ BAČUVČÍK, 2011.

⁷⁰ srov. SKOVAJSA ET AL., 2010. a TOEPLER, S. a L. M. SALAMON, 2003.

⁷¹ MANSFELDOVÁ, Zdenka et al., 2005.

⁷² TOEPLER, S. a L. M. SALAMON, 2003.

⁷³ MIHÁLIK, Jan et al. 2012.

oblast, zdravotní péče a vzdělávání. Ve státech východní Evropy pracuje nejvíce zaměstnanců neziskového sektoru v oblasti sportu, rekreace a kultury.⁷⁴

Americká agentura pro mezinárodní rozvoj (USAID) od roku 1997 každoročně vyhodnocuje tzv. Index udržitelného rozvoje občanského sektoru (CSOSI). Jedná se o nástroj, který měří vývoj občanského sektoru ve střední a východní Evropě a v Eurasii. Sleduje celkem 7 proměnných: právní prostředí, organizační kapacitu, finanční životaschopnost, advokacii, poskytování služeb, infrastrukturu a veřejný obraz. Každá oblast je hodnocena sedmistupňovou škálou, kde 1 označuje velmi pokročilou úroveň rozvoje a 7 naopak nízkou úroveň rozvoje.⁷⁵ Ze zemí Visegrádské skupiny došlo u České republiky v roce 2012 ke zlepšení stavu občanského sektoru (z hodnocení 2,7 v roce 2010 a 2011 na 2,6 v roce 2012) a u Maďarska naopak ke zhoršení (z hodnocení 2,8 v roce 2010 na 3,0 v roce 2012). Hodnocení Polska a Slovenska zůstalo od roku 2010 beze změny (Polsko 2,2; Slovensko 2,7).⁷⁶

---

⁷⁴ BAČUVČÍK, 2010.

⁷⁵ USAID [online]. 2013a.

⁷⁶ USAID. 2013b.

4 ČESKÁ REPUBLIKA

4.1 OFICIÁLNÍ ROZVOJOVÁ SPOLUPRÁCE ČESKÉ REPUBLIKY

4.1.1 PRÁVNÍ UKOTVENÍ OFICIÁLNÍ ROZVOJOVÉ SPOLUPRÁCE (ODA)

Česká republika definovala svá pravidla zahraniční spolupráce jako první ze států Visegrádské čtyřky. S motivací vstupu do OECD vydala v roce 1995 *Zásady pro poskytování zahraniční pomoci*.

V těchto zásadách uznává Česká republika „princip solidarity mezi lidmi a státy a přijímá svůj díl odpovědnosti při řešení globálních problémů“.⁷⁷ Zásady ustanovily hlavním koordinačním orgánem rozvojové spolupráce české Ministerstvo zahraničních věcí, přestože na realizaci rozvojových projektů ve světě se podílelo devět ministerstev (např. Ministerstvo zemědělství, Ministerstvo životního prostředí, Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy apod.).

Na zásady poskytování ZRS navázala *Koncepce zahraniční rozvojové pomoci České republiky na období let 2002–2007*. V této koncepci se Česká republika přihlásila k Rozvojovým cílům tisíciletí a za hlavní cíl své rozvojové spolupráce označila snižování chudoby v rozvojových zemích. Důležitou změnou v poskytování ZRS se stal důraz na poptávku po pomoci ze strany recipienta.⁷⁸

Důležitým milníkem v systému poskytování rozvojové spolupráce byl vstup České republiky do Evropské unie v roce 2004, díky kterému byl vytvořen nový dokument *Zásady zahraniční rozvojové spolupráce po vstupu ČR do EU*.⁷⁹ Doplněny byly v roce 2005 o *Pravidla pro výběr a financování projektů ZRS*. Zásady víceméně zachovaly dosavadní roztržitý systém ZRS a přinesly pouze několik metodických změn. Změnu systému poskytování rozvojové spolupráce navrhla i Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj (OECD) a Světová banka. Vyhodnotily systém jako roztržitý s nejasnou odpovědností jednotlivých aktérů.⁸⁰ Vláda proto v roce 2007 rozhodla o transformaci systému ZRS. Všechny rozvojové projekty včetně rozpočtů budou postupně přesunuty do gesce MZV, bude zřízena Rada pro zahraniční rozvojovou spolupráci, která bude sdružovat zástupce nejen státní správy, ale také

---

⁷⁷ Česká republika. Příloha k usnesení vlády ze dne 15. března 1995 č. 153. k zásadám pro poskytování zahraniční pomoci.

⁷⁸ ADAMCOVÁ, Nicol, et al., 2006.

⁷⁹ Česká republika. Příloha k usnesení vlády ze dne 31. března 2004 č. 302. o Zásadách zahraniční rozvojové spolupráce po vstupu České republiky do Evropské unie.

⁸⁰ MZV ČR [online]. 2007.

neziskového a ziskového sektoru a akademické obce. Zřízena byla také Česká rozvojová agentura (ČRA), implementační orgán české oficiální rozvojové spolupráce.⁸¹

Ve stejném roce (2007) se mezi přístupy zahraniční politiky ČR objevuje nový koncept nazvaný transformační politika. Dle Ministerstva zahraničních věcí „*má motivovat politické procesy směřující k dlouhodobé stabilitě a prosperitě a napomáhat emancipaci zastánců lidských práv a občanské společnosti jako klíčového aktéra udržitelných demokratických změn. Příslušným finančním nástrojem, kterým MZV disponuje již od roku 2004, je Program transformační spolupráce. Tento program doplňuje systém zahraniční rozvojové spolupráce České republiky.*“⁸² Jedná se o součást zahraniční politiky státu vůči transformujícím se zemím a zemím s nedemokratickými režimy.

Zákon o zahraniční rozvojové spolupráci a humanitární pomoci poskytované do zahraničí a o změně souvisejících zákonů byl přijat v roce 2010. Zákon definuje rozvojovou spolupráci a odlišuje ji od pomoci humanitární, dále ukotvuje postavení ČRA jako implementačního orgánu české ZRS a vymezuje pravomoci jednotlivých aktérů podílejících se na rozvojové spolupráci české republiky.⁸³

Od stejného roku nabyla platnosti také nová *Koncepce zahraniční rozvojové spolupráce České republiky na období 2010-2017*.

4.1.2 FINANCOVÁNÍ ODA

Dle již zmiňovaných závazků daných Evropskou unií a členstvím ve Výboru pro rozvojovou spolupráci (OECD/DAC), by měla Česká republika svou pomoc rozvojovým zemím výrazně navýšit.

Na základě *Zásad zahraniční rozvojové spolupráce po vstupu ČR do EU* Ministerstvo zahraničních věcí předkládá roční plány a návrhy rozpočtu ZRS a zároveň střednědobý výhled rozpočtu ZRS a humanitární pomoci na další dva roky.⁸⁴ Dle usnesení vlády by měla ODA směřovat ze 75 % do prioritních zemí a z 25 % do zemí neprioritních.⁸⁵

---

⁸¹ MZV ČR, 2010a.

⁸² MZV ČR [online]. Nedatováno.

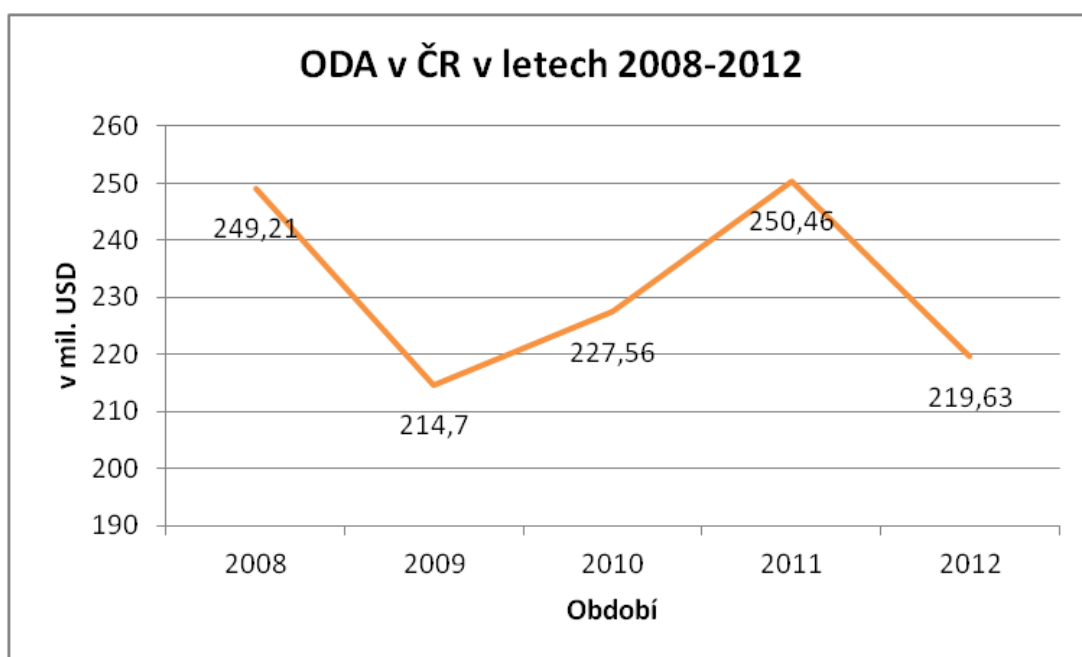
⁸³ Česká republika. Zákon č. 151/2010 Sb., o zahraniční rozvojové spolupráci a humanitární pomoci poskytované do zahraničí a o změně souvisejících zákonů.

⁸⁴ Česká republika. Příloha k usnesení vlády ze dne 31. března 2004 č. 302. o Zásadách zahraniční rozvojové spolupráce po vstupu České republiky do Evropské unie.

⁸⁵ Česká republika. Usnesení vlády ČR č. 664 ze dne 1. června 2005 k zahraniční rozvojové spolupráci v roce 2006 a ke střednědobému výhledu jejího financování do roku 2008.

V grafu č. 2 ODA v ČR v letech 2008–2012 je vyznačen objem poskytnuté oficiální rozvojové spolupráce ČR. V roce 2009 je patrný pokles vynaložených prostředků způsobený celosvětovou ekonomickou krizí, naopak nárůst poskytnutých prostředků v roce 2011 je důsledkem zahájení přispívání České republiky do Evropského rozvojového fondu (EDF).⁸⁶

Graf č. 2 ODA v ČR v letech 2008–2012

zdroj: OECD/DAC, zpracováno autorkou

4.1.3 TERITORIÁLNÍ ALOKACE ODA

V počátcích poskytování rozvojové pomoci směřovala česká pomoc do více než 40 zemí světa, přesto po roce 1989 neprojevovala Česká republika zájem o spolupráci s Africkými státy. Změna přišla až se vstupem do OECD.⁸⁷ Teritoriální alokace prostředků na českou rozvojovou spolupráci stanovila jako první v roce 2001 *Koncepce zahraniční rozvojové pomoci České republiky na období let 2002–2007*. Bylo vybráno celkem 20 států, do kterých měla přednostně putovat česká ZRS: Afghánistán, Angola, Bolívie, Bosna a Hercegovina, Burkina Faso, Etiopie, Jemen, Jugoslávie, Kazachstán, Libanon, Makedonie, Mali, Mongolsko, Namibie, Nikaragua, Palestinská autonomie, Salvador, Ukrajina, Uzbekistán a Vietnam. V roce 2005 byl snížen počet prioritních zemí na osm a pro těchto osm států (Angola, Bosna a Hercegovina, Jemen, Moldavsko, Mongolsko, Srbsko a Černá hora, Vietnam a Zambie) byly vytvořeny *Programy*

⁸⁶ FoRS [online]. 2012a.

⁸⁷ Horký, 2012.

rozvojové spolupráce na období 2006–2010, které blíže specifikovaly vzájemnou spolupráci. Střednědobými prioritními státy se stal Afghánistán a Irák.⁸⁸ Aby bylo identifikování témat spolupráce vždy jednotné, schválila v roce 2005 Česká vláda *Pravidla pro výběr a financování bilaterálních projektů zahraniční rozvojové spolupráce ČR*.⁸⁹

Tabulka č. 3 Teritoriální priority české ODA zobrazuje nejnovější výběr prioritních států, které jsou rozděleny do tří kategorií. Do kategorie programových států, se kterými byly opět sepsány konkrétní programy reflektující národní rozvojové strategie, patří Afghánistán, Bosna a Hercegovina, Etiopie, Moldavsko a Mongolsko. Do skupiny projektových států se řadí Gruzie, Kambodža, Kosovo, Palestinská Autonomie a Srbsko. Třetí skupinu tvoří státy, ve kterých bude pokračovat rozvojová spolupráce, ovšem již v menším rozsahu a zaměření. Donoři by měli usilovat o postupné zakončení svých projektů a předání jejich správy místním úřadům a komunitám. Do této skupiny jsou zařazeny Angola, Jemen, Vietnam a Zambie.⁹⁰

Kritériem pro výběr prioritních zemí byly komparativní výhody ČR, připravenost státu přijmout rozvojovou pomoc, doporučení OECD/DAC, Index lidského rozvoje (HDI). Svou roli hrálo také geografické rozložení pomoci a přítomnost českého zastupitelského úřadu v zemi.⁹¹

Tabulka č. 3 Teritoriální priority české ODA

2006 - 2010		2010-2017		
	Střednědobé	Programové	Projektové	Ostatní
Angola	Afghánistán	Afghánistán	Gruzie	Angola
Bosna a Hercegovina	Irák	Bosna a Hercegovina	Kambodža	Jemen
Černá Hora		Etiopie	Kosovo	Vietnam
Jemen		Mongolsko	Palestina	Zambie
Mongolsko		Moldavsko	Srbsko	
Srbsko				
Vietnam				
Zambie				

zdroj: ČRA, zpracováno autorkou

Odbor lidských práv a transformační politiky definuje ve své koncepci prioritní státy z řad transformujících se států a států s nedemokratickými režimy. Tento odbor směřuje své aktivity

⁸⁸ MZV ČR, 2001.

⁸⁹ ADAMCOVÁ, Nicol, et al., 2006.

⁹⁰ MZV ČR, 2010a.

⁹¹ MZV ČR, 2013c.

a projekty zejména do Myanmaru/Barmy, Běloruska, Bosny a Hercegoviny, Gruzie, Iráku, Kosova, Moldavska, Srbska a na Kubu a Ukrajinu.⁹²

Bosna a Hercegovina, Gruzie, Kosovo, Moldavsko a Srbsko jsou shodné státy České republiky pro rozvojovou a zároveň transformační spolupráci.

4.1.4 SEKTOROVÁ ALOKACE ODA

Koncepce zahraniční rozvojové spolupráce pro období 2010–2017 definuje celkem 5 prioritních sektorových oblastí, na které by se měla česká rozvojová spolupráce primárně zaměřit. Jedná se o:⁹³

- a. Životní prostředí
- b. Zemědělství
- c. Sociální rozvoj (včetně vzdělávání, sociálních a zdravotnických služeb)
- d. Ekonomický rozvoj (včetně energetiky)
- e. Podpora demokracie, lidských práv a společenské transformace

Takto stanovené priority vychází z dřívějších zkušeností a z komparativních výhod ČR a zároveň reflektují Rozvojové cíle tisíciletí (MDGs).

Česká republika si také stanovila tzv. průřezové priority, které bude zohledňovat ve všech realizovaných projektech. V rámci projektů musí být dodržována základní lidská, sociální, ekonomická a pracovní práva. Důraz je také kladen na řádnou správu věcí veřejných a šetrnost k životnímu prostředí a klimatu.⁹⁴

---

⁹² MZV ČR [online]. 2010b.

⁹³ MZV ČR, 2010a.

⁹⁴ MZV ČR, 2010a.

4.2 NEVLÁDNÍ NEZISKOVÉ ORGANIZACE V ČR

4.2.1 HISTORIE ČESKÉHO NEZISKOVÉHO SEKTORU

Tradice dobročinnosti byla vždy v českých zemích velmi rozvinutá a bohatá. Již od středověku vznikaly regionální svazy šlechty, řemeslnické cechy, ochranné svazy měst a sdružení. V 16. století vznikala náboženská bratrstva, která rozvíjela nejen úctu k Bohu, ale také šíření dobrých mravů, vzdělanosti a mezilidských vztahů. Zdrojem příjmů těchto sdružení byly především sbírky a odkazy občanů. Osvícenství poté přineslo intenzivnější myšlenky o lidském poznání a potřebě obecného prospěchu. První osvícenská společnost vznikla v Olomouci v roce 1746.⁹⁵

Obecní zákoník rakouský vydaný v roce 1811 byl první zákonnou normou umožňující vznik určitého typu neziskové osoby a platil až do 50. let 20. století. V roce 1869 bylo na českém území 40 % všech spolků z celkového počtu v celé monarchii.⁹⁶ Zákoník upravoval založení neziskových organizací pro občanské, pohřební, sociální, sportovní, náboženské, pracovní, charitativní a obchodně-sdružovací účely. Po roce 1930 bylo v oblasti sociální péče registrováno 5 140 spolků a 1 540 ústavů a zařízení, které byly v majetku soukromých neziskových organizací a které se podílely 26 % na celkových nákladech na sociální a humanitární péči státu.⁹⁷

Zákon č. 68/1951 o dobrovolných organizacích a shromážděních určil další vývoj neziskového sektoru pro následujících 35 let.⁹⁸ Většina organizací s náboženským či politickým zaměřením byla nucena ukončit svou činnost. Zbylé organizace byly nahrazeny tzv. rozpočtovými a příspěvkovými organizacemi, které měly omezenou kompetenci a pravomoc a byly pod přísnou státní kontrolou. Dalo by se říci, že organizace občanského charakteru přestaly existovat.⁹⁹ V 60. letech se začínají uvolňovat poměry a dochází k obnovení některých organizací např. Sokol, Junák, apod.¹⁰⁰

Významným zlomem byla sametová revoluce v listopadu 1989, která způsobila velké změny ve společnosti. V roce 1990 byl přijat *zákon č. 83/1990 o sdružování občanů*, který vytvořil prostor pro zakládání spolků, hnutí, klubů a dalších nevládních neziskových organizací. V roce 1991 se ve Stupavě na Slovensku uskutečnila první konference českých a slovenských

---

⁹⁵ ANDERLE, P., 2002.

⁹⁶ HALTOFOVÁ, P., 2011.

⁹⁷ RYCHTECKÝ, P., 2010.

⁹⁸ BROZMANOVÁ GREGOROVÁ, A., [online]. 2009.

⁹⁹ srov. DUBEN, 1996. a KIZÁKOVÁ, 1996.

¹⁰⁰ RYCHTECKÝ, P., 2010.

nevládních neziskových organizací. Hlavním organizátorem byla Slovenská akademická a informační agentura (SAIA).¹⁰¹ Více viz kap. 7.2.1 Historie slovenského neziskového sektoru na str. 89.

Dle zprávy z Konference nadací a nevládních neziskových organizací, která se konala ve Vyškově v dubnu 1993, se zaměřovala většina tehdejších organizací na vzdělávací a kulturní činnost, zatímco daleko méně organizací se věnovalo práci v oblasti sociální péče, lidských práv a zdraví.¹⁰² Počet občanských sdružení od sametové revoluce stále vzrůstá, přestože byla zprvu česká občanská společnost rozdrobená a občané otázky sdružování se a hájení svých zájmů zprvu nedůvěřovali. Jak vyplývá z tabulky č. 4, tento trend nárůstu počtu nevládních neziskových organizací přetrval až do současnosti.

Tabulka č. 4 Vývoj počtu NNO dle jednotlivých právních forem v letech 2008–2012

Nestátní neziskové organizace	Občanská sdružení	Nadace	Nadační fondy	Obecně prospěšné společnosti
2008	65 386	411	1095	1 658
2009	68 631	429	1168	1813
2010	72 111	449	1205	1958
2011	75 627	455	1269	2126
2012	77 801	458	1278	2183

zdroj: Český statistický úřad, Albertina - Firemní monitor, upraveno autorkou

Tabulka zobrazuje údaje získané Českým statistickým úřadem. Dle *Rozboru financování nestátních neziskových organizací z veřejných rozpočtů v roce 2012* bylo k 1. lednu 2012 registrováno 100 728 občanských sdružení a jejich organizačních jednotek, 435 nadací, 1 195 nadačních fondů, 1 969 obecně prospěšných společností a 4 277 církevních právnických osob.¹⁰³ Rozdíly v množství organizací mohou být způsobeny tím, že nevládní neziskové organizace nemají ohlašovací povinnost. Není proto nikde registrováno, které jsou stále aktivní a které již zastavily svou činnost.

V České republice od roku 1992 působí *Rada pro nadace*, která byla v roce 1998 přetransformována na *Radu vlády pro nestátní neziskové organizace*. Rada je stálým poradním, iniciativním a koordinačním orgánem vlády v oblasti nestátních neziskových organizací. V rámci Rady pracují tři výbory: Výbor pro regiony, Výbor pro legislativu a financování a Výbor

¹⁰¹ HIRT, B., 2009.

¹⁰² KIZÁKOVÁ, 1996.

¹⁰³ VLÁDA ČR. [online]. 2014.

pro Evropskou unii.¹⁰⁴ Rada má nezastupitelnou roli v oblasti financování organizací. Je hlavním aktérem rozhodujícím o prostředcích Národního investičního fondu a iniciuje i přípravy a vyhodnocování dotací pro NNO.¹⁰⁵

V roce 2012 bylo nevládním neziskovým organizacím formou dotace od státu poskytnuto 11 770 mil. Kč, z toho 6 680 mil. Kč bylo ze státního rozpočtu, 1 523 mil. Kč z rozpočtů krajů a rozpočtu hl. m. Prahy, 2 889 mil. Kč z rozpočtů obcí (mimo rozpočtu hl. m. Prahy) a 678 mil. Kč ze státních fondů ČR. Nejvíce dotací bylo poskytnuto v oblasti tělovýchovy (37 %), v oblasti sociálních věcí a politiky zaměstnanosti (30 %), kultury a ochrany památek (10 %), zájmové činnosti a rekreace (4 %) a dále v oblasti bydlení, územního rozvoje a komunálních služeb (4 %).¹⁰⁶

4.2.2 PRÁVNÍ UKOTVENÍ NEVLÁDNÍCH NEZISKOVÝCH ORGANIZACÍ

Tabulka č. 4 zobrazující vývoj počtu nestátních neziskových organizací (str. 45) dělí NNO na občanská sdružení, nadace, nadační fondy a obecně prospěšné společnosti. Jedná se o základní typy těchto organizací. Občanská sdružení jsou v podmínkách právního řádu řízena zákonem č. 83/1990 Sb., o sdružování občanů, obecně prospěšné společnosti zákonem č. 248/1995 Sb., o obecně prospěšných společnostech, církevní právnické osoby zákonem č. 3/2002 Sb., o církvích a náboženských společnostech (pokud poskytují zdravotní, kulturní, vzdělávací a sociální služby nebo sociálně právní ochranu dětí) a nadace a nadační fondy zákonem č. 227/1997 o nadacích a nadačních fondech.¹⁰⁷ Zákon o dani z příjmu vyjmenovává všechny organizace charakteru právnické osoby, které nebyly zřízeny nebo založeny za účelem podnikání. Řadí sem¹⁰⁸:

- zájmová sdružení právnických osob, pokud tato sdružení mají právní subjektivitu
- občanská sdružení včetně odborových organizací
- politické strany a politická hnutí
- registrované církve a náboženské společnosti
- nadace a nadační fondy
- obecně prospěšné společnosti

¹⁰⁴ VLÁDA ČR. [online]. 2009-2014.

¹⁰⁵ Skovajsa et al., 2010.

¹⁰⁶ VLÁDA ČR. [online]. 2014.

¹⁰⁷ MOTYČKOVÁ, Z., 2007.

¹⁰⁸ Česká republika. Zákon č. 586/1992 Sb., o dani z příjmů

- veřejné vysoké školy, veřejné výzkumné instituce, školské právnické osoby podle zvláštního právního předpisu
- obce, organizační složky státu
- kraje
- příspěvkové organizace
- státní fondy
- a subjekty, o nichž tak stanoví zvláštní zákon

Jak je z výčtu patrné, vymezení subjektů ne-podnikatelské povahy je mnohem širší nežli typy nevládních neziskových organizací, kterými se zabývá tato práce.

Občanská sdružení vznikají za účelem realizace společného zájmu. Typickým znakem je členská základna. Občanské sdružení vzniká registrací, jejíž návrh podávají na Ministerstvu vnitra ČR nejméně tři občané. Organizačním dokumentem jsou stanovy organizace, ve kterých je uvedeno kromě názvu a sídla sdružení také cíl činnosti, orgány sdružení a zásady hospodaření. Sdružení zaniká rozhodnutím ministerstva, dobrovolným rozpuštěním či sloučením s jiným sdružením.¹⁰⁹

Obecně prospěšné společnosti (o. p. s.) mohou být založeny fyzickou či právnickou osobou nebo může být jejich zakladatelem stát. Vznikají dnem zápisu do rejstříku obecně prospěšných společností a to po podání návrhu do jeho zapsání, ke kterému je přiložena zakládací smlouva podepsána všemi zakladateli. Hlavními orgány obecně prospěšné společnosti jsou správní a dozorčí rada, které dbají na poskytování obecně prospěšných služeb všem a za stejných podmínek. Ze zákona je pro tyto organizace povinné vydávat výroční zprávu, jejíž součástí je také zpráva o financování organizace. Pokud organizace vykazuje zisk, je nutné jej použít na financování dalších aktivit organizace.¹¹⁰

Nadace i nadační fondy jsou účelová sdružení majetku zřízená s cílem dosahování obecně prospěšných cílů, kterým se rozumí rozvoj duchovních hodnot, ochrana lidských práv nebo jiných humanitárních hodnot, ochrana přírodního prostředí, kulturních památek a tradic a rozvoj vědy, vzdělávání, tělovýchovy a sportu. Hlavním rozdílem mezi těmito dvěma formami organizací je nadační jmění¹¹¹. Nadace při svém založení musí složit nadační jmění v minimální výši 500 tis. Kč. Příspěvky, které poté poskytuje, jsou z výnosů tohoto jmění. U nadačního fondu není stanovena minimální výše nadačního jmění, ovšem určitý vklad musí být složen.

¹⁰⁹ Česká republika. Zákon č. 83/1990 Sb., o sdružování občanů.

¹¹⁰ Česká republika. Zákon č. 248/1995 Sb., o obecně prospěšných společnostech.

¹¹¹ pozn. autora. Nadační jmění = peněžní vyjádření souhrnu peněžitých i nepeněžitých vkladů a nadačních darů zapsaných v nadačním rejstříku

Pro dosahování svého účelu může nadační fond používat celý svůj majetek, nikoli pouze výnosy.¹¹²

V České republice došlo s platností od roku 2014 ke změně Občanského zákoníku, v rámci kterého došlo i ke změnám v podobě legálních forem neziskových organizací. Vzhledem ke skutečnosti, že je tato diplomová práce zaměřena na nevládní neziskové organizace a jejich aktivity v roce 2012, tyto změny budou zmíněny pouze okrajově. Občanským sdružením započala tříletá lhůta, během které by se měly změnit na spolky (zkratka z. s.) či se přetransformovat na jiný právní typ organizace. Nově ustanovenou formou nevládní neziskové organizace je ústav a sociální družstvo. Práva a povinnosti obecně prospěšných společností se i nadále řídí dosavadními právními předpisy.¹¹³

---

¹¹² Česká republika. Zákon č. 227/1997 Sb., o nadacích a nadačních fondech a o změně a doplnění některých souvisejících zákonů

¹¹³ Česká republika. Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník

4.3 NEVLÁDNÍ NEZISKOVÉ ORGANIZACE PŮSOBÍCÍ V OBLASTI ROZVOJOVÉ SPOLUPRÁCE

Nevládní neziskové organizace působící v oblasti rozvojové spolupráce se v České republice sdružují v Českém fóru pro rozvojovou spolupráci (FoRS). FoRS bylo založeno patnácti organizacemi v roce 2002 jako zájmové sdružení právnických osob. Postupně se členská základna rozšířila na 30 členských organizací a 20 pozorovatelů (seznam členů viz Příloha č. 1).¹¹⁴ Sdružení pracuje v oblasti rozvojové spolupráce, rozvojového vzdělávání a humanitární pomoci a zabývá se zejména:¹¹⁵

- zastupováním společných zájmů členů sdružení
- zabezpečováním informačních toků o aktuálním vývoji a o možnosti spolupráce členů
- spoluprací s orgány státní správy a samosprávy v České republice a rozvíjí partnerství s institucemi činnými na poli oficiální české rozvojové spolupráce
- aktivní spoluprací se zahraničními subjekty a podporou partnerství členů sdružení
- koordinací vybraných aktivit a společných projektů
- zvyšováním povědomí a znalosti problematiky rozvojové spolupráce, rozvojového vzdělávání a humanitární pomoci
- organizováním a zajišťováním vzdělávacích akcí
- vytváří minimální standardy pro poskytovatele zahraniční rozvojové a humanitární pomoci z České republiky
- publikační činností

Členy FoRSu se mohou stát pouze organizace neziskového charakteru se sídlem v České republice, které existují déle než 6 měsíců, působí v oblasti rozvojové spolupráce, rozvojového vzdělávání a/nebo humanitární pomoci a předloží výroční zprávu (či zprávu o své činnosti), stanovy a výpis z rejstříku. Podmínkou je také přihlášení se ke Kodexu efektivnosti FoRS. Organizace přistupuje do platformy nejprve jako pozorovatel a až poté se může stát řádným členem.¹¹⁶

Základním nástrojem pro zapojení organizací do činnosti platformy je účast v pracovních skupinách. Dlouhodobě aktivních je celkem 9 pracovních skupin a to skupina Globální rozvojové vzdělávání a osvěta, Policy, Efektivnost, Gender, Humanitární pomoc, Humanitární

---

¹¹⁴ FoRS [online]. 2012c.

¹¹⁵ FoRS. 2012b.

¹¹⁶ FoRS. 2012b.

pomoc a rozvojová spolupráce pro zdravotně postižené, Rozvojová studia, Komunikace a Public Relations a Finance.¹¹⁷

4.3.1 ZÁKLADNÍ INFORMACE O ORGANIZACÍCH

Ze 30 oslovených členských organizací platformy FoRS a 20 pozorovatelů této platformy se podařilo získat údaje celkem od 25 organizací, což značí 50% úspěšnost ve sběru dat. Je třeba také zmínit, že v rámci pozorovatelů platformy FoRS jsou registrovány čtyři fyzické osoby¹¹⁸, které nejsou pro tento výzkum relevantní. Do výzkumu se zapojilo 14 občanských sdružení, osm obecně prospěšných společností, dvě registrované církevní organizace či náboženské společnosti a v jednom případě je stejným názvem pojmenováno občanské sdružení i nadace. Výčet reflektuje skutečnost, že občanské sdružení je nejčastěji zakládanou právní formou neziskové organizace, následované obecně prospěšnou společností.

Průměrné stáří zúčastněných organizací (k roku 2014) činí 14 let. Nejvíce z nich vzniklo po roce 2000 (15 organizací), dále v 90. letech (sedm organizací) a tři organizace vznikly v období před rozpadem Sovětského svazu, z čehož je patrný postupný nárůst počtu nevládních neziskových organizací působících na poli rozvojové spolupráce.

4.3.2 FINANCOVÁNÍ NNO ZABÝVAJÍCÍCH SE ROZVOJOVOU SPOLUPRACÍ

Organizace realizující rozvojové projekty čerpají nejvíce finančních prostředků od české vlády a od soukromých dárců a jednotlivců. Obě kategorie uvedlo 68 % zúčastněných organizací (viz Graf č. 3 na str. 50).

V roce 2012 bylo poskytnuto v oblasti humanitární a rozvojové zahraniční pomoci ze státního rozpočtu celkem 112 dotací v celkové výši 170,5 mil. Kč. Z toho jedna dotace putovala do nadačního subjektu, 42 dotací do obecně prospěšných společností, 41 dotací do občanských sdružení a 28 dotací do církevních právnických osob. Jednalo se o dotace v gesci Ministerstva zahraničních věcí, Ministerstva vnitra a Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy ČR. Největším státním příjemcem z námi oslovených rozvojových NNO byla obecně prospěšná společnost Člověk v tísni, která získala ze státního rozpočtu v roce 2012

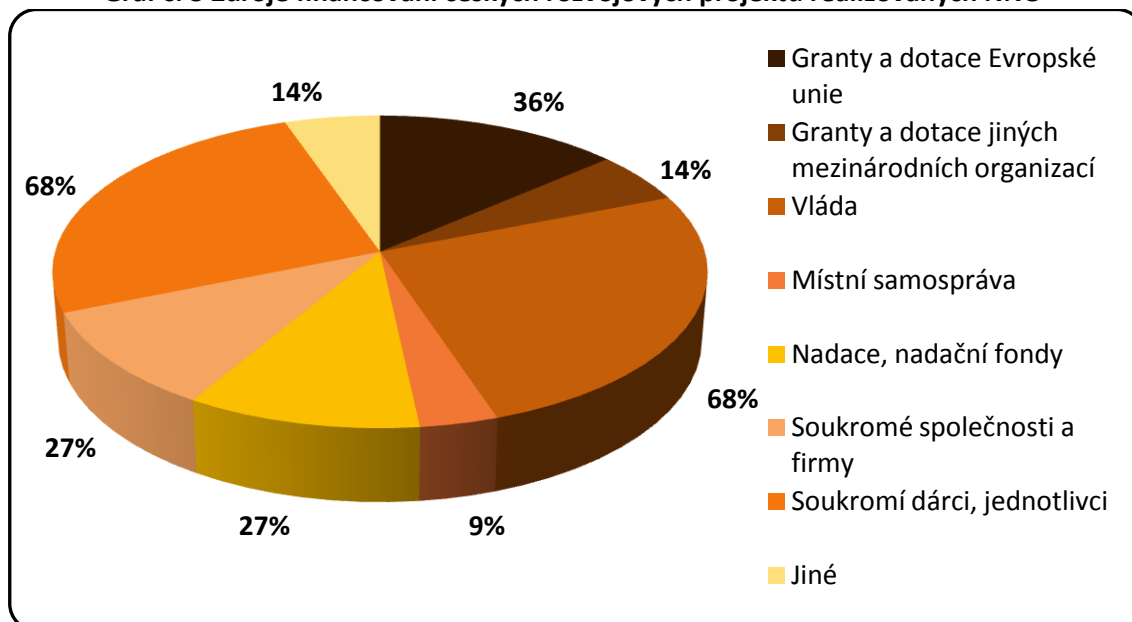
¹¹⁷ FoRS [online]. 2012d.

¹¹⁸ pozn. autora. V dubnu 2014 ukončila své členství ve FoRS v podobě pozorovatele Inka Píbilová, která byla registrovanou fyzickou osobou.

celkem (nikoli pouze na účely rozvojové spolupráce a humanitární pomoci) téměř 125 mil. Kč v 85 dotacích.¹¹⁹

Od soukromých dárců a jednotlivců získávaly v minulosti organizace dary převážně prostřednictvím veřejných sbírek.¹²⁰ Význam těchto sbírek v posledních letech značně poklesl, a proto vyhláší každoročně celonárodní sbírky pouze několik málo organizací. V případě humanitárních a mimořádných krizových událostí je situace jiná a veřejné sbírky fungují velmi účinně.¹²¹ Od soukromých dárců a jednotlivců lze získat finanční prostředky také prostřednictvím daru či tzv. adopce na dálku, která se v posledních letech prudce rozvíjí. V rámci adopce posílá dárce z vyspělé země pravidelné finanční částky na podporu dítěte v rozvojové země. Nejčastěji jsou tyto finance použity na uhrazení poplatků na vzdělání.

Graf č. 3 Zdroje financování českých rozvojových projektů realizovaných NNO

zdroj: zpracováno autorkou na základě výsledků výzkumu diplomové práce

Další častý zdroj financování rozvojových aktivit jsou instituce Evropské unie (36 %), nadace a nadační fondy (27 %) a soukromé firmy a společnosti (taktéž 27 %). Nejméně financí na rozvojové projekty čerpají organizace od místních samospráv. V kategorii Jiné uvedly organizace zahraniční veřejné prostředky (např. Japonsko, Německo, Slovensko, Španělsko, USA, Velká Británie), německou nadaci Rosy Luxemburgové a aktivní fondy.

¹¹⁹ VLÁDA ČR. [online]. 2014.

¹²⁰ ČEPELKA, 2003.

¹²¹ MIHÁLIK, Jan et al. 2012.

Průměrný celkový rozpočet organizací v roce 2012 byl 2 571 980 USD (cca 49 mil. Kč)¹²², z toho organizace vynaložily průměrně na rozvojovou spolupráci 302 652 USD (cca 5,8 mil. Kč)¹²³. Organizace Člověk v tísni a Charita Česká republika dosahují jako jediné organizace působící na poli rozvojové spolupráce v České republice nad 100 mil. Kč ročního obratu.¹²⁴

Na otázku, jaká je strategie organizace pro získávání finančních prostředků na rozvojové projekty, odpověděly organizace následovně:

- oslovování jednotlivců a malých dárců
- vyhledávání různých fondů, účast ve výběrových řízeních, hledání sponzorů
- rozvoj fundraisingu
- spolupráce a síťování se zahraničními organizacemi, podávání společných projektů u Evropské komise, kofinancování zpravidla z prostředků MZV ČR
- program transformační spolupráce MZV ČR
- možnosti grantů od soukromých nadací mimo ČR
- veřejné sbírky, kulturní akce na podporu projektu

4.3.3 MNOŽSTVÍ PROJEKTŮ

Cílem výzkumu bylo také zjistit, kolik projektů organizace v průběhu roku realizují a kolik z nich je projektů rozvojové spolupráce. Výrazně převažují organizace, které v průběhu roku 2012 realizovaly celkem 4–6 projektů a organizace, které implementovaly 1–3 projekty rozvojové spolupráce (viz Graf č. 4 na str. 52). Kategorii Jiné vyplnily organizace, které v roce 2012 nerealizovaly žádný projekt či žádný projekt rozvojové spolupráce, nebo organizace které se zabývají globálním rozvojovým vzděláváním a nejsou si jisté, zda mohou tuto formu aktivit označit za rozvojovou spolupráci.

Dle výsledků výzkumu se oficiální rozvojové spolupráci (ODA) věnuje 25 % dotázaných organizací. Toto zjištění lze označit za překvapivé, vzhledem k tomu, že byl stát (spolu se soukromými dárci a jednotlivci) označen za nejčastější zdroj financování rozvojových projektů. Respondenti realizují projekty ODA v oblasti vzdělávání a sociální práce v Srbsku, Moldavsku, Vietnamu a ve formě globálního rozvojového vzdělávání v České republice.

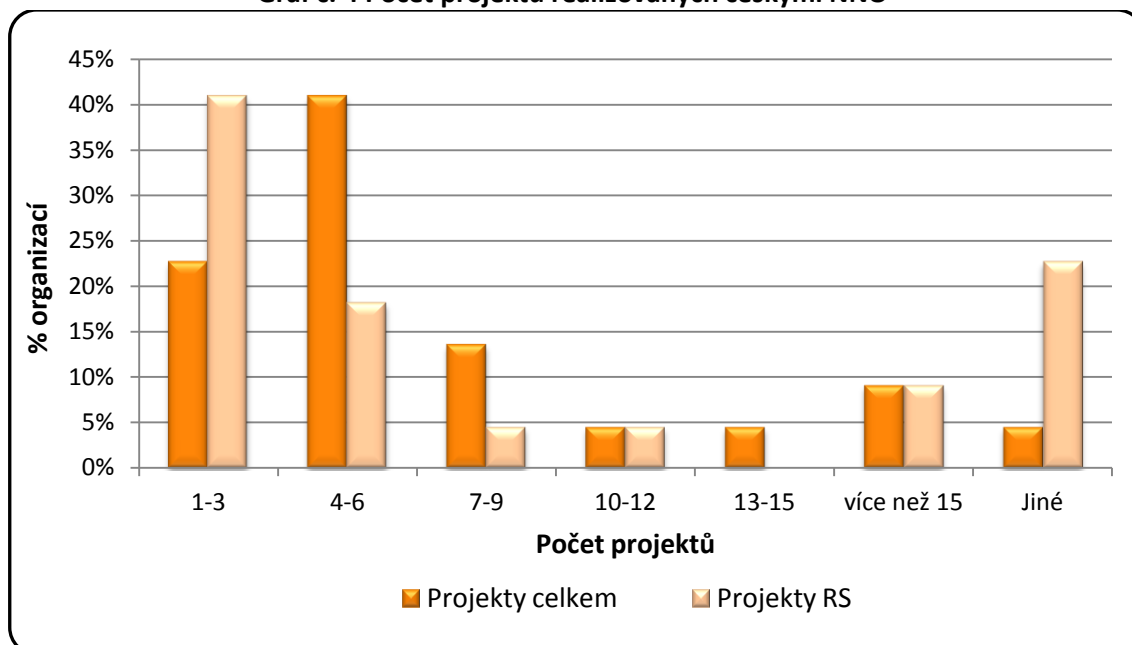
---

¹²² pozn. autora. Přepočteno kurzem ze dne 31. 12.2012

¹²³ pozn. autora. Přepočteno kurzem ze dne 31. 12.2012

¹²⁴ MATYÁŠ, O. a STRÁNSKÝ, J. 2010.

Graf č. 4 Počet projektů realizovaných českými NNO

zdroj: zpracováno autorkou na základě výsledků výzkumu diplomové práce

4.3.4 TERITORIÁLNÍ ALOKACE PROJEKTŮ

České neziskové organizace působí ve všech kontinentech světa kromě Austrálie a Oceánie. V oblasti Karibiku a Latinské Ameriky realizují projekty pouze na Haiti, jednom z nejchudších států světa, a v Mexiku. Mnohem více se organizace zaměřují na asijské a africké státy. Z tabulky č. 5 vyplývá převaha rozvojových projektů v Asii, následována projekty v Africe a Evropě.

V České republice bylo založeno několik organizací, které se zaměřují vždy jen na jednu oblast či konkrétní stát. Příkladem může být obecně prospěšná společnost SIRIRI, která se snaží pomáhat obyvatelům Středoafričské republiky, či občanská sdružení INFO-DRÁČEK a Klub Hanoi, která se specializují na Vietnam.

Tabulka č. 5 Teritoriální alokace českých projektů rozvojové spolupráce

Kontinent	% organizací
Afrika	52%
Asie	57%
Austrálie a Oceánie	0%
Evropa	48%
Karibik a Latinská Amerika	13%

zdroj: zpracováno autorkou na základě výsledků výzkumu diplomové práce

Státy, ve kterých české organizace realizují své rozvojové projekty, jsou zaznamenány na obrázku č. 2 na str. 54. Na území Asie působí čtyři organizace v Indii a v Myanmaru/Barmě, tři organizace v Gruzii, Jordánsku, Kambodži a Mongolsku, dvě organizace v Afghánistánu, Bangladéši, Sýrii a Vietnamu. Dále vždy jedna organizace pracuje v Arménii, Číně, Indonésii, Iráku, Kyrgyzstánu, Nepálu, Pákistánu, Rusku a na Srí Lance.

Z afrických států je nejčastějším příjemcem pomoci Etiopie, která je zároveň jedním z prioritních států české rozvojové spolupráce. V dotazníku ji označilo pět organizací. Tři české neziskové organizace působí v Guinei a Keni, dvě organizace v Demokratické republice Kongo a dále vždy jedna organizace v Angole, Burkině Faso, Jihoafrické republice, Jižním Súdánu, Namibii, Nigeru, Rwandě, Středoafričské republice, Tanzanii, Ugandě, Zambii a v Zimbabwe.

V rámci Evropy označilo nejvíce organizací Českou republiku. Důvodem jsou zejména projekty globálního rozvojového vzdělávání. Zastoupeno je také Moldavsko (čtyři organizace), Srbsko (tři organizace) a Kosovo (dvě organizace). Moldavsko patří do kategorie programový prioritní stát české rozvojové spolupráce a Srbsko a Kosovo do kategorie projektový prioritní stát. Vždy jednou organizací byla označena za stát realizace rozvojových projektů Bosna a Hercegovina, Německo, Rumunsko, Slovensko a Velká Británie.

V rámci výzkumného dotazníku byly organizace dotázány na zemi, ve které působí nejdéle a z jakého důvodu. Tři organizace shodně vyhodnotily jako takový stát Indii, dvě z těchto organizací zdůvodňují své působení zde prací s uprchlickou komunitou z Myanmaru/Barmy. Kvůli existenci vojenské junty nebylo možné pracovat přímo na území Myanmaru a barmští uprchlíci žijící v Indii byli Barmským centrem Praha¹²⁵ vyhodnoceni jako komunita, které je potřeba nejvíce pomoci v rámci služeb pro barmské uprchlíky v jihovýchodní Asii.

Dlouhodobě působí dvě české NNO ve Vietnamu a pracují i se skupinou Vietnamců žijících v ČR. Zaměřují se na jejich kulturní integraci do české společnosti a zároveň na šíření informací o vietnamské kultuře mezi českými občany. Jedna organizace působí v Kyrgyzstánu z důvodu osobních vazeb na zemi, další v Bangladéši, kde realizuje dlouhodobý rozvojový projekt vzdělávání a další uvedla Guineu, kde působí již od roku 1999, z důvodu opomíjení tohoto státu jinými organizacemi.

Obrázek č. 2 zobrazuje kromě států, které uvedly NNO, také prioritní státy české rozvojové spolupráce a státy, které kombinují obě tyto kategorie. Tabulka pod obrázkem proto pro přehlednost zařazuje jednotlivé státy do tří kategorií – prioritní státy, státy projektů NNO

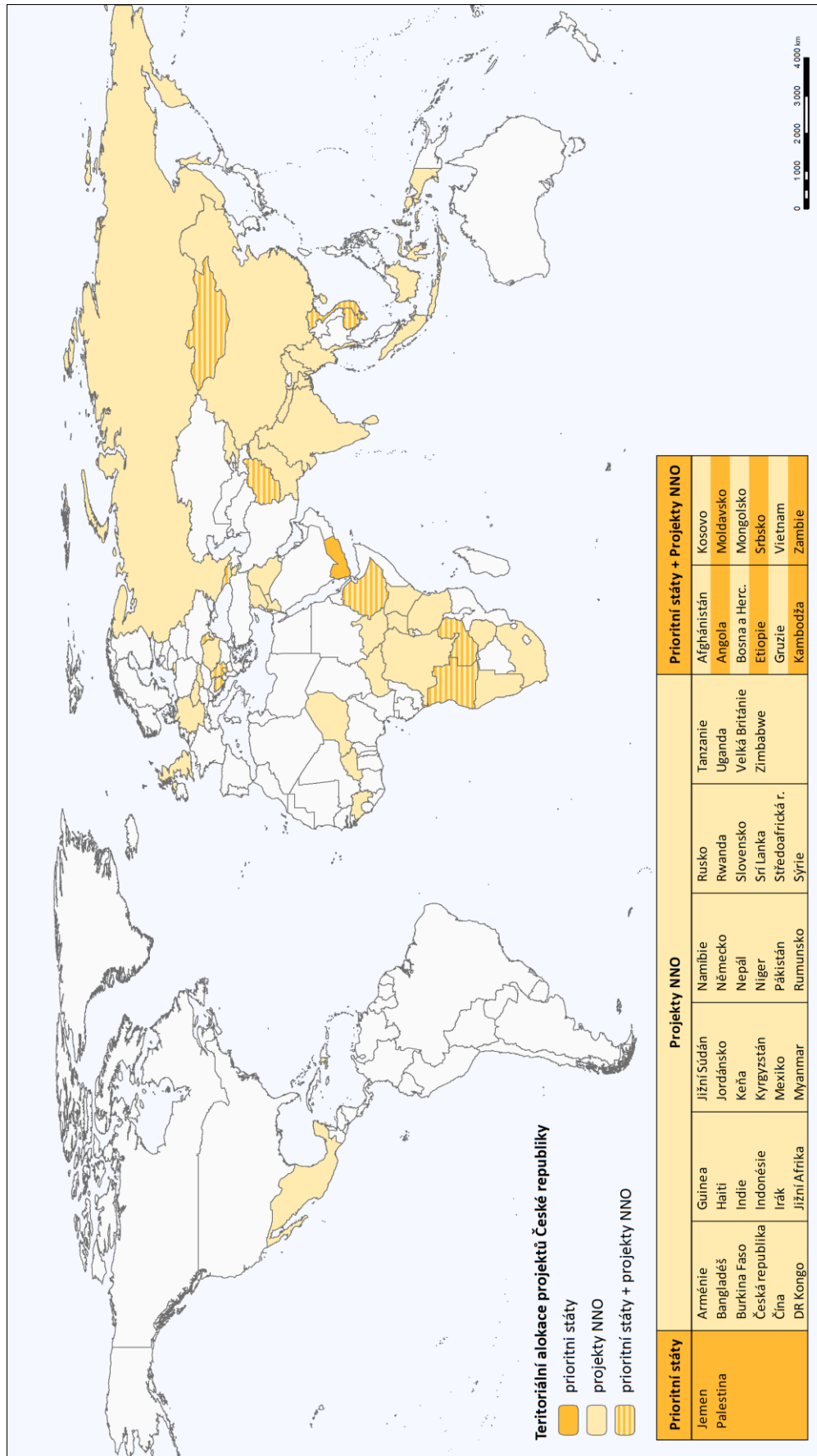
¹²⁵ pozn. autora. Barmské centrum Praha - obecně prospěšná společnost založena v červnu 2006 barmskou komunitou v České republice

a shodné státy, tj. státy, které jsou prioritní a zároveň v nich pracují české neziskové organizace (v tabulce označeno jako Prioritní + Projekty NNO).

Z výsledků je patrné, že velké množství organizací se zaměřuje na práci v prioritních státech ČR. Jedná se zejména o Etiopii, Gruzii, Kambodžu, Moldavsko, Mongolsko a Srbsko. Naopak v Palestině a Jemenu nepůsobila v roce 2012 žádná z dotázaných organizací, přestože se jedná o prioritní státy. Z obrázku také vyplývá působení českých organizací v afrických státech, přestože nepatří mezi prioritní oblasti. Barevné označení Ruska a Číny může být zkreslující. Organizace většinou působí jen v jedné konkrétní lokalitě např. v Tibetu, který je součástí Čínské lidové republiky. Na území Asie se vyskytuje nejvíce prioritních států české rozvojové spolupráce, ve kterých zároveň působí i české NNO. Jedná se o Afghánistán, Gruzii, Kambodžu, Mongolsko a Vietnam.

V případě České republiky nevládní neziskové organizace často vedou odděleně projekty rozvojové spolupráce a transformační spolupráce. Zapojené organizace se často zaměřily pouze na projekty rozvojové, což mohlo ovlivnit výsledky této práce.

Obrázek č. 2 Teritoriální alokace projektů České republiky

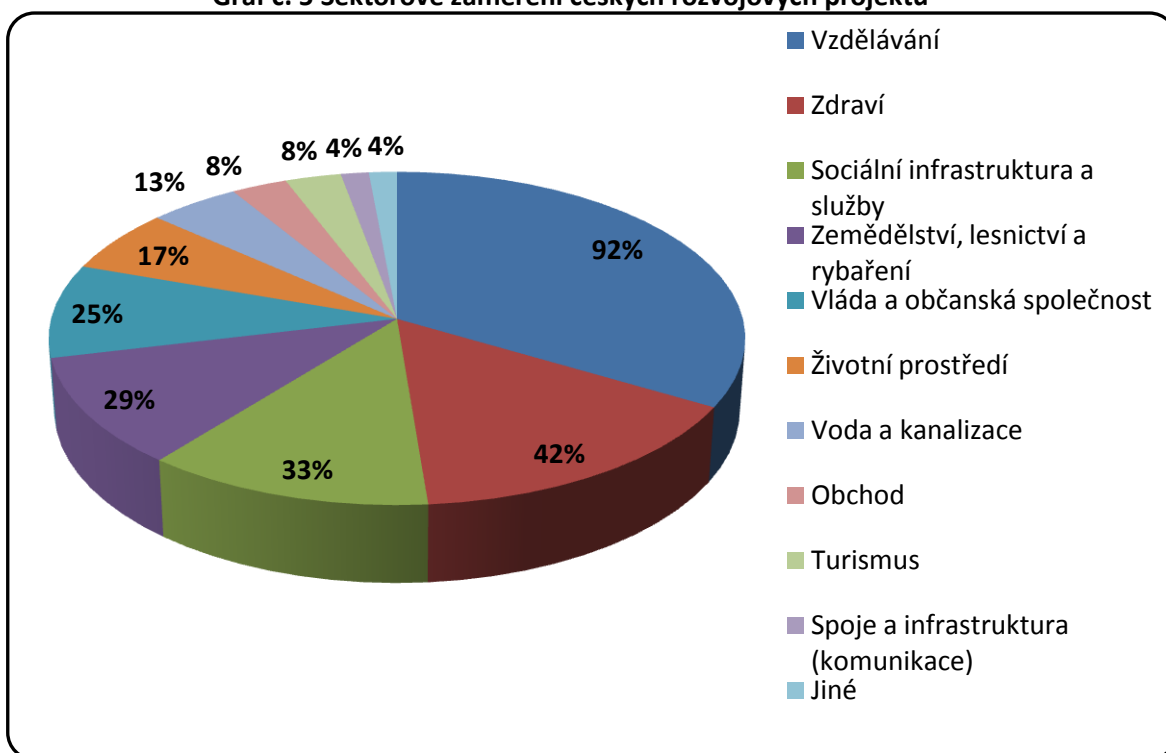
Zdroj geodat: Thematicmapping.org, upraveno autorkou na základě výsledků výzkumu diplomové práce

4.3.5 SEKTOROVÉ ZAMĚŘENÍ PROJEKTŮ

Jak vyplývá z grafu č. 5, vzdělávání je jednoznačně největší sektorovou prioritou českých rozvojových NNO. Jako svou oblast působení ji uvedlo 92 % respondentů. Do této kategorie řadíme projekty globálního rozvojového vzdělávání, výstavby škol, školení učitelů, rozvoj stávajících či tvorba nových učebních oborů na školách v rozvojových zemích, apod.

Druhou nejvýznamněji zastoupenou kategorií je zdraví, kterou označilo 42 % organizací. Třetím nejčastěji uvedeným sektorem jsou projekty v oblasti sociální infrastruktury a služeb, kterou označilo 33 % organizací. Významně zastoupené jsou také projekty v oblasti zemědělství, lesnictví a rybaření (29 %) a v oblasti rozvoje občanské společnosti a vlády (25 %), kde mohou české organizace uplatnit své zkušenosti s politickou a ekonomickou transformací.

Graf č. 5 Sektorové zaměření českých rozvojových projektů

zdroj: zpracováno autorkou na základě výsledků výzkumu diplomové práce

Z výsledků vyplývá zaměření organizací na sektorové priority české rozvojové spolupráce. Kategorie vzdělávání a zdraví je v rámci sektorových priorit včleněna do oblasti sociální rozvoj. Oblast zemědělství a podpory demokracie, lidských práv a společenské transformace patří také mezi prioritní sektory české rozvojové spolupráce.

5 MAĎARSKO

5.1 OFICIÁLNÍ ROZVOJOVÁ SPOLUPRÁCE MAĎARSKA

5.1.1 PRÁVNÍ UKOTVENÍ OFICIÁLNÍ ROZVOJOVÉ SPOLUPRÁCE (ODA)

Nový koncept pro rozvojovou politiku, který by nahradil dřívější značně decentralizovaný přístup, byl načrtnut v roce 1999.¹²⁶ V roce 2001 byl poté na základě usnesení vlády (č. 2319/1999) přijat první oficiální dokument zabývající se rozvojovou spoluprací s názvem *Maďarská politika rozvojové spolupráce* (Hungarian Development Cooperation Policy). Ministři zahraničních věcí, hospodářství a financí zde přiznávají podíl odpovědnosti Maďarské republiky na rozvojové pomoci a zavazují se přizpůsobit svou politiku závazkům OSN, Evropské unie a Výboru pro rozvojovou spolupráci (OECD/DAC). Navrhují také, aby se Ministerstvo zahraničních věcí stalo mezipříslušným koordinátorem, který bude sestavovat roční plány pro poskytování zahraniční rozvojové spolupráce. V rámci institucionálního rozvoje byl poté v roce 2002 vytvořen *Odbor mezinárodní rozvojové spolupráce* (International Development Cooperation Department) v rámci Ministerstva zahraničních věcí. V následujícím roce vznikla z rozhodnutí vlády Mezipříslušná komise (International Development Cooperation Interdepartmental Committee - IDC IC). Komise je zodpovědná za určení partnerských zemí, prioritních sektorů a za harmonizaci zahraniční politiky s politikou hospodářskou a bezpečnostní. Předsedá jí ministr zahraničních věcí. Vytvořena byla také skupina zástupců ministerstev s názvem Mezipříslušná expertní skupina (Interdepartmental Expert Group) a Občanský poradní sbor (Civil Advisory Board), který sdružuje kromě politických zástupců také individuální experty, zástupce akademické obce a neziskového a podnikatelského sektoru.¹²⁷ Téhož roku byl také poprvé vytvořen oddělený rozpočet pro rozvojovou spolupráci.¹²⁸

Od roku 2004 se stala Výkonným orgánem bilaterální rozvojové spolupráce Maďarska nezisková organizace HUN-IDA. Smlouva byla podepsána do roku 2006, kdy byla následně o další 3 roky prodloužena. K jejímu dalšímu prodloužení již nedošlo. Maďarsko od roku 2009 nemá žádnou výkonnou organizaci bilaterální rozvojové spolupráce.¹²⁹ HUN-IDA byla zodpovědná za organizování a provádění programů technické pomoci s partnerskými zeměmi

---

¹²⁶ FÁSKERTI, 2003.

¹²⁷ MFA Hungary [online]. 2003.

¹²⁸ FÁSKERTI, 2003.

¹²⁹ SZENT-IVÁNYI, B., 2014.

a za přípravy, řízení a monitorování výběrových řízení. Dále poskytovala poradenský servis a účastnila se budování kapacit.¹³⁰

V roce 2007 začaly přípravy zákona o mezinárodní rozvojové spolupráci, který měl být předložen Parlamentu ke schválení v roce 2009.¹³¹ Dle vyjádření Balázce Szent-Iványi na konferenci EU-12 Development Policies at half-time, která se uskutečnila v Olomouci v roce 2012, není tento zákon stále ještě schválen.

Od roku 2008 je zahraniční rozvojová spolupráce Maďarska součástí tzv. nové *Strategie vnějších vztahů*, jejíž platnost byla vymezena až do roku 2020. Rozvojová politika je v této strategii zmíněna pouze okrajově,¹³² přesto její začlenění dokládá integraci rozvojové spolupráce do zahraniční politiky Maďarska. Důležité je také zmínit realizování mikroprojektů maďarské vlády prostřednictvím svých zastupitelských úřadů. V rámci snahy o decentralizaci mezinárodní rozvojové spolupráce byly tyto projekty realizovány velvyslanectvím v Bělehradu, Sarajevu, Hanoji (cílová oblast: Kambodža, Laos, Vietnam), Kišíněvu, Nairobi a v Pretorii.¹³³

5.1.2 FINANCOVÁNÍ ODA

Ministerstvo zahraničních věcí neposkytuje data týkající se objemu rozvojové spolupráce, celý systém poskytování zahraniční pomoci je tak velmi netransparentní a fragmentovaný.¹³⁴ Jediná dostupná data jsou objemy registrované Výborem pro rozvojovou spolupráci, ve kterém usiluje Maďarsko o členství. V současné době má status pozorovatele.

Jak vyplývá z grafu č. 6 ODA v Maďarsku v letech 2008–2012 (str. 60) ve výši poskytování rozvojové spolupráce nedochází k žádným velkým výkyvům. Mírné navýšení v roce 2011 je způsobeno příspěvkem do Evropského rozvojového fondu.

---

¹³⁰ MFA Hungary. 2009.

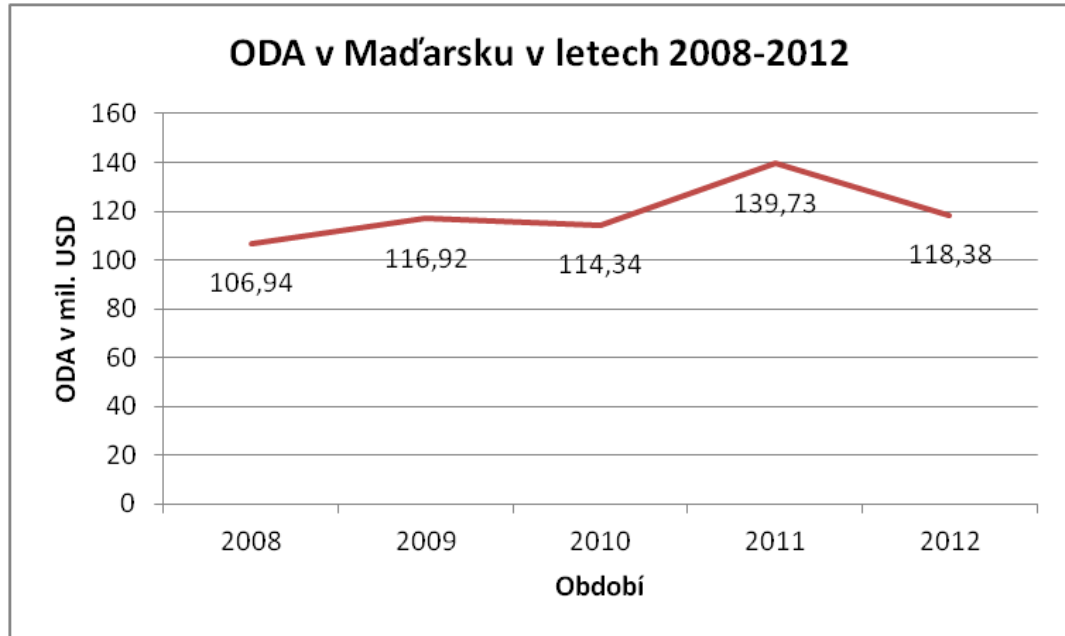
¹³¹ SUSOVÁ, B. a P.J.ZAČALOVÁ. [online]. 2008.

¹³² BALÁZC SZENT-IVÁNYI, 2012.

¹³³ MFA Hungary. 2009.

¹³⁴ BALÁZC SZENT-IVÁNYI, 2012.

Graf č. 6 ODA v Maďarsku v letech 2008–2012

zdroj: OECD/DAC, zpracováno autorkou

5.1.3 TERITORIÁLNÍ ALOKACE ODA

První maďarské teritoriální zaměření bylo definováno v roce 2003. Vybráno bylo celkem 16 zemí, do kterých měla směřovat rozvojová pomoc. Ministerstvo zahraničních věcí tyto státy rozdělilo do čtyř skupin – skupina strategických partnerů, ostatních partnerských zemí, skupina nejméně rozvinutých zemí (LDCs) a kategorie států, u kterých je rozvojová pomoc dána mezinárodními závazky.¹³⁵

Další teritoriální priority byly stanoveny v roce 2008.¹³⁶ Vzhledem k nedostatku dat o případných změnách bude v rámci této práce usuzováno, že nebyly do roku 2012 změněny. Další zmínka o prioritních státech se objevuje ve strategii rozvojové spolupráce na období 2014–2020, která již žádné prioritní státy nestanovuje.¹³⁷

¹³⁵ PARAGI, Beata, 2010.

¹³⁶ MFA Hungary 2008.

¹³⁷ SZENT-IVÁNYI, B., 2014.

Tabulka č. 6 Teritoriální priority maďarské ODA

2008-2013			
partnerské státy, založeno na CSP	projektové	Státy s mezinárodními závazky	Partnerství vhodné pro vázanou pomoc (dle seznamu příjemců OECD/DAC)
Bosna a Hercegovina Moldavsko Palestina Srbsko Vietnam	Afrika (Subsah. region) Černá Hora Jemen Kambodža Kosovo Kyrgyzstán Laos Makedonie Mongolsko Ukrajina	Afghánistán Irák	

zdroj: MFA Hungary 2008, zpracováno autorkou

V tabulce č. 6 jsou v prvním sloupci vyznačeny státy, se kterými má Maďarsko vytvořeny tzv. Country Strategy Papers (CSPs), tedy konkrétní strategie spolupráce. Jedná se o střednědobé plány, které má Maďarsko definováno pro Bosnu a Hercegovinu, Moldavsko, Palestinskou Autonomii, Srbsko a Vietnam.¹³⁸ U spolupráce s ostatními prioritními státy programové dokumenty chybí.¹³⁹ V roce 2008 směřovala bilaterální pomoc Maďarska do více než 50 států¹⁴⁰, což můžeme přičíst kategorii „Partnerství vhodné pro vázanou pomoc“, kam patří všechny státy ze seznamu příjemců pomoci OECD/DAC (viz Příloha č. 5 OECD/DAC Seznam příjemců oficiální rozvojové spolupráce). V roce 2012 byly hlavními příjemci maďarské ODA Afghánistán, Srbsko, Kosovo, Moldavsko, Ukrajina, Vietnam, Keňa a Palestinská samospráva.¹⁴¹

¹³⁸ MFA Hungary, 2008.

¹³⁹ BALÁZC SZENT-IVÁNYI, 2012.

¹⁴⁰ MFA Hungary, 2009.

¹⁴¹ KÜLÜGYMINISZTERIUM, 2013.

5.1.4 SEKTOROVÁ ALOKACE ODA

Státy Visegrádské čtyřky se v rámci své sektorové alokace rozvojové spolupráce nejčastěji zaměřují na oblasti, ve kterých mají komparativní výhodu. Jedná se zejména o zkušenosti s transformací politického systému a přechodu k demokracii.¹⁴² Maďarsko se úzce soustředilo také na podporu maďarsky hovořících obyvatel v sousedních zemích, zejména v Rumunsku, na Slovensku, na Ukrajině a na Balkánském poloostrově. V současných dokumentech se toto zaměření již nevyskytuje, ovšem vzhledem k výběru prioritních zemí (Srbsko, Bosna a Hercegovina, Ukrajina) lze předpokládat, že se tak stále děje.¹⁴³

Dále se maďarská ZRS zaměřuje na lidský kapitál, vzdělávání, zdraví, zemědělství a lesnictví, vodní management. Za hlavní cíl si Maďarsko stanovilo přispívat k udržitelnému rozvoji partnerských zemí a posílit bilaterální vztahy.¹⁴⁴

---

¹⁴² FÁSKERTI, 2003.

¹⁴³ OPRŠAL, Z. a KRYLOVÁ P., 2010.

¹⁴⁴ FÁSKERTI, 2003.

5.2 NEVLÁDNÍ NEZISKOVÉ ORGANIZACE V MAĎARSKU

5.2.1 HISTORIE MAĎARSKÉHO NEZISKOVÉHO SEKTORU

Nevládní neziskové organizace mají v Maďarsku dlouhou tradici. Na rozdíl od jiných evropských zemí, zde neměly náboženské instituce dominantní roli. Prvními neziskovými organizacemi můžeme nazvat nemocnice a chudobince, které vznikaly v maďarských městech ve 14. a 15. století a které byly financovány ze soukromých darů a provozovány dobrovolníky. První oficiální zákon upravující neziskové organizace byl zákon o nadacích, který byl přijat v roce 1723 s cílem kontroly činnosti a financí těchto organizací.¹⁴⁵

V roce 1947 se k moci dostala komunistická strana, která pozastavila další rozvoj neziskového sektoru. Většina sdružení byla zakázána či znárodněna. Organizace, které komunistický režim zachoval, byly aktivní v oblasti sportu, volného času, zájmové činnosti či se jednalo o dobrovolné hasiče.¹⁴⁶ Pouze 0,2 % organizací se zabývalo zdravotní a sociální péčí.¹⁴⁷ Obnova občanské společnosti začala již před konečným zhroucením komunistického režimu. V 80. letech se začala formovat nová sdružení a to zejména v oblasti vzdělávání, kultury a sociálních služeb. Po změně politického režimu došlo k exponenciálnímu nárůstu počtu neziskových organizací. V roce 1989 parlament schválil zákon o sdružování, díky kterému se do roku 1990 ztrojnásobil počet nevládních neziskových organizací.¹⁴⁸ A tento růst dále pokračoval až do roku 1997. Z necelých 8 800 neziskových organizací v roce 1989 sektor postupně vzrostl na více než 43 000 nevládních neziskových organizací v roce 1995.¹⁴⁹ Od roku 1998 do roku 2000 se počet organizací již téměř nezměnil, ustálil se na počtu 65 000 organizací. Nárůst byl zaznamenán pouze u organizací se členskou základnou.¹⁵⁰

Zvláštní roli měly v 80. a 90. letech církevní a náboženské organizace, které byly největšími příjemci dobrovolných příspěvků od maďarských obyvatel.¹⁵¹ V polovině 90. let se maďarský neziskový sektor vyznačoval svou rozmanitostí. Jedna třetina organizací se stále podílela na organizaci volnočasových aktivit a sportu (což bylo pod kontrolou státu povoleno

---

¹⁴⁵ GHK. 2011.; pozn. autora: GHK je společnost, která byla vybrána Evropskou komisí pro zpracování studií o stavu dobrovolnického sektoru ve státech Evropské unie.

¹⁴⁶ GHK. 2011.

¹⁴⁷ OSBORNE, S. P. a A. KAPOSVARI. 1998.

¹⁴⁸ GHK. 2011.

¹⁴⁹ FAZEKAS, E., Nedatováno.

¹⁵⁰ KÁKAI, L. a I. SEBESTÉNY, 2012.

¹⁵¹ OSBORNE, S. P. a A. KAPOSVARI. 1998.

již v průběhu komunistické éry). Ale více než jedna pětina se zapojila do profesionální advokační činnosti a zastupování zájmových skupin a kultur.¹⁵²

Co se týká institucionálního ukotvení, v letech 1990–2006 působil v Maďarsku parlamentní výbor pro podporu občanských organizací, který byl v roce 2006 sloučen s Výborem pro lidská práva, náboženství a menšiny.¹⁵³ V roce 1997 byla zavedena všeobecná daňová asignace ve výši 1 % ze základu daně. Jednalo se o první opatření tohoto druhu ve střední Evropě. V prvních letech využilo možnosti věnovat část daní neziskovým organizacím cca 60 % občanů, pozitivní dopad na postoj občanů vůči neziskovému sektoru je zřejmý.¹⁵⁴ Hlavním důvodem pro zavedení daňové asignace bylo dočasné snížení státních dotací. Stát se proto snažil podpořit činnost nevládních neziskových organizací a zlepšit jejich konkurenceschopnost. Příjemcem výnosů z daňové asignace mohou být pouze organizace, které mají sídlo v Maďarsku a které působí v zájmu maďarské společnosti (vč. zájmu Maďarů žijících v zahraničí).¹⁵⁵

O rok později byl ustanoven *Ústav občanskoprávních vztahů*, který je zodpovědný za dialog mezi státní sférou a nevládními neziskovými organizacemi. Podílí se také na přípravě zákonů a informuje o dostupných možnostech čerpání z fondů Evropské unie. V roce 2003 byl zřízen *Národní civilní fond* (National Civil Fund) s cílem poskytnout státní podporu nevládním neziskovým organizacím nad rámec příjmů z 1% systému.¹⁵⁶

V roce 2002 byla vydána vládní strategie pro neziskové organizace, na kterou navázalo založení *Národního fondu pro neziskové organizace*. O rok později byl přijat nový zákon o dobrovolnictví.¹⁵⁷ Od té doby vláda vydala několik strategií pro spolupráci s občanskou společností s cílem zefektivnění a postupné decentralizace systému. V roce 2011 vešel v platnost zákon o právu na sdružování, statutu veřejné prospěšnosti, provozu a podpoře neziskových organizací.¹⁵⁸

---

¹⁵² JENKINS, R., 1999.

¹⁵³ HADZI-MICEVA, K., [online]. 2008.

¹⁵⁴ ČEPELKA, 2003.

¹⁵⁵ CSANÁDY, D., 2012.

¹⁵⁶ HADZI-MICEVA, K., [online]. 2008.

¹⁵⁷ CSANÁDY, D., 2012.

¹⁵⁸ srov. CSANÁDY, D., 2012. a HADZI-MICEVA, K., [online]. 2008.

5.2.2 PRÁVNÍ UKOTVENÍ NEVLÁDNÍCH NEZISKOVÝCH ORGANIZACÍ

Žádné nevládní neziskové organizace nemohly v Maďarsku působit legálně až do roku 1989, s výjimkou organizací kontrolovaných státem.¹⁵⁹ V letech 1993–1994 došlo k zavedení veřejnoprávního sdružení, nadace a občanské společnosti do občanského zákoníku.¹⁶⁰ Nevýhodou těchto vzniklých organizací, zejména těch pracujících v oblasti sociálních služeb, byla finanční závislost na státní správě a nedostatek alternativních zdrojů podpory.¹⁶¹

V roce 1997 byl vládou přijat *Zákon o obecně prospěšných organizacích*, který zavedl dvě úrovně statusu veřejně prospěšné organizace a to základní a prominentní. Prominentní jsou takové organizace, které uzavřou smlouvu se státem nebo místní samosprávou o realizaci projektů v zájmu společnosti. Zároveň jsou příjemci vyšších daňových úlev nežli organizace se statutem základním.¹⁶²

Dle statistického úřadu můžeme neziskové organizace rozdělit na klasické neziskové organizace (nadace a občanská sdružení), advokační organizace (profesní organizace, aliance zaměstnanců, obchodní unie apod.) a další neziskové organizace (veřejné zájmové organizace, neziskové instituce apod.).¹⁶³ Vzhledem k tomu, že maďarské zákony a předpisy, kterými se řídí organizace občanské společnosti, zahrnují pouze minimální požadavky na zveřejňování informací, je velice obtížné získat o práci těchto organizací oficiální data a celkově je zde dodržována minimální úroveň transparentnosti.¹⁶⁴

---

¹⁵⁹ FAZEKAS, E., Nedatováno.

¹⁶⁰ CSANÁDY, D., 2012.

¹⁶¹ OSBORNE, S. P. a A. KAPOSVARI. 1998.

¹⁶² HADZI-MICEVA, K., [online]. 2008.

¹⁶³ srov. KÁKAI, L. a I. SEBESTÉNY, 2012. a GHK, 2011.

¹⁶⁴ MOLNÁR, Monika. 2010.

5.3 NEVLÁDNÍ NEZISKOVÉ ORGANIZACE PŮSOBÍCÍ V OBLASTI ROZVOJOVÉ SPOLUPRÁCE

Nevládní neziskové organizace zabývající se rozvojevou spoluprací jsou v Maďarsku sdruženy v platformě s názvem HAND (Hungarian Association of NGOs for Development and Humanitarian Aid). Potřeba platformy, která by hájila zájmy nevládních neziskových organizací pracujících v zahraničí na vládní úrovni, přišla s vidinou přistoupení Maďarska k Evropské unii a do OECD. Již v roce 2002 se zástupci několika organizací pravidelně setkávali a zabývali se otázkami společného zájmu, které vyvrcholili podepsáním memoranda o porozumění a závazkem založení asociace rozvojevých nevládních neziskových organizací. K oficiálnímu ustanovení této platformy došlo v roce 2003.¹⁶⁵ V témže roce vyslovily téměř dvě třetiny maďarských firem přání být dárci a podporovateli neziskových organizací.¹⁶⁶

Za své poslání si HAND stanovil přispění k efektivní, udržitelné a transparentní politice rozvoje spolupráce a dále spolupráce v tomto ohledu s místními státními orgány. Mezi hlavní úkoly platformy patří reprezentovat nevládní neziskové organizace zabývající se rozvojevou spoluprací, vést kampaně na zvýšení povědomí o problematice rozvoje a rozvojevých zemí a poskytování služeb členským organizacím.¹⁶⁷ V rámci platformy organizace fungují ve čtyřech pracovních skupinách a to pracovní skupina mezinárodní rozvoje spolupráce, skupina globálního rozvoje vzdělávání, skupina AidWatch a africká pracovní skupina.¹⁶⁸

Seznam členských organizací je přiložen v příloze č. 2, zároveň se jedná o organizace, které byly požádány o vyplnění výzkumného dotazníku.

5.3.1 ZÁKLADNÍ INFORMACE O ORGANIZACÍCH

Výzkumný dotazník byl zprostředkován všem členským organizacím platformy HAND, řádným členům (14 členů) i dvěma organizacím se statutem pozorovatele. Zajímavostí týkající se oficiálních webových stránek platformy HAND je odlišné uvedení počtu členských organizací v anglické verzi (12 + 2 pozorovatelé) a v maďarské verzi stránek (14 + 2 pozorovatelé).¹⁶⁹

Výzkumu se zúčastnilo celkem devět organizací (56 % všech oslovených), z toho čtyři nadace a nadační fondy, tři občanská sdružení, jedna obecně prospěšná společnost a jedna

---

¹⁶⁵ HAND, [online], 2012.

¹⁶⁶ MIHÁLIK, Jan et al. 2012.

¹⁶⁷ HAND, [online], 2012.

¹⁶⁸ A Nemzetközi Humanitárius és Fejlesztési Civil Szövetség (HAND) [online]. 2012.

¹⁶⁹ pozn. autora. Srov. <http://hand.org.hu/tagszervezetek> a http://hand.org.hu/en/member_organisations

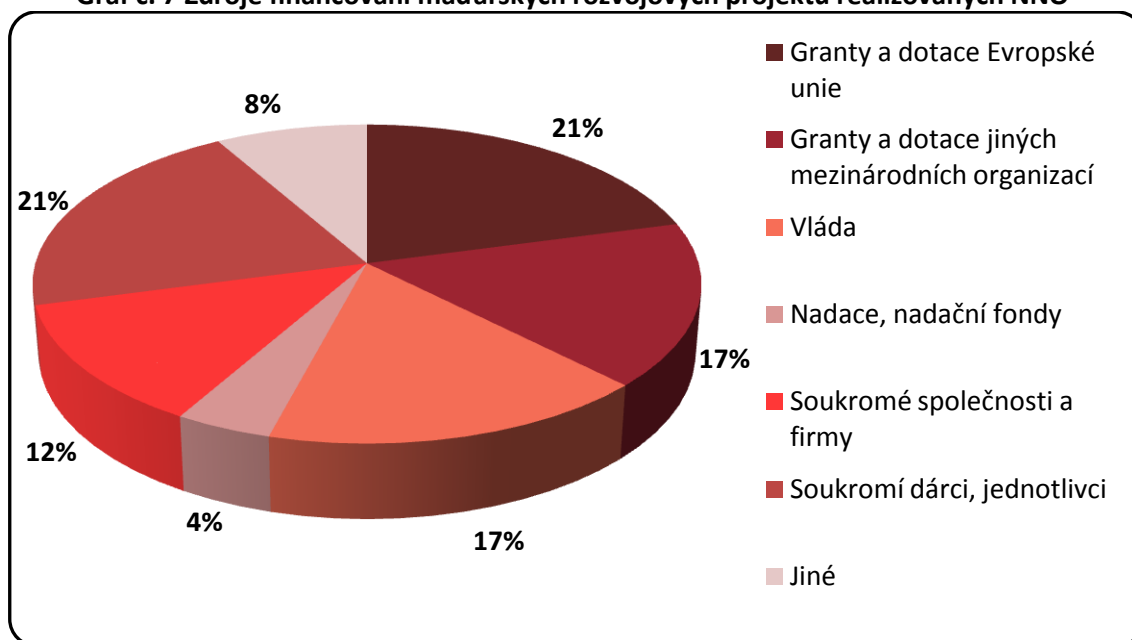
církevní organizace. Průměrné stáří organizací (k roku 2014) činí 15 let. Vyplývá z toho, že většina organizací aktivních na poli rozvojové spolupráce byla v Maďarsku založena až po rozpadu sovětského svazu a pádu komunistické vlády.

5.3.2 FINANCOVÁNÍ NNO ZABÝVAJÍCÍCH SE ROZVOJOVOU SPOLUPRACÍ

Financování nevládních organizací je v Maďarsku do značné míry závislé na financování státem a na zdrojích Evropské unie.¹⁷⁰ Organizace působící na poli rozvojové spolupráce uvedly nejčastěji jako svůj zdroj financí granty a dotace Evropské unie a příjmy od soukromých dárců a jednotlivců, shodně po 21 % (viz Graf č. 7). Příjmy od soukromých dárců a jednotlivců v tomto případě zahrnují také výnosy z 2% daňové asignace, kterou mohou maďarské nevládní neziskové organizace od občanů získat.

Jako další významné zdroje uvedly organizace shodně po 17 % vládu a granty a dotace mezinárodních organizací. Nadací a nadačních fondů využívá ke svému financování nejméně rozvojových neziskových organizací. Místní samospráva nebyla ve výzkumu označena vůbec.

Graf č. 7 Zdroje financování maďarských rozvojových projektů realizovaných NNO

zdroj: zpracováno autorkou na základě výsledků výzkumu diplomové práce

¹⁷⁰ MIHÁLIK, Jan et al. 2012.

Průměrný rozpočet maďarských NNO zabývajících se rozvojovou spoluprací, které se zúčastnili výzkumu, činí 320 793 USD (6,1 mil. Kč)¹⁷¹, z toho 95 125 USD (1,8 mil. Kč)¹⁷² jde v průměru přímo na projekty realizované v rozvojových zemích.

Na otázku, jaká je strategie organizace pro získávání finančních prostředků na realizace projektů v rozvojových zemích nejčastěji respondenti odpověděli, že se snaží podávat žádosti o granty u institucí Evropské unie a dalších mezinárodních organizací, které je poskytují. Tento přístup odpovídá i výsledkům zobrazeným v grafu č. 7. Na oslovení přímých dárců z řad jednotlivců či soukromých společností používají organizace formu rozesílání dopisů a osobního setkávání.

5.3.3 MNOŽSTVÍ PROJEKTŮ

Dle výsledků výzkumu vyplývá, že většina zúčastněných neziskových organizací se věnuje většímu spektru aktivit a nikoli pouze rozvojové spolupráci. V roce 2012 realizovalo 43 % organizací mezi 10 až 12 projekty, 14 % organizací realizovalo 13 až 15 projektů a 14 % respondentů dokonce více než 15 projektů (viz Graf č. 8). Pouze jedna z námi oslovených organizací označila ve výzkumném dotazníku, že realizovala v roce 2012 mezi 10 až 12 projekty rozvojové spolupráce. Téměř 63 % organizací se věnovalo 1–3 rozvojovým projektům.

Graf č. 8 Počet projektů realizovaných maďarskými NNO

zdroj: zpracováno autorkou na základě výsledků výzkumu diplomové práce

¹⁷¹ pozn. autora. Přepočteno kurzem ze dne 31. 12.2012

¹⁷² pozn. autora. Přepočteno kurzem ze dne 31. 12.2012

Na otázku, zda organizace realizuje projekty v rámci oficiální rozvojové spolupráce (ODA), odpovědělo nejvíce respondentů, že nikoli (83 %).

5.3.4 TERITORIÁLNÍ ALOKACE PROJEKTŮ

Stejně jako české neziskové organizace, ani maďarské organizace nepůsobí v oblasti Austrálie a Oceánie (viz Tabulka č. 7). Všechny organizace, které se zapojily do výzkumu, působí na africkém kontinentu a vždy čtvrtina dotázaných implementuje projekty v Asii, Evropě a v oblasti Karibiku a Latinské Ameriky.

Tabulka č. 7 Teritoriální alokace maďarských projektů rozvojové spolupráce

Kontinent	% organizací
Afrika	100%
Asie	25%
Austrálie a Oceánie	0%
Evropa	25%
Karibik a Latinská Amerika	25%

(zdroj: zpracováno autorkou na základě výsledků výzkumu diplomové práce)

Z afrických států má největší zastoupení Keňa, ve které působí pět dotázaných organizací. V Etiopii, Madagaskaru a Ugandě pracují dvě maďarské organizace. Dále organizace uvedly Angolu, Demokratickou republiku Kongo, Gambii, Ghanu, Guineu, Mali, Maroko, Mauritanii, Nigérii a Sierra Leone.

Kyrgyzstán a Rusko jsou jediné asijské země zmíněné maďarskými organizacemi ve výzkumu. Ze zemí Karibiku a Latinské Ameriky byly označeny Bolívie, Paraguay a Uruguay. Největší spektrum označených států nalezneme v Evropě, kde maďarské organizace působí v Belgii, Bulharsku, České republice, Finsku, Francii, Itálii, Maďarsku, na Maltě, v Německu, Nizozemsku, Polsku, Portugalsku, Slovinsku, Španělsku, na Ukrajině a ve Velké Británii. Důvodem působení maďarských organizací ve vyspělých státech Evropy mohou být projekty vzdělávacího charakteru, projekty sdílení zkušeností či poskytování konzultačních a poradenských služeb. Nejdále působí zúčastněné organizace v Keni, Ugandě a v Demokratické republice Kongo. Jedna organizace uvedla, že nejdále působí ve Velké Británii, kam pravidelně vysílá své dobrovolníky.

Obrázek č. 3 na str. 70 zobrazuje prioritní státy oficiální maďarské rozvojové spolupráce (bez kategorie Partnerství vhodné pro vázanou pomoc - dle seznamu příjemců OECD/DAC), dále státy, ve kterých byly v roce 2012 realizovány projekty neziskových organizací,

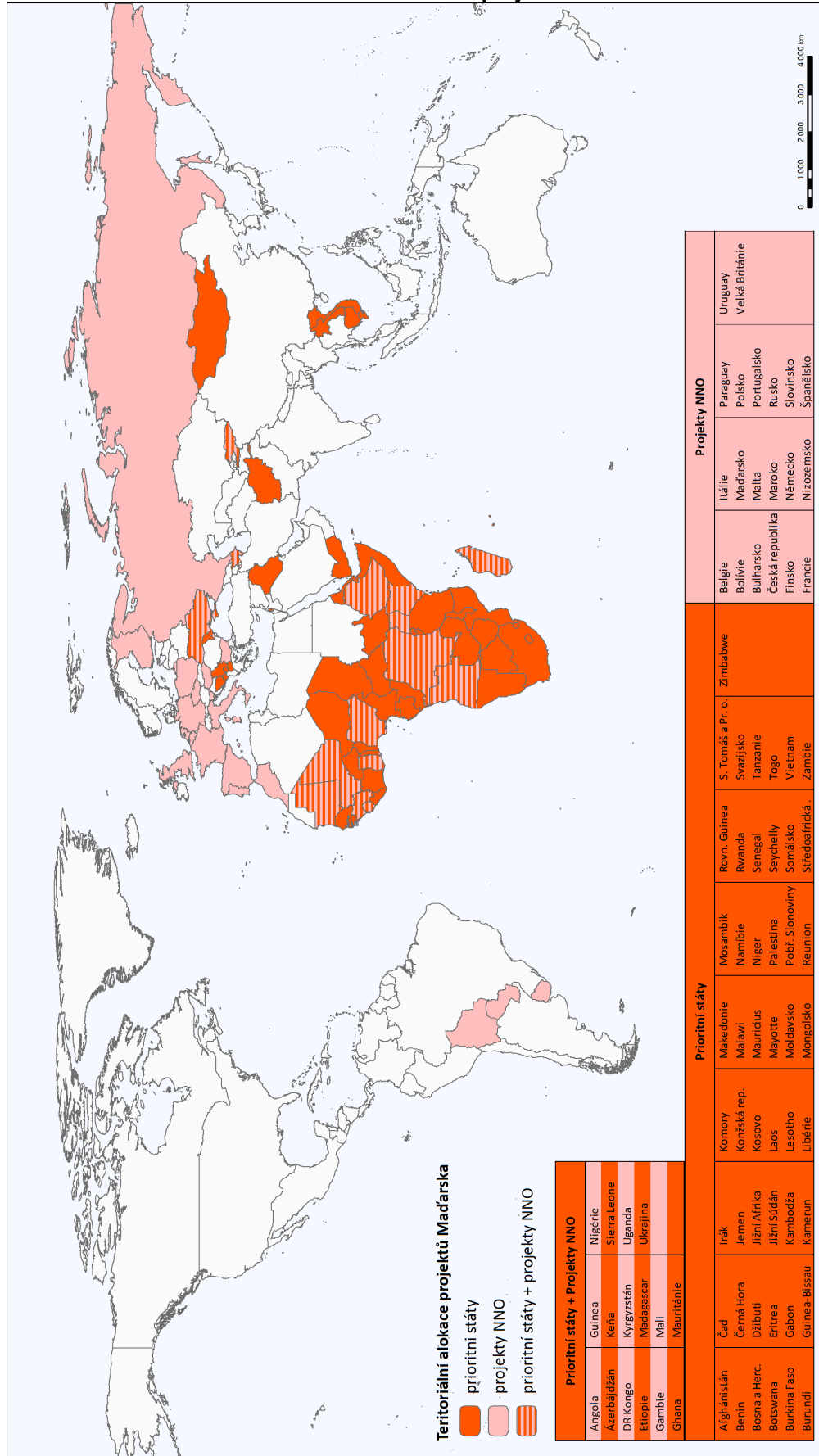
a v neposlední řadě zobrazuje státy, které jsou kombinací obou předchozích kategorií. Prioritní státy ODA Maďarska jsou tak označeny v kategorii „Prioritní státy“ a „Prioritní státy + Projekty NNO“. Prioritní státy dle seznamu příjemců OECD/DAC nebyly do obrázku zahrnuty z důvodu přehlednosti. Seznam čítá celkem 148 států světa (viz Příloha č. 5). Pokud by tato kategorie byla brána v potaz, do kategorie označené jako „Prioritní státy + Projekty NNO“ by patřila také Bolívie, Maroko, Paraguay a Uruguay.

Na obrázku vyniká zobrazení Afriky způsobené zařazením celé Subsaharské Afriky¹⁷³ mezi prioritní státy rozvojové spolupráce. Maďarské organizace ovšem působí pouze v některých z nich.

---

¹⁷³ pozn. autora. Subsaharská Afrika byla vyznačena dle politicko-geografického vymezení OSN.

Obrázek č. 3 Teritoriální alokace projektů Maďarska

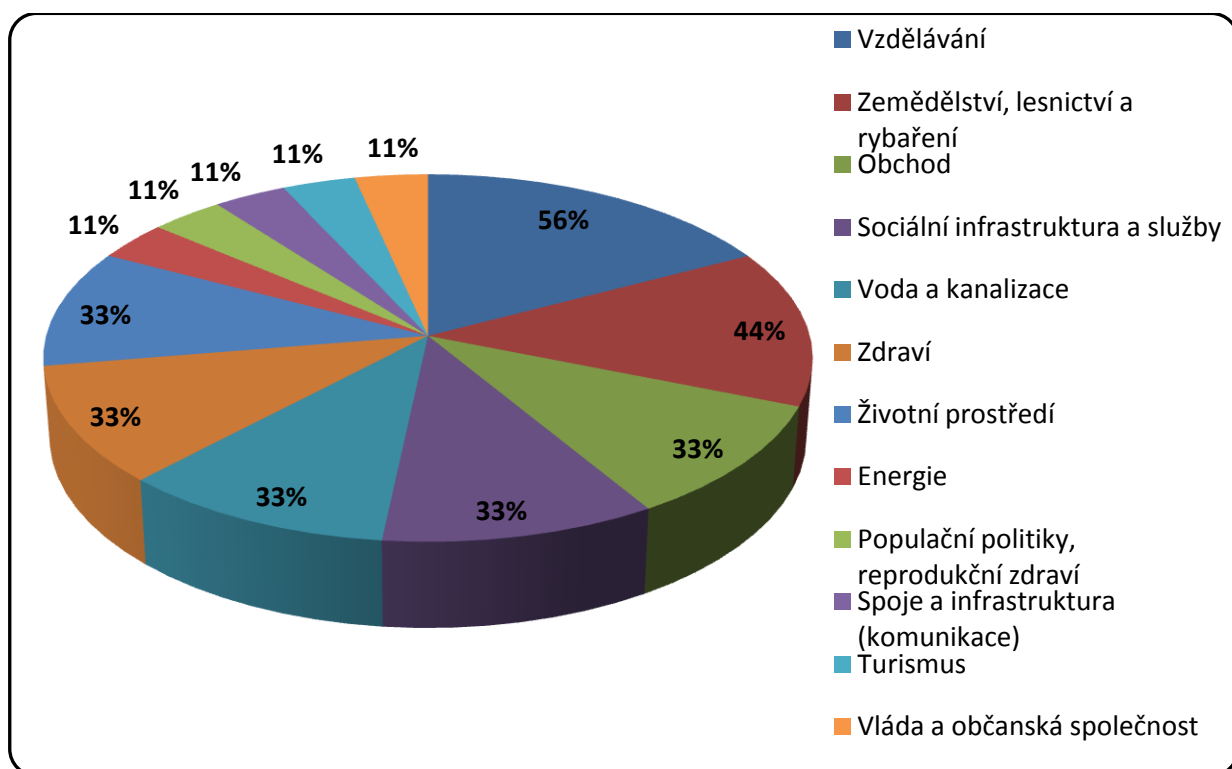
Zdroj geodat: Thematicmapping.org, upraveno autorkou na základě výsledků výzkumu diplomové práce

5.3.5 SEKTOROVÉ ZAMĚŘENÍ PROJEKTŮ

V roce 2012 realizovalo nejvíce maďarských rozvojových organizací projekty v oblasti vzdělávání (56 %) a v sektoru zemědělství, lesnictví a rybaření (44 %). Více než 30 % organizací působilo v sektoru obchodu, sociální infrastruktury a služeb, vody a kanalizací, zdraví a životního prostředí (viz Graf č. 9). Všechny zmiňované sektory patří zároveň mezi prioritní sektory maďarské rozvojové spolupráce.

Ze všech států Visegrádské skupiny označily maďarské organizace nejvíce sektorů. Jejich činnost je tak zaměřena na širokou škálu různých aktivit.

Graf č. 9 Sektorové zaměření maďarských rozvojových projektů

zdroj: zpracováno autorkou na základě výsledků výzkumu diplomové práce

6 POLSKO

6.1 OFICIÁLNÍ ROZVOJOVÁ SPOLUPRÁCE POLSKA

6.1.1 PRÁVNÍ UKOTVENÍ OFICIÁLNÍ ROZVOJOVÉ SPOLUPRÁCE (ODA)

První dokument zabývající se systematicky zahraniční rozvojovou spoluprací byla vládou přijatá *Strategie pro polskou rozvojovou spolupráci* v roce 2003. Strategie definuje cíle, směřování, nástroje a formy polské ZRS. Hlavní institucí koordinující rozvojovou pomoc je Ministerstvo zahraničních věcí, které v roce 2005 zřídilo *Odbor pro rozvojovou spolupráci*. Důležitou roli má také Ministerstvo financí u otázek týkajících se odpuštění dluhů či preferenčních půjček a Ministerstvo vědy a vyššího školství koordinuje poskytování stipendií a možnosti stáží.¹⁷⁴

V roce 2006 začala příprava zákona o polské rozvojové spolupráci. Ten byl v parlamentu schválen v roce 2011 s platností od 1. ledna 2012. Zákon definuje rozvojovou spolupráci jako soubor všech opatření přijatých vládou k poskytnutí humanitární a rozvojové pomoci rozvojovým zemím. Definice se vztahuje rovněž na realizaci vzdělávacích aktivit zaměřených na zvyšování povědomí o globálních problémech a vzájemných závislostí. Zákon nově vytvořil funkci celostátního *koordinátora mezinárodní rozvojové spolupráce* (Minister for Development Cooperation) a *Radu pro rozvojovou spolupráci* (The Development Cooperation Policy Council)¹⁷⁵, která je poradním orgánem. Členy Rady tvoří nejen zástupci jednotlivých ministerstev, ale také zástupci neziskových organizací. Mezi její úkoly patří zejména posuzování ročních i víceletých programů rozvojové spolupráce, stanovování teritoriálních a sektorových priorit a vydává stanoviska k dokumentům vypracovaných vládou.¹⁷⁶

Výše zmiňované víceleté programy rozvojové spolupráce jsou novým prvkem polské rozvojové pomoci. Schvaluje je Rada ministrů a jsou vytvářeny na období minimálně čtyř let. Jejich obsah je založen na analýze strategických dokumentů, předchozích zkušenostech a na potřebách partnerské země. Programy jsou sestavovány za pomoci

---

¹⁷⁴ SUSOVÁ, B.a P. J. ZAČALOVÁ, 2008.

¹⁷⁵ Poland. Development Cooperation Act [online]. 2011.

¹⁷⁶ MFA Poland. [online]. 2012.

úředníků státní správy, zástupců neziskových organizací a občanského sektoru a ve spolupráci s nezávislými odborníky.¹⁷⁷

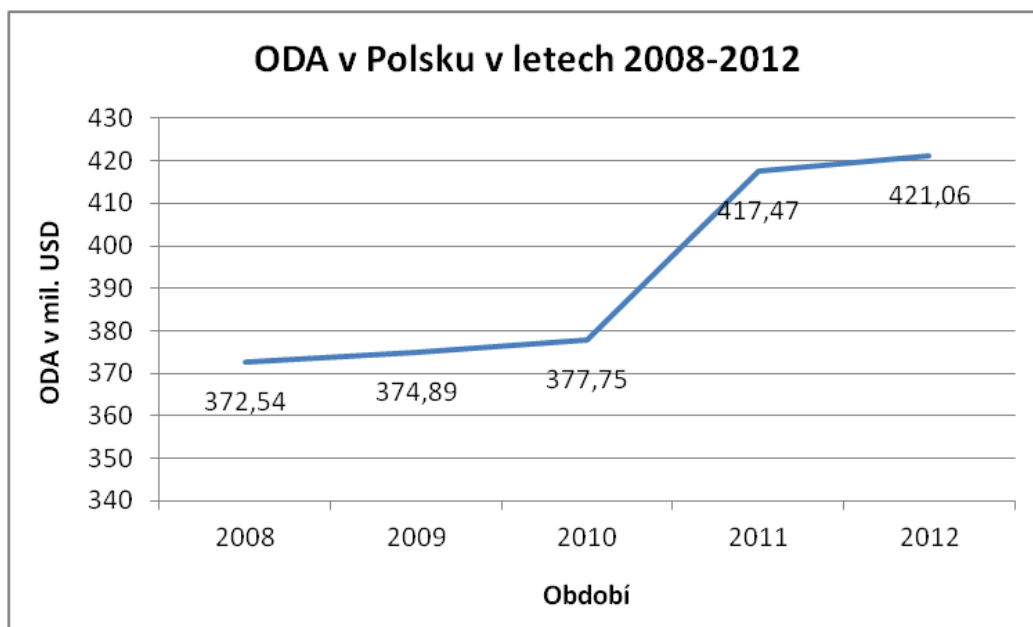
Na základě této strategie vytváří ministr zahraničních věcí roční plány (Development Cooperation Plan), ve kterých stanovuje činnosti, které mají být provedeny v daném roce, způsoby, jakými se tak má stát a prostředky, ze kterých na ně bude čerpáno.¹⁷⁸

Důležité je také zmínit Fond pro malé granty (Small Grants Fund), který prostřednictvím polských ambasad ve světě financuje malé lokální projekty.¹⁷⁹

6.1.2 FINANCOVÁNÍ ODA

Prudký nárůst rozvojové spolupráce, který je patrný z grafu č. 10, je zapříčiněn zahájením přispívání do Evropského rozvojového fondu. V roce 2011 tak bylo 79 % ODA multilaterální, zatímco pouze 21 % bilaterální.¹⁸⁰ V roce 2012 tvořilo oficiální rozvojovou spolupráci 0,09 % HDP, což je velmi málo oproti vyspělým státům Evropy a zároveň i nejméně ze států Visegrádské skupiny (viz Graf č. 1 Podíl oficiální rozvojové spolupráce na hrubém národním důchodu na str. 35).

Graf č. 10 ODA v Polsku v letech 2008–2012

zdroj: OECD/DAC, zpracováno autorkou

¹⁷⁷ MFA Poland, [online]. 2011.

¹⁷⁸ Poland. Development Cooperation Act [online]. 2011.

¹⁷⁹ SUSOVÁ, B.a P. J. ZAČALOVÁ, 2008.

¹⁸⁰ Polish Aid [online]. 2013.

6.1.3 TERITORIÁLNÍ ALOKACE ODA

Polské teritoriální směřování rozvojové pomoci bylo definováno již v první strategii pro polskou rozvojovou spolupráci z roku 2003. Jak dokládá tabulka č. 8 Teritoriální priority polské ODA, počet prioritních států se mění téměř každým rokem. Z tabulky je také patrné zaměření Polska na státy východní Evropy a Kavkazu, které je i vzhledem k poloze Polské republiky pochopitelné. Zakavkazské státy Polsko podporuje v rámci programu Evropské unie s názvem Východní partnerství EU, které předpokládá užší vztahy a spolupráci mezi EU a Arménií, Ázerbájdžánem, Běloruskem, Gruzii, Moldavskem a Ukrajinou.¹⁸¹

Stejně jako Maďarsko, i Polsko vynakládá prostředky na podporu svých menšin v okolních státech. V případě Polska se v rozvojové spolupráci projevuje také role katolické církve, a to zejména výběrem afrických států, ve kterých jsou zakládány mise.¹⁸²

Tabulka č. 8 Teritoriální priority polské ODA

2008	2009-2010	2011	2012		
			Východní partnerství	Africké státy	Státy procházející transformací
Afghánistán	Afghánistán	Afghánistán	Arménie	Burundi	Libye
Angola	Angola	Angola	Ázerbájdžán	Etiopie	Tunisko
Bělorusko	Bělorusko	Arménie	Bělorusko	Keňa	Afghánistán
Gruzie	Gruzie	Ázerbájdžán	Gruzie	Rwanda	Kyrgyzstán
Moldavsko	Moldavsko	Bělorusko	Moldavsko	Somálsko	Tádžikistán
Palestina	Palestina	Gruzie	Ukrajina	Jižní Súdán	Palestina
Tanzanie	Ukrajina	Moldavsko		Tanzanie	
Ukrajina		Palestina		Uganda	
		Ukrajina			

zdroj: MFA Poland, 2013

¹⁸¹ EurActiv, [online]. 2010.

¹⁸² Drażkiewicz-Grodzicka, 2012.

6.1.4 SEKTOROVÁ ALOKACE ODA

Ve víceletém plánu na období 2012–2015 jsou stanoveno několik prioritních sektorů, kterými se budou zabývat jednotlivé projekty ve vybraných státech.¹⁸³

- a) podpora demokracie a řádné správy věcí veřejných, vč. spolupráce mezi veřejnou správou a nevládními organizacemi a organizacemi občanské společnosti
- b) posilování právního státu, ochrana lidských práv
- c) prosazování rovnosti mužů a žen, posílení role žen ve společnosti
- d) zajištění lepšího přístupu k informacím, vč. nezávislých sdělovacích prostředků
- e) podpora pro-demokratických institucí a hnutí
- f) posílení organizací občanské společnosti
- g) rozvoj místních vlád
- h) zlepšení přístupu ke kvalitnímu vzdělávání a občanské výchově
- i) posílení sociálního a multikulturního dialogu
- j) podpora demokratických a transparentních voleb

Jak je z výše uvedeného patrné, Polská rozvojová spolupráce se soustředí na přenos svých zkušeností s politickou a ekonomickou transformací.

---

¹⁸³ MFA Poland. [online]. 2011

6.2 NEVLÁDNÍ NEZISKOVÉ ORGANIZACE V POLSKU

6.2.1 HISTORIE POLSKÉHO NEZISKOVÉHO SEKTORU

První nevládní neziskové organizace byly založeny na území Polska ve stejnou dobu jako v zemích Západní Evropy. Vyvíjely se v rámci křesťanské společnosti. První církevní nemocnice vznikla v roce 1108 ve Vratislavi.¹⁸⁴ Zprvu se organizace podílely pouze na charitativní činnosti, až později se rozšířilo spektrum jejich aktivit i do oblasti kultury, vzdělávání, sociálního rozvoje a solidarity.

Během tzv. Druhé republiky (1918–1939) došlo k rychlému vývoji nevládních neziskových organizací, který byl přerušen druhou světovou válkou a nástupem komunistického režimu. Tato společenská změna způsobila pokles občanské aktivity, zrušení části organizací a zabavení jejich majetku.¹⁸⁵ Dobrovolné organizace, které byly povolené polskou vládou, např. polský Červený kříž, skautské sdružení, Společnost přátel dětí, musely sdílet stejné politické a sociální cíle s komunistickou vládou.¹⁸⁶

Od roku 1989 došlo v Polsku k výraznému nárůstu občanské angažovanosti.¹⁸⁷ Některé organizace navázaly na svou činnost v předválečném období (např. Caritas Polsko, YMCA), další byly nově vytvořeny s cílem řešit problémy a uspokojovat potřeby moderní společnosti.¹⁸⁸ Jeden z prvních zákonů, který byl vydán v roce 1989 novým demokratickým parlamentem, byl *Zákon o sdružování*, který umožnil vznik více než 23 000 sdružení. Od poloviny 90. let tempo růstu nových organizací začalo klesat.¹⁸⁹ Důvodem bylo také množství překážek, kterým musely polské nevládní neziskové organizace čelit. Mezi největší problémy patřila nedostatečná schopnost získání finančních prostředků, psaní návrhů projektů a neschopnost spolupracovat s ostatními místními aktéry.¹⁹⁰

Výše zmiňované problémy nevládních neziskových organizací stále přetrvávají. Dle některých zdrojů je patrná nerovnost v rámci celého neziskového sektoru. Existuje zde pouze malé množství organizací, které jsou velké a finančně zabezpečené. Většina organizací je malých a se špatnou finanční situací. V roce 2006 4 % nejbohatších neziskových organizací nahromadilo téměř 80 % příjmů celého sektoru.¹⁹¹ Jistá nevyváženost je patrná

---

¹⁸⁴ LEŚ, E., S. NAŁĘCZ a J. WYGNAŃSKI., 2000.

¹⁸⁵ MFA Poland. [online]. 2008-2011.

¹⁸⁶ LEŚ, E., S. NAŁĘCZ a J. WYGNAŃSKI., 2000.

¹⁸⁷ GLIŃSKI, P., 2011.

¹⁸⁸ MFA Poland. [online]. 2008-2011.

¹⁸⁹ MAKOWSKI, G., [online]. 2012.

¹⁹⁰ REGULSKA, J., 1999.

¹⁹¹ GLIŃSKI, P., 2011.

i mezi organizacemi ve městech a na venkově. Průzkumy ukázaly více příležitostí, přístupu k informacím a financování u NNO v městských oblastech nežli u nevládních neziskových organizací z venkovských oblastí.¹⁹²

V roce 2011 poprvé v historii přijala polská vláda dlouhodobou strategii pro rozvoj občanského sektoru. Strategie nastiňuje také řešení některých problémů, kterým polský neziskový sektor čelí. V současné době existuje v Polsku cca 71 000 občanských sdružení a 12 000 nadací. Na zemi s více než 38 mil. obyvatel je tento počet nízký. Navíc je potřeba vzít v úvahu neaktivitu přibližně jedné třetiny registrovaných organizací.¹⁹³ Počet NNO by se zvýšil na více než 100 tisíc, kdybychom rozšířili definici nevládních organizací i na odbory, politické strany, dobrovolné hasičské sbory, mateřské výbory, církve a náboženská sdružení.¹⁹⁴

6.2.2 PRÁVNÍ UKOTVENÍ NEVLÁDNÍCH NEZISKOVÝCH ORGANIZACÍ

Základní právní formy nevládních neziskových organizací v Polsku jsou občanská sdružení zřizovaná na základě *Zákona o sdružování* z roku 1989 a nadace, které jsou řízeny *Zákonem o nadacích* z roku 1984.¹⁹⁵ Sdružení se dle zákona dělí na sdružení s právní subjektivitou, sdružení bez právní subjektivity a asociace, které mají zastřešující charakter. Sdružení s právní subjektivitou jsou nejčastější formou. Sdružení bez právní subjektivity čelí mnoha omezením (nemají bankovní účty, nemohou provádět hospodářskou činnost, pořádat sbírky, přijímat dary aj.), jsou proto zastoupena pouze v menšině. Asociace se stávají důležitým prvkem mezi nevládními neziskovými organizacemi, protože napomáhají prosazování zájmů organizací na vládní úrovni. Dle průzkumu z roku 2004 se nejvíce nevládních neziskových organizací v Polsku věnuje sportu, turistice, rekreaci a hobby (39 %), dále kultuře a umění (12 %), vzdělávání a výchově (10 %), sociálním službám a pomoci (10 %). Další aktivity jsou zastoupeny jen minimálně.¹⁹⁶

Zákon o veřejně prospěšné činnosti a dobrovolnictví vešel v platnost v roce 2003. Dle tohoto zákona mohou nevládní neziskové organizace požádat o status veřejné prospěšnosti, ze kterého jim plynou určité výhody, ale také povinnosti. Ustanovení se nevztahuje na politické strany, odbory zaměstnavatelů, profesní samosprávné orgány

---

¹⁹² REGULSKA, J., 1999.

¹⁹³ MAKOWSKI, G., [online]. 2012.

¹⁹⁴ GLIŃSKI, P., 2011.

¹⁹⁵ ZAK, P., 2012.

¹⁹⁶ Ministry of Labour and Social Policy. Poland. [online]. 2014a

a státní nadace a společnosti spadající pod právní předpisy v oblasti tělesné kultury a sportu.¹⁹⁷ K roku 2012 má status veřejně prospěšné organizace cca 6 000 organizací. Důvodem je mnoho požadavků na registraci a dlouhé čekání na vyřízení.¹⁹⁸

Pouze nevládní organizace, které jsou registrovány jako veřejně prospěšné organizace, mohou být příjemcem polského 1% systému daňové asignace. Systém daňové asignace má za cíl vzbudit v občanech zájem o řešení sociálních problémů tím, že přispějí k financování neziskových organizací. Poplatník může převést 1 % své daňové povinnosti jedné organizaci či několika z nich.¹⁹⁹

---

¹⁹⁷ Ministry of Labour and Social Policy. Poland. [online]. 2014b

¹⁹⁸ ZAK, P., 2012.

¹⁹⁹ GOLIŃSKI, I., 2003.

6.3 NEVLÁDNÍ NEZISKOVÉ ORGANIZACE PŮSOBÍCÍ V OBLASTI ROZVOJOVÉ SPOLUPRÁCE

Grupa Zagranica je platformou polských nevládních organizací zapojených do mezinárodní rozvojové spolupráce, podpory demokracie ve světě, humanitární pomoci a globálního rozvojového vzdělávání. Usiluje o vybudování občanské společnosti v Polsku, která je institucionálně a finančně stabilní a podporuje rozvoj chudších zemí. Věnuje se nevládním neziskovým organizacím, které se zaměřují na mezinárodní rozvoj, humanitární pomoc, podporu demokracie a rozvoj globálního rozvojového vzdělávání. Podporou vnitřní spolupráce mezi členskými organizacemi se snaží zvýšit jejich účinnost.²⁰⁰

Kaźmierkiewicz identifikoval nejistou finanční situaci a nadměrné byrokratické postupy jako hlavní výzvy, kterým čelí maďarské nevládní organizace pracující na projektech rozvojové pomoci.²⁰¹

6.3.1 ZÁKLADNÍ INFORMACE O ORGANIZACÍCH

Výzkumné dotazníky byly zprostředkovány všem členským organizacím platformy Grupa Zagranica. Jedná se o 61 organizací, z nichž se podařilo získat data od 18 z nich, což odpovídá 30% úspěšnosti sběru dat. Výzkumu se zúčastnilo devět nadací a nadačních fondů, čtyři obecně prospěšné společnosti, tři občanská sdružení a dvě registrované církve a náboženské společnosti.

Od vzniku polského systému rozvojové spolupráce a vstupu Polska do Evropské unie vzniklo v Polsku mnoho nových rozvojových organizací.²⁰² Organizace, které se zapojily do výzkumu, existují v průměru 18 let. Pouze dvě organizace vznikly v období do rozpadu SSSR, 16 organizací bylo založeno po rozpadu Sovětského svazu - osm organizací v průběhu 90. let a osm organizací v prvním desetiletí 21. století.

6.3.2 FINANCOVÁNÍ NNO ZABÝVAJÍCÍCH SE ROZVOJOVOU SPOLUPRACÍ

Největším donorem rozvojových projektů byla v roce 2012 polská vláda. Jako svůj zdroj financování rozvojových projektů ji uvedlo 79 % organizací (viz Graf č. 11 na str. 81). Jako druhý nejčastější zdroj uvedly organizace instituce Evropské unie (50 % organizací). V Polsku dochází

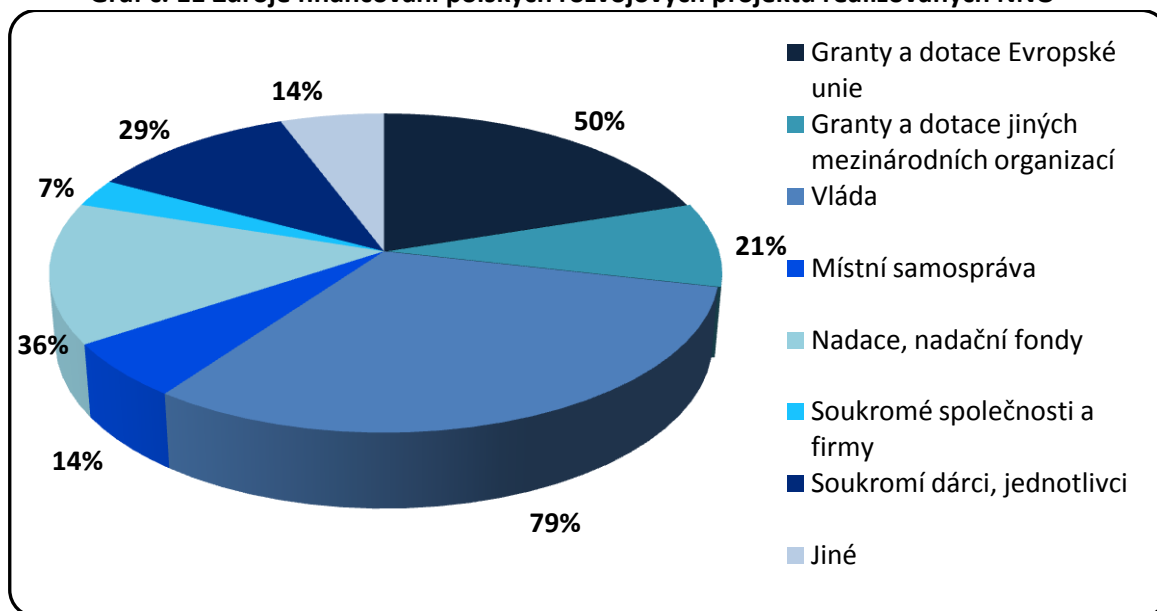
²⁰⁰ Grupa Zagranica, [online], 2013b.

²⁰¹ MAKOWSKI, G., [online]. 2012.

²⁰² MIHÁLIK, Jan et al. 2012.

k postupnému nárůstu počtu žádostí o grant z evropských fondů. V letech 2004–2008 požádalo o grant pouze 20 % polských nevládních neziskových organizací.²⁰³ Třetím nejčastějším zdrojem finančních prostředků jsou dle organizací nadace a nadační fondy, jak uvedlo 36 % dotázaných organizací. Nejmenší finanční podporu poskytují nevládním organizacím realizujícím rozvojové projekty soukromé společnosti a firmy.

Graf č. 11 Zdroje financování polských rozvojových projektů realizovaných NNO

zdroj: zpracováno autorkou na základě výsledků výzkumu diplomové práce

Nízkou podporu od soukromých dárců a jednotlivců lze v Polsku vysvětlit obecným nedostatkem víry, že tyto organizace provádějí veřejně prospěšné činnosti. Polští občané se také příliš nezapojují do filantropických aktivit.²⁰⁴

Polské NNO pracující na poli rozvojové spolupráce uvedly jako svou strategii pro získávání finančních prostředků snahu o navazování partnerských vztahů s jinými organizacemi a následné podávání žádostí o mezinárodní granty. Snaží se také o navazování bilaterálních vztahů s firemními nadacemi a soukromými společnostmi.

Průměrný rozpočet organizace v roce 2012 činil 1 208 450 USD (23 mil. Kč)²⁰⁵, z toho bylo na projekty rozvojové spolupráce alokováno 328 771 USD (6,2 mil. Kč).²⁰⁶

²⁰³ GLIŃSKI, P., 2011.

²⁰⁴ MAKOWSKI, G., [online]. 2012.

²⁰⁵ pozn. autora. Přepočteno kurzem ze dne 31. 12.2012

²⁰⁶ pozn. autora. Přepočteno kurzem ze dne 31. 12.2012

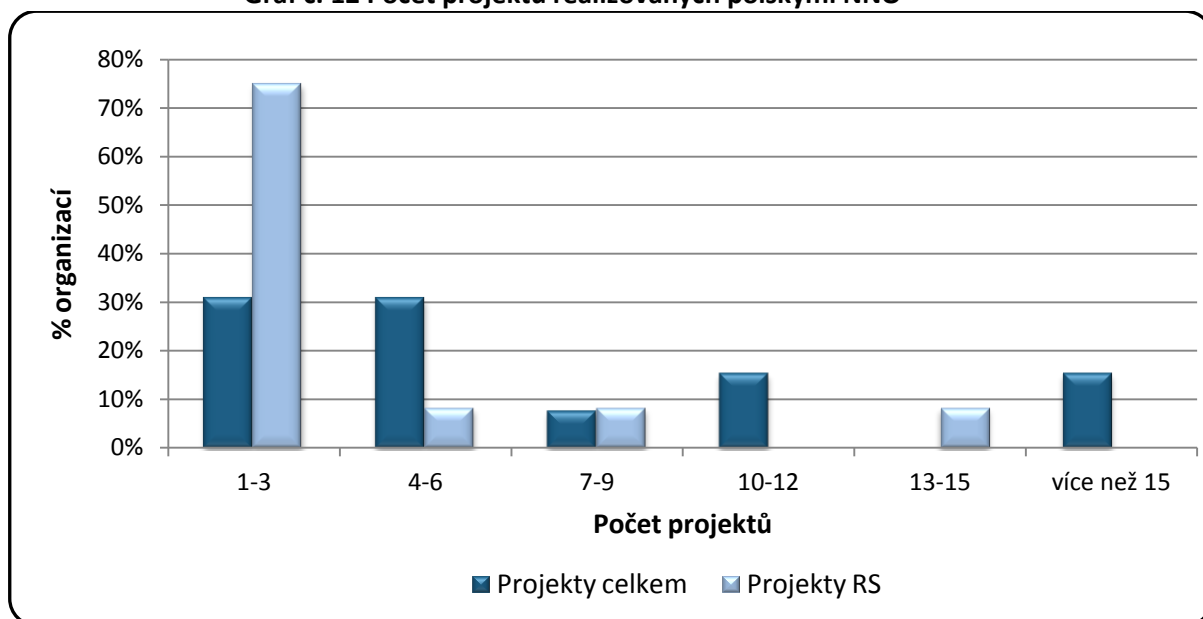

6.3.3 MNOŽSTVÍ PROJEKTŮ

Z odpovědí oslovených polských neziskových organizací vyplývá, že se zaměřují na menší množství projektů. Pouze 15 % respondentů uvedlo, že v průběhu roku 2012 realizovalo více než 15 projektů. Nejvíce organizací se soustředí v průměru na 1-6 projektů za rok (viz Graf č. 12). Tři čtvrtiny oslovených organizací implementovalo v roce 2012 mezi jedním až třemi projekty rozvojové spolupráce. Žádná polská nezisková organizace nepracovala na více než 15 rozvojových projektech.

Data týkající se oficiální rozvojové spolupráce (ODA) jsou velmi vyvážená. Třetina dotázaných organizací otázku ODA ve výzkumném dotazníku nezodpověděla a ze zbývajících 12 organizací uvedlo 58 %, že se projekty ODA zabývá. Realizují projekty ODA v Arménii, Ázerbájdžánu, Bělorusku, Gruzii, Keni, Namibii, Kyrgyzstánu, Moldavsku, Rwandě, Somálsku, Tádžikistánu a v Tunisku. Sektorové zaměření projektů v jednotlivých státech nebylo specifikováno.

Graf č. 12 Počet projektů realizovaných polskými NNO

zdroj: zpracováno autorkou na základě výsledků výzkumu diplomové práce

6.3.4 TERITORIÁLNÍ ALOKACE PROJEKTŮ

Austrálie a Oceánie je jediným kontinentem, na který se polské neziskové organizace nezaměřují (viz Tabulka č. 9). Druhou nejméně rozšířenou oblastí je Karibik a Latinská Amerika, kde působí 19 % dotázaných organizací a to v Bolívii, na Kubě, na Jamajce, v Mexiku, Peru a ve Venezuele.

Tabulka č. 9 Teritoriální alokace polských projektů rozvojové spolupráce

Kontinent	% organizací
Afrika	63%
Asie	44%
Austrálie a Oceánie	0%
Evropa	50%
Karibik a Latinská Amerika	19%

zdroj: zpracováno autorkou na základě výsledků výzkumu diplomové práce

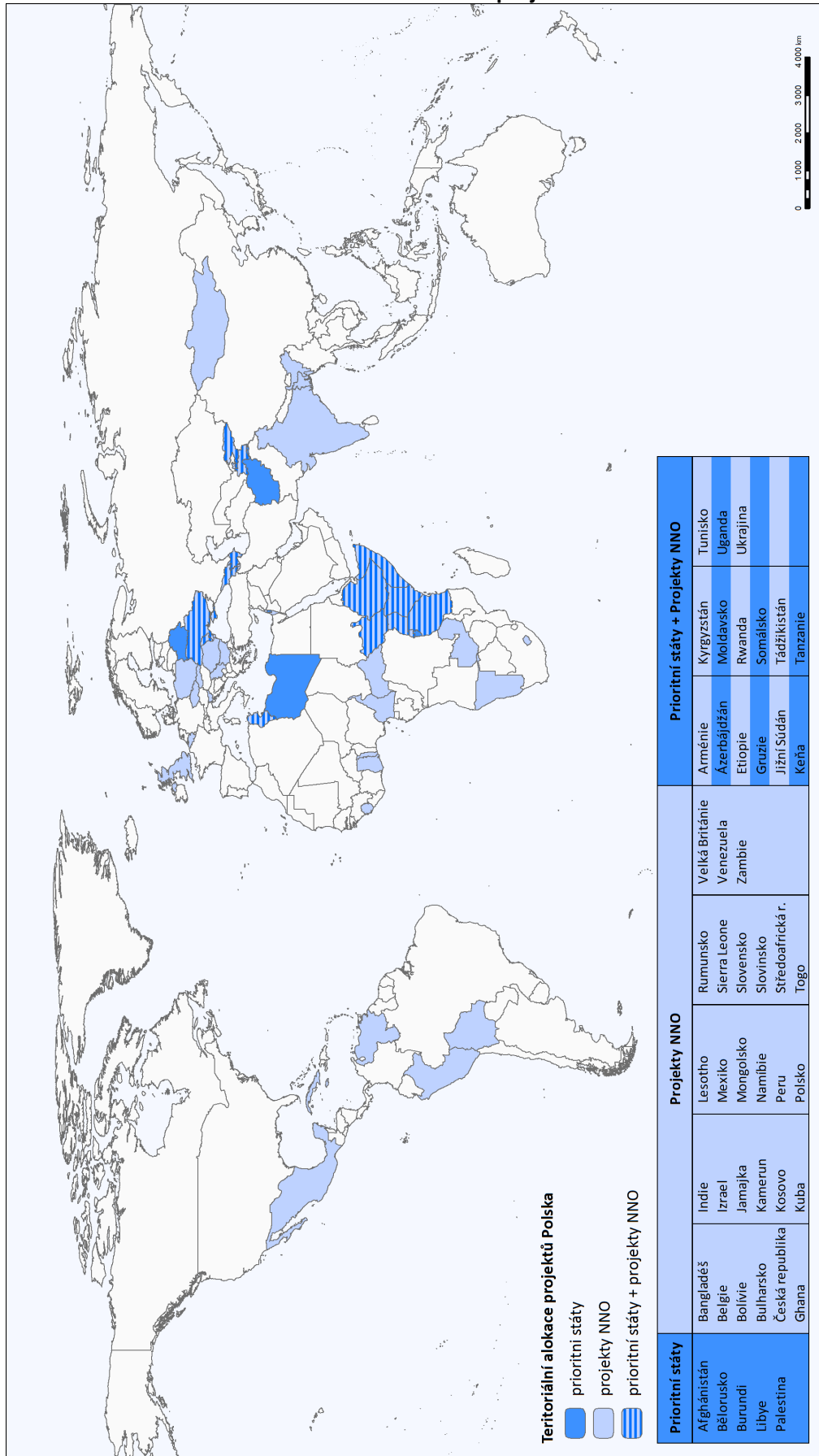
Projektům na africkém kontinentu se věnuje 63 % respondentů. Nejvíce z nich (tři organizace) působí v Tanzanii, dále vždy dvě organizace v Ghaně, Keni, Rwandě, Somálsku a Zambii. Projekty byly také realizovány v Kamerunu, Středoafrické republice, Etiopii, Lesothu, Namibii, Sierra Leone, Jižním Súdánu, Togu, Tunisku a Ugandě.

Z evropských zemí organizace volí nejčastěji práci doma, tedy v Polsku a na blízké Ukrajině. Několik organizací uvedlo, že se věnuje projektům rozvojové spolupráce pouze v Polsku, a to formou globálního rozvojového vzdělávání. Vždy dvě organizace pracují v Moldavsku a na Slovenku. Projekty jsou realizovány také v Belgii, Bulharsku, České republice, Rumunsku, Slovinsku, Srbsku a ve Velké Británii.

V Asii byla navázána rozvojová spolupráce zejména v zemích bývalého sovětského svazu. Gruzie je asijskou zemí, ve které pracuje nejvíce polských neziskových organizací (4 respondenti). Zároveň se jedná o stát, ve kterém působí organizace nejdéle. Spolupráce byla navázána již v roce 2008. Dále jsou implementovány projekty v Arménii, Ázerbájdžánu, Bangladéši, Indii, Izraeli, Kyrgyzstánu, Mongolsku a v Tádžikistánu.

Státy, ve kterých polské neziskové organizace v roce 2012 realizovaly rozvojové projekty, jsou znázorněny na obrázku č. 4 na str. 83. Z obrázku jsou patrné státy, které jsou prioritní, ale zúčastněné organizace v nich nepůsobí. Jedná se o Bělorusko, Burundi, Libyi, Tunisko, Afghánistán a Palestinu. Polské prioritní státy jsou rozděleny do tří kategorií: Východní partnerství, Africké státy a Transformující se státy. Z obrázku je patrné, že organizace se shodují v tomto výběru zejména v oblasti států Afrického rohu.

Obrázek č. 4 Teritoriální alokace projektů Polska

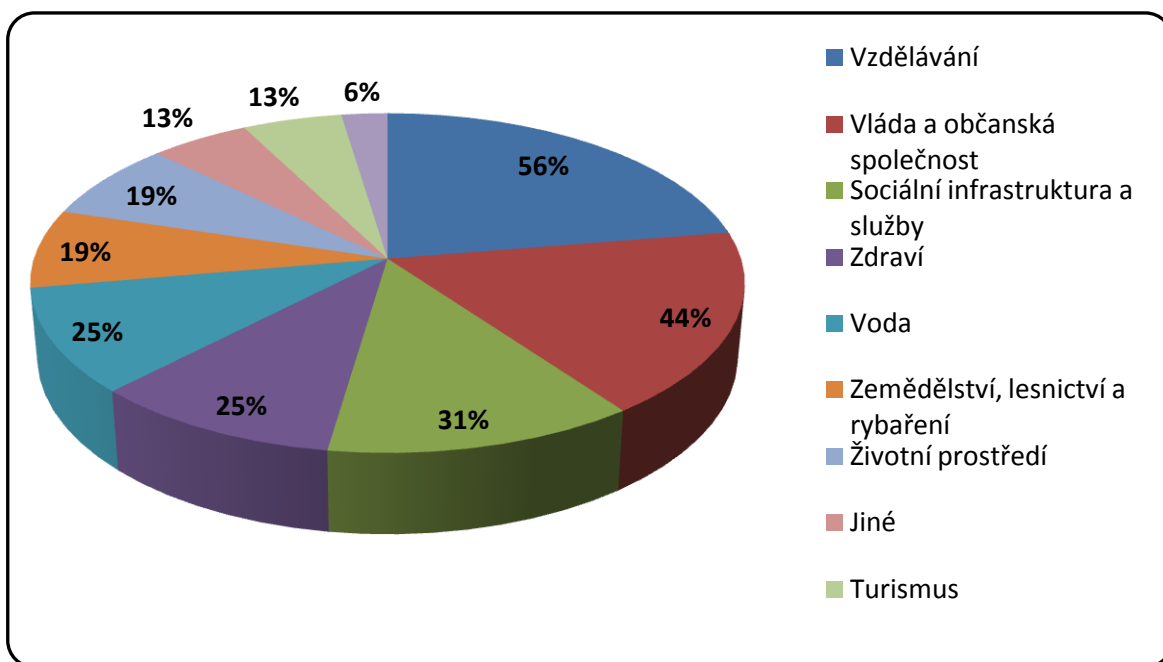

Zdroj geodat: Thematicmapping.org, upraveno autorkou na základě výsledků výzkumu diplomové práce

6.3.5 SEKTOROVÉ ZAMĚŘENÍ PROJEKTŮ

V sektorovém zaměření dominují projekty v oblasti vzdělávání. Ve výzkumu jej označilo 56 % dotázaných organizací (viz Graf č. 13). 44 % organizací se věnuje podpoře občanské společnosti a vlády a 31 % organizací pracuje v oblasti sociálních služeb a infrastruktury. Čtvrtina organizací pomáhá v rozvojových zemích prostřednictvím projektů v sektoru voda a kanalizace a zdraví. V kategorii Jiné organizace zmiňují církevní misie v rozvojových zemích a podporu žen a jejich práv nejen v rozvojových zemích, ale také v politikách Evropské unie.

Graf č. 13 Sektorové zaměření polských rozvojových projektů

zdroj: zpracováno autorkou na základě výsledků výzkumu diplomové práce

Polské prioritní sektory rozvojové spolupráce se zaměřují zejména na podporu demokracie, občanské společnosti, ochranu lidských práv, přístupu k informacím, transparentní volby apod. Z výsledku výzkumu vyplývá, že polské neziskové organizace se zaměřují na více sektorů a zároveň kladou větší důraz na projekty v oblasti vzdělávání. Otázkou zůstává, nakolik vzdělávací projekty neziskových organizací zahrnují do svých aktivit přenos zkušeností se společenskou transformací.

7 SLOVENSKO

7.1 OFICIÁLNÍ ROZVOJOVÁ SPOLUPRÁCE SLOVENSKA

7.1.1 PRÁVNÍ UKOTVENÍ OFICIÁLNÍ ROZVOJOVÉ SPOLUPRÁCE (ODA)

Po rozdělení Československa bylo poskytování bilaterální pomoci do zahraničí výrazně omezeno. Spočívalo pouze v poskytování stipendií ke studiu na slovenských vysokých školách. Prvním koncepčním dokumentem upravujícím rozvojovou spolupráci samostatné Slovenské republiky byla *Koncepce rozvojové pomoci* z roku 1999, která navrhovala nový systém poskytování rozvojové spolupráce. Odpovědnost za poskytování rozvojové spolupráce mělo podobně jako v ostatních státech Visegrádské skupiny Ministerstvo zahraničních věcí a evropských záležitostí (MZVaEZ). Samotnou realizací pak bylo pověřeno Regionální centrum rozvojového programu OSN v Bratislavě (UNDP). Již v devadesátých letech začaly práce na základním konceptu pro oficiální rozvojovou spolupráci.²⁰⁷ Tímto konceptem byla *Střednědobá koncepce oficiální rozvojové pomoci na období 2003-2008*. Po ukončení její platnosti ji nahradila nová strategie, která byla vytvořena pro období 2009–2013. Nyní platí *Střednědobá strategie oficiální rozvojové pomoci Slovenské republiky na roky 2014–2018*.

Činnost UNDP převzala v roce 2007 *Slovenská agentura pro mezinárodní rozvojovou spolupráci* (SAMRS). Agentura dle svého statutu nahradila také kompetence Trust Fondu a Bratislava-Bělehrad Fondu, které až do vytvoření agentury realizovali projektové cykly oficiální rozvojové spolupráce.²⁰⁸ Vznikem samostatné agentury se celý mechanismus přerozdělování financí zjednodušil a sjednotil. Ministerstvo zahraničních věcí má na starosti rozvojovou politiku, zatímco SAMRS zodpovídá za prostředky státního rozpočtu určené na rozvojovou pomoc a za implementaci projektů. Základním nástrojem ministerstva je *Koordinační výbor pro oficiální rozvojovou spolupráci*, který je složen ze zástupců ústředních orgánů státní správy, kteří se podílí na poskytování rozvojové spolupráce (např. Ministerstvo financí, životního prostředí, apod.).²⁰⁹

---

²⁰⁷ Mihálik, J. et al., 2012.

²⁰⁸ MZVaEZ SR [online]. Nedatováno.

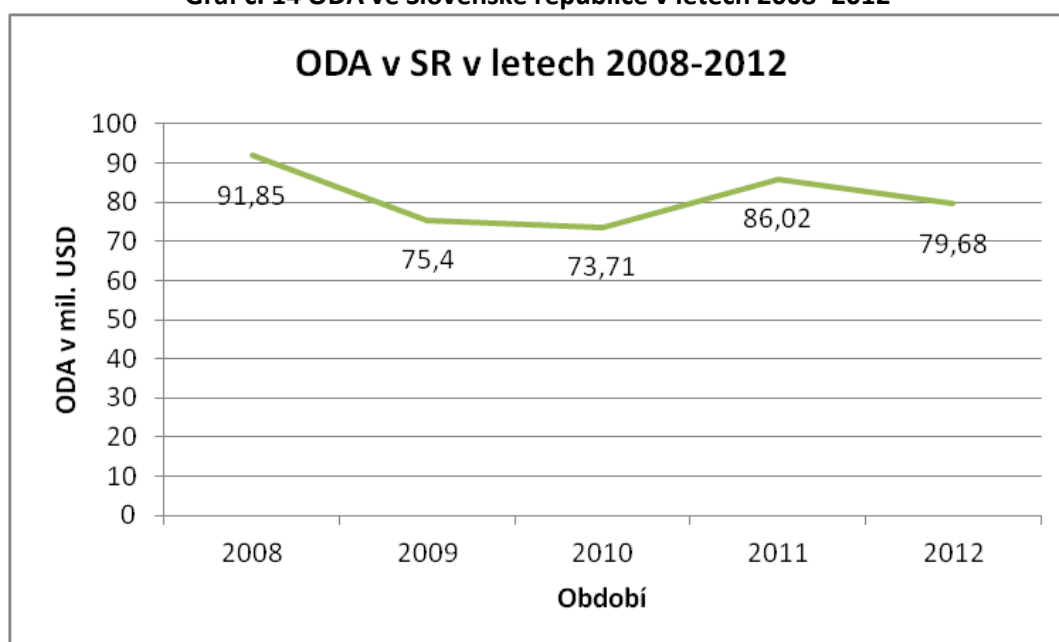
²⁰⁹ MZVaEZ SR [online]. 2013.

Zákon o rozvojové pomoci (*Zákon o oficiálnej rozvojovej pomoci*) platí na Slovensku od roku 2008. Stanovuje právní rámec pro poskytování rozvojové spolupráce a zavazuje Slovenskou republiku k plnění mezinárodních závazků v rámci ODA.

7.1.2 FINANCOVÁNÍ ODA

Slovenská republika, stejně jako Polská republika a Maďarsko, začala v roce 2011 přispívat do Evropského rozvojového fondu, což způsobilo nárůst objemu rozvojové spolupráce v roce 2011 (viz Graf č. 14). V roce 2012 vynaložilo Slovensko 0,087 % HDP na ODA, což je pokles oproti roku 2011 o 1,37 mil. USD.²¹⁰

Graf č. 14 ODA ve Slovenské republice v letech 2008–2012

zdroj: OECD/DAC, zpracováno autorkou

²¹⁰ AidWatch 2013. [online]. 2013.

7.1.3 TERITORIÁLNÍ ALOKACE ODA

Slovenská republika rozděluje své prioritní státy do dvou skupin: státy programové a státy projektové (viz Tabulka č. 10). Programových zemí je vždy méně a spolupráce s nimi je založena na strategických plánech, které konkrétněji stanovují sektorové zaměření slovenské pomoci. V projektových zemích se realizují jednotlivé menší projekty.

Kritéria přijetí země do skupiny prioritních států jsou rozdělena do 3 skupin:²¹¹

1. politicko-ekonomické (vzájemný obchod, koherence politik, komparativní výhody Slovenské republiky a jejich možné využití)
2. logistické a praktické (přítomnost ZÚ, existence infrastruktury, nutná pro realizaci projektů, slovenská komunita, přítomnost expertů a soukromých firem, tradice vzájemných vztahů)
3. všeobecná kritéria dána dvorskou komunitou (stav demokracie, potřeba pomoci, úroveň sociálního a ekonomického rozvoje)

Výzvou pro Slovensko je spolupráce s Tuniskem a Egyptem, ve které by byla spolupráce zaměřena zejména na přenos zkušeností s politickou a ekonomickou spoluprací.²¹²

Tabulka č. 10 Teritoriální priority slovenské ODA

2003-2008		2009-2013	
programové	projektové	programové	projektové
Srbsko a Černá Hora	Afghánistán Albánie Bosna a Hercegovina Kazachstán Keňa Kyrgyzstán Makedonie Mongolsko Mozambik Súdán Tádžikistán Uzbekistán	Srbsko Keňa Afghánistán	Albánie Bosna a Hercegovina Bělorusko Černá Hora Etiopie Gruzie Kazachstán Kyrgyzstán Jižní Súdán Makedonie Moldavsko Mongolsko Tádžikistán Ukrajina Uzbekistán Vietnam

zdroj: MZVaEZ SR, zpracováno autorkou

²¹¹ MZVaEZ SR [online]. Nedatováno.

²¹² Mihálik, 2012.

7.1.4 SEKTOROVÁ ALOKACE ODA

Oficiální rozvojová spolupráce Slovenské republiky má dané své sektorové priority a dále i priority pro programové a projektové prioritní státy. Sektorové priority slovenské ODA²¹³:

- a) budování demokratických institucí, právního státu, občanské společnosti a míru
- b) sociální rozvoj
- c) ekonomický rozvoj, budování tržního prostředí, posílení makroekonomického prostředí, řízení veřejných financí, podpora malých a středních podniků
- d) rozvoj infrastruktury s pozitivním vlivem na trvale udržitelný rozvoj a ochranu životního prostředí

Pro prioritní státy programové si Slovensko stanovilo následující sektorové priority: zlepšení úrovně zdravotnictví, zvyšování kvality vzdělávání na všech úrovních, podpora sociálně-ekonomického rozvoje vědeckých oblastí, posilování dobré správy věcí veřejných jako příspěvek k reformě bezpečnostního sektoru. Pro projektové krajiny je kladen důraz na podporu občanské společnosti, transfer slovenských zkušeností s transformací, na budování institucí a kapacit pro spolupráci s Evropskou unií a podporu euroatlantické integrace.²¹⁴

---

²¹³ MZVaEZ SR [online]. Nedatováno.

²¹⁴ MZVaEZ SR [online]. 2013.

7.2 NEVLÁDNÍ NEZISKOVÉ ORGANIZACE NA SLOVENSKU

7.2.1 HISTORIE SLOVENSKÉHO NEZISKOVÉHO SEKTORU

Vytváření prvních organizací třetího sektoru na Slovensku souvisí s formováním měšťanstva a s činností církví. Za nejstarší neziskové organizace jsou považovány lazarety, chudobince a špitály, které vznikaly na území Slovenska od 13. století. Za první pokusy o organizování spolkového života jsou označována tzv. bratrstva. Jejich původní charakter byl výlučně náboženský, ovšem spektrum jejich činností se postupně rozšířilo i na ochranu práv občanů a vzdělávací činnost. Podobně tomu bylo i v Polsku. Od středověku začaly existovat na Slovensku i nadace, které vystupovaly pod různými názvy, např. fond, fundus, beneficium, stipendium. Rozlišovaly se nadace, které mohly použít pouze výnosy z majetku a nadace, které netvořili právnickou osobu, a mohly se použít celé. Dále se nadace členily na církevní a světské a na veřejně-prospěšné a soukromé. V důsledku revolučních událostí v letech 1848–1849 zanikla většina spolků a osvětových organizací a obnovena byla až od 60. let 19. století, kdy začaly vznikat i nové vzdělávací neziskové organizace za pomoci Matice Slovenské.²¹⁵

Následující vývoj v rámci Československa byl již popsán v kapitole 4.2.1 Historie českého neziskového sektoru. Po roce 1989 dochází k prudkému nárůstu počtu nevládních neziskových organizací nejen v České republice, ale také na Slovensku. Některé organizace vznikly jako slovenské pobočky mezinárodních organizací (např. OSF – Nadácia otvorenej spoločnosti), některé navázali na činnost svých předchůdců. Další skupinu tvoří organizace, které měly na Slovensku tradici již v minulosti, ale v období komunismu byla jejich činnosti zakázána či omezena (např. Katolícka charita). V roce 1991 byla ve Stupavě uspořádána první konference českých a slovenských neziskových organizací. Tzv. *Stupavská konference* se poté opakovala každoročně až do roku 2006. Každá konference měla své hlavní téma, kterým se zabývala. Poslední Stupavská konference se konala v roce 2006 jako mimořádná s motivem „Ľudia ľuďom“ za zachování daňové asignace, kterou chtěla slovenská vláda zrušit.²¹⁶

Po vzniku samostatné Slovenské republiky docházelo ze strany vlády ke snahám ovládnout neziskový sektor či alespoň omezit jeho nezávislost. Tomuto období se také říká „období občanských kampaní“. První větší kampaň neziskových organizací v boji o svá práva, která zmobilizovala třetí sektor na celostátní úrovni, se uskutečnila v roce 1996 a nesla název „Třetí sektor SOS“. Po částečných úspěších kampaní se po volbách v roce 1998 začala vláda více

²¹⁵ BROZMANOVÁ GREGOROVÁ, A., [online]. 2009.

²¹⁶ HIRT, B., [online], 2009.

zaměřovat na neziskový sektor a docházelo k vytváření poradních orgánů složených ze zástupců NNO. Dříve se neziskové organizace zaměřovali proti vládní moci, ovšem po vstupu Slovenské republiky do Evropské unie bylo třeba vytvořit nové formy spolupráce. Se vstupem do EU došlo také ke změně financování neziskového sektoru.²¹⁷

V roce 2002 zavedlo Slovensko daňové asignace ve výši 1 %, kterých ještě v témže roce využilo přibližně 325 000 daňových poplatníků. Později byla výše asignace upravena na 2 %.²¹⁸

Hlavní platformou pro spolupráci mezi vládou a neziskovým sektorem je *Rada vlády pro mimovládni organizace*. Je stálým, odborným, poradním, koordinačním a konzultačním orgánem.²¹⁹

7.2.2 PRÁVNÍ UKOTVENÍ NEVLÁDNÍCH NEZISKOVÝCH ORGANIZACÍ

V roce 1997 byl slovenskou vládou schválen Zákon č. 213/1997 z. Z., o neziskových organizacích poskytujících všeobecně prospěšné služby, ve znění pozdějších předpisů. Zákon definuje tyto organizace jako „právní osoba založená podle zákona, která poskytuje všeobecně prospěšné služby za předem určených a pro všechny uživatele stejných podmínek a jejíž zisk se nesmí použít ve prospěch zakladatelů, členů orgánů ani pro zaměstnance, ale v celém rozsahu se musí použít na zabezpečení všeobecně prospěšných služeb.“ Veřejně prospěšné služby jsou v zákoně také specifikovány. Jedná se o²²⁰:

- poskytování zdravotní péče
- humanitní péče
- rozvoj a ochrana duchovních a kulturních hodnot
- doplňkové vzdělávání dětí a mládeže včetně organizování aktivit tělesné výchovy a sportu pro děti a mládež
- tvorba a ochrana životního prostředí
- poskytování sociálních služeb

Na Slovensku existují čtyři základní formy neziskových organizací. Mezi ně patří: občanská sdružení, nadace, neinvestiční fondy a všeobecně prospěšné společnosti (n. o.). Kromě těchto

---

²¹⁷ HIRT, B., [online], 2009.

²¹⁸ MANSFELDOVÁ, Zdenka et al., 2005.

²¹⁹ Uznesení vlády Slovenskej republiky č. 397 z 1. augusta 2012 Štatút Rady vlády Slovenskej republiky pre mimovládne neziskové organizácie

²²⁰ Slovenská republika. Zákon č. 213/1997 Z. z. o neziskových organizáciách poskytujúcich všeobecne prospešné služby

forem se do třetího sektoru řadí i zájmová sdružení právnických osob, účelová zařízení církví a náboženských společností a organizace s mezinárodním prvkem.²²¹

Občanská sdružení jsou jednou z nejrozšířenějších právních forem v neziskovém sektoru. Tvoří 95 % všech nevládních organizací. Jedná se o právnickou osobu, jejímiž členy mohou být fyzické i právnické osoby a jejichž působení upravuje *Zákon o sdružování občanů*. Pod občanským sdružením rozumíme skupinu osob s právní subjektivitou, které se sdružili kvůli určitému specifickému cíli.²²² Sdružení vznikají registrací u Ministerstva vnitra, kterému doručí návrh na registraci a návrh stanov, ve kterém jsou uvedeny základní zásady fungování sdružení (název, sídlo, orgány, cíl činnosti, apod.).²²³ Systém je velmi podobný tomu v České republice, zde je ovšem registrace občanského sdružení zpoplatněna správním poplatkem Ministerstvu vnitra ve výši 66 EUR²²⁴ (= 1 810 Kč).²²⁵

Počet nadací po novelizaci zákona o nadacích v roce 2002 poklesl zhruba na polovinu. Většina z těch, které zůstaly, se orientuje na podporu vlastních programů a aktivit. Jen malý počet nadací plní dárcovskou funkci a přerozděluje finanční prostředky dalším organizacím a občanům. Nadace může být založena jednotlivcem, nevládní organizací, firmou, městem či obcí, státem nebo profesním sdružením.²²⁶ Zákon o nadacích specifikuje nejen minimální vklad nadačního jmění ve výši 6 638 EUR (= 182 014 Kč),²²⁷ ale také minimální hodnotu vkladu každého zakladatele ve výši 663 EUR (= 18 180 Kč).²²⁸ Důležité je zmínit, že nadační fond zde nemá právní subjektivitu. Nadace jej pouze může vytvořit na podporu obecně prospěšného činnosti.²²⁹

Neinvestiční fondy jsou třetí formou nevládních neziskových organizací. V současné době jich existuje na Slovensku přibližně 450. Jsou řízeny Zákonem č. 147/1997 Z. Z. O neinvestičních fondech. Zákon definuje tyto fondy jako: „neziskovou právnickou osobu, která sdružuje finanční prostředky určené na plnění všeobecně prospěšného účelu nebo individuálně určené humanitární pomoci pro jednotlivce či skupinu osob, která se ocitla v ohrožení života nebo

---

²²¹ Centrálný portál pre neziskový sektor [online]. 2010.

²²² PIROŠÍK, V. [online], 2009.

²²³ HAŇDIAK, P., 2006.

²²⁴ pozn. autora. Přepočteno kurzem ze dne 28. 3. 2014.

²²⁵ PIROŠÍK, V. [online], 2009.

²²⁶ DLUHÁ, M. a E. MARČEK. 2004.

²²⁷ pozn. autora. Přepočteno kurzem ze dne 28. 3. 2014.

²²⁸ pozn. autora. Přepočteno kurzem ze dne 28. 3. 2014.

²²⁹ Slovenská republika. Zákon č. 34/2002 Z. z. o nadáciách a o zmene Občianskeho zákonníka v znení neskorších predpisov

potřebuje naléhavou pomoc při postihnutí živelnou pohromou.“²³⁰ Základní rozdíl mezi neinvestičním fondem a nadací je ten, že fond může sdružovat pouze finanční prostředky.

Neziskové organizace poskytující všeobecně prospěšné služby jsou upravovány Zákonem č. 213/1997 Z. Z. O neziskových organizacích poskytujících všeobecně prospěšné služby. Na Slovensku jsou mezi NNO zastoupeny cca 2 %. Aby mohla mít organizace status všeobecně prospěšné společnosti, musí splňovat dvě základní podmínky. Hlavním předmětem činnosti musí být poskytování služeb a musí zachovat neziskový charakter organizace. K jejímu založení je potřeba zakládací listina, statut organizace a čestné prohlášení zakladatelů. Organizační struktura je tvořena správní radou, ředitelem a dozorčí radou. Zákon také vyžaduje každoroční výroční zprávu.²³¹

---

²³⁰ Slovenská republika. Zákon č. 147/1997 Z. z. o neinvestičných fondoch a o doplnení zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 207/1996 Z. z.

²³¹ PIROŠÍK, V. [online], 2009.

7.3 NEVLÁDNÍ NEZISKOVÉ ORGANIZACE PŮSOBÍCÍ V OBLASTI ROZVOJOVÉ SPOLUPRÁCE

Stejně jako v České republice i na Slovensku bylo vytvořeno zájmové sdružení právnických osob. Jmenuje se Platforma mimovládnych rozvojových organizácií (Platforma MVRO) a byla založena v roce 2003. Hlavním úkolem této platformy je zastupovat společné zájmy svých členů na domácí půdě i v zahraničí, ovlivňovat tvorbu rozvojových politik a zvyšovat povědomí o otázkách rozvojové pomoci mezi širokou veřejností. V současné době patří mezi její členy celkem 31 nevládních neziskových organizací, 25 řádných členů a 6 pozorovatelů (seznam členských organizací viz Příloha č. 2).²³²

Mezi podmínky členství patří právní subjektivita organizace, sídlo na území Slovenské republiky, musí se jednat o nevládní neziskovou organizaci a musí působit v oblasti zahraniční rozvojové spolupráce a/nebo humanitární pomoci. Pokud si organizace přeje být pozorovatelem platformy MVRO, musí mít kromě právní subjektivity, statutu nevládní neziskové organizace a sídla na území Slovenské republiky také zájem podílet se na plnění cílů Platformy MVRO a přeje si působit v zahraniční rozvojové spolupráci a/nebo humanitární pomoci.²³³

7.3.1 ZÁKLADNÍ INFORMACE O ORGANIZACÍCH

Na Slovensku se ze 31 oslovených členských organizací MVRO podařilo získat informace od 19 nevládních neziskových organizací (61% úspěšnost sběru dat) - od deseti občanských sdružení, tří nadací a nadačních fondů, tří registrovaných církví a náboženských společností, jedné obecně prospěšné společnosti, jedné mezinárodní organizace a od jedné vysoké školy. Největší zapojení občanských sdružení do výzkumu reflektuje skutečnost, že tato právní forma je nejrozšířenější formou nevládní neziskové organizace na Slovensku.

Zúčastněné organizace vznikly převážně v průběhu 90. let (8 organizací), jejich průměrné stáří (k roku 2014) činí 16 let. Většina členských organizací platformy MVRO získala své zkušenosti s rozvojovými projekty až v posledních cca 10 letech.²³⁴

---

²³² MVRO, [online], 2012a.

²³³ MVRO, [online], 2012b.

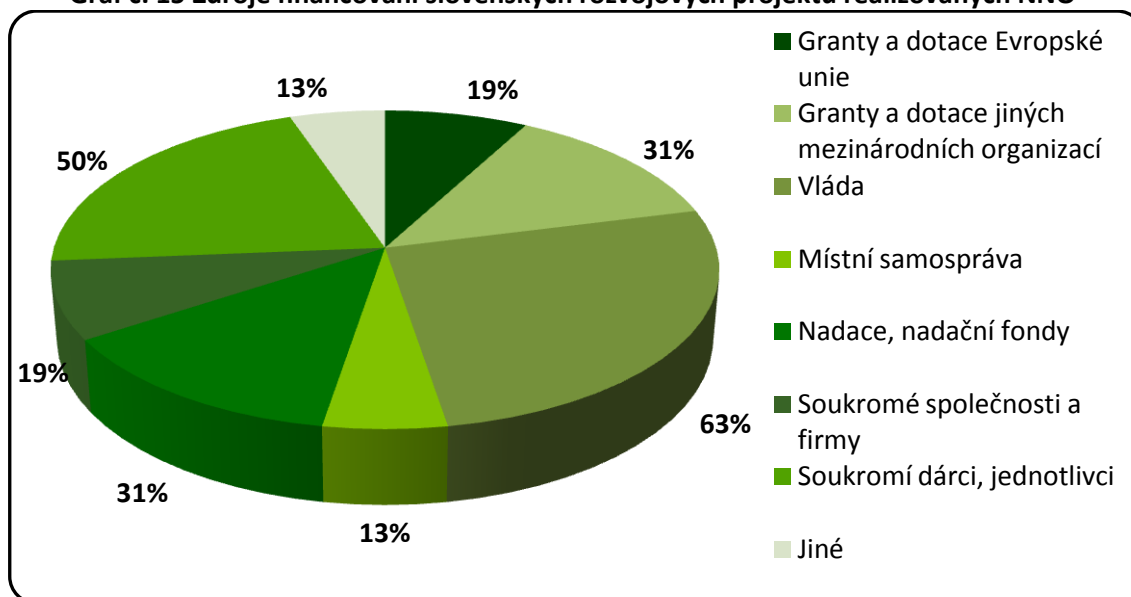
²³⁴ PECHÁČOVÁ, D., 2010.

7.3.2 FINANCOVÁNÍ NNO ZABÝVAJÍCÍCH SE ROZVOJOVOU SPOLUPRACÍ

Průměrný rozpočet slovenské nevládní neziskové organizace v roce 2012 činil 1 171 923 USD (22,3 mil. Kč)²³⁵, z toho na rozvojovou spolupráci bylo vynaloženo 420 517 USD (8 mil. Kč)²³⁶.

Slovenské nevládní neziskové organizace působící na poli rozvojové spolupráce jsou financovány převážně ze zdrojů slovenské vlády. Jako zdroj financování rozvojových projektů jej uvedlo 63 % dotázaných organizací (viz Graf č. 15). Systém poskytování státní podpory je na Slovensku stále centralizovaný, přestože velká část prostředků plyne neziskovým organizacím prostřednictvím jednotlivých ministerstev.²³⁷ Podpora je poskytována formou přímých dotací, grantů nebo účelových příspěvků.²³⁸ Státní podporu mohou také organizace získat od slovenských zastupitelských úřadů, které poskytují malé granty přímo v zemi implementace projektu. Některé zdroje poukazují na fakt, že existují organizace, které vznikly před rokem 1989 a dostávají státní pomoc automaticky, bez ohledu na kvalitu předložených projektů či dosažené výsledky.²³⁹

Graf č. 15 Zdroje financování slovenských rozvojových projektů realizovaných NNO

zdroj: zpracováno autorkou na základě výsledků výzkumu diplomové práce

Přestože za hlavní překážku fundraisingu slovenských nevládních neziskových organizací je považován nezájem veřejnosti o zahraniční témata a pocit, že obyvatelé nejsou dostatečně

²³⁵ pozn. autora. Přepočteno kurzem ze dne 31. 12.2012.

²³⁶ pozn. autora. Přepočteno kurzem ze dne 31. 12.2012.

²³⁷ DLUHÁ, M. a E. MARČEK, 2004.

²³⁸ MAGUROVÁ, 2000.

²³⁹ DLUHÁ, M. a E. MARČEK, 2004.

bohatí, aby mohli pomáhat druhým²⁴⁰, byla druhou nejčastěji označenou kategorií v pořadí označena kategorie Soukromí dárci a jednotlivci. Do této kategorie můžeme zařadit výnosy z daňové asignace, členské příspěvky, dary od jednotlivců a příjmy z veřejných sbírek. Ve výzkumu prof. Ing. Heleny Kuvíkové, PhD. a Ing. Gabriely Vacekové na téma Diverzifikace finančních zdrojů neziskových organizací uvedlo 95 % organizací, že je financováno z více zdrojů, přitom 84 % tvoří soukromé a individuální zdroje. Autorky uvádí také rozdíl v získávání finančních zdrojů malých a velkých nevládních organizací. Organizace mající nízký počet zaměstnanců (max. pět) získávají finance na svou činnost převážně ze soukromých a individuálních zdrojů, zatímco organizace větší jsou financovány hlavně ze státních a zahraničních zdrojů.²⁴¹

Třetina respondentů uvedla jako svůj zdroj granty a dotace jiných mezinárodních organizací (myšleno bez zahrnutí Evropské unie). Konkrétně zmínily Mezinárodní Visegradský fond, DANIDu (Danish International Development Agency), USAAID a NED (National Endowment for Democracy). Třetina respondentů také financuje své aktivity prostřednictvím podpory nadací a nadačních fondů.

Do kategorie Jiné, která spolu s místní samosprávou patří mezi nejméně využívané zdroje financí pro rozvojové projekty, zařadily organizace výnosy z 2% daňové asignace a výnosy z vlastní činnosti. Je zde patrný rozdíl ve vnímání daňové asignace. Některé organizace zahrnují tento zdroj financí mezi soukromé dárci a jednotlivce, některé ji zařadily do kategorie Jiné. Místní samosprávy se zaměřují zejména na podporu regionálních projektů.²⁴²

U odpovědi na otázku, jakou strategii organizace mají pro získávání finančních prostředků na rozvojové projekty, uvedly dvě organizace snahu o nezávislost na prostředcích státu a tudíž snahu o diverzifikaci zdrojů. Protipólem jim je odpověď jedné organizace, jejíž strategií je přímá účast na tendrech státní správy Slovenské republiky.

7.3.3 MNOŽSTVÍ PROJEKTŮ

Organizace, které se zúčastnily výzkumu, se rovnoměrně rozdělují do skupin, co do počtu projektů realizujících v roce 2012 (viz Graf č. 16). Třetina z nich v roce 2012 implementovala celkem 4–6 projektů, 23 % organizací 1–3 projekty a 15 % organizací shodně pracovalo na 7–9 a 10–12 projektech. Více než polovina všech respondentů (57 %) realizovala 1–3 projekty

---

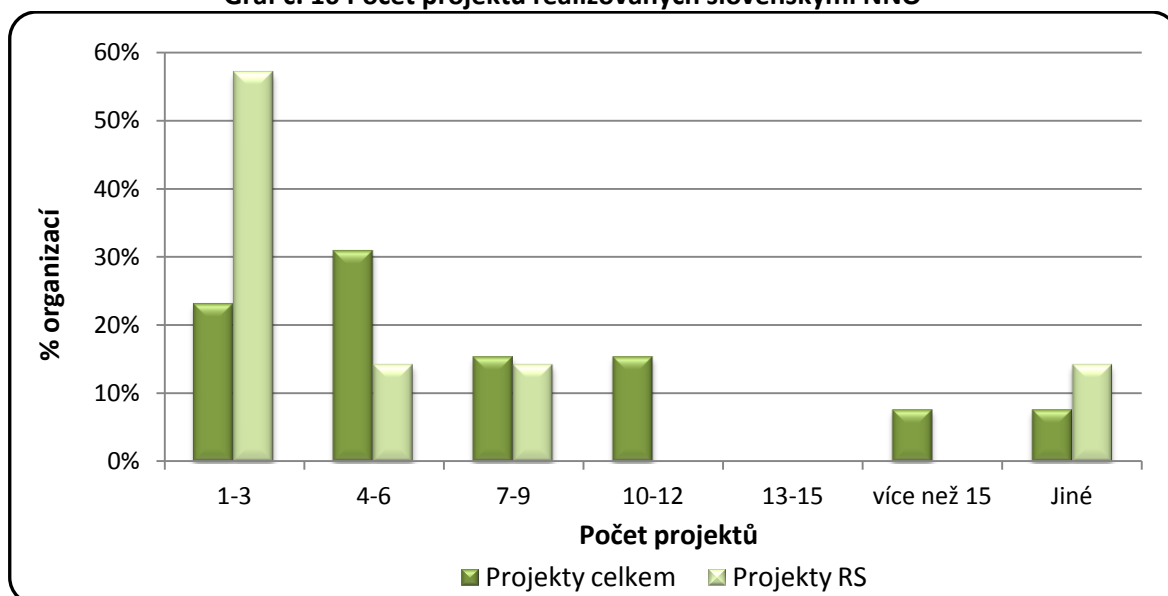
²⁴⁰ MIHÁLIK, Jan et al. 2012.

²⁴¹ KUVÍKOVÁ, H. a G. VACEKOVÁ. 2009.

²⁴² MAGUROVÁ, 2000.

rozvojové spolupráce. Kategorii Jiné označila organizace realizující v roce 2012 celkem 75 rozvojových projektů a organizace, která se nezabývala žádným projektem v oblasti rozvojové spolupráce.

Graf č. 16 Počet projektů realizovaných slovenskými NNO

zdroj: zpracováno autorkou na základě výsledků výzkumu diplomové práce

Většina dotázaných organizací se věnuje projektům oficiální rozvojové spolupráce (67 % organizací), které realizuje v Afghánistánu, Albánii, Bělorusku, Jižním Súdánu, Keni, Makedonii, Moldavsku, na Slovensku, Srbsku, na Ukrajině a v Tunisku. Sektorové zaměření projektů uvedly organizace následovně:

- Albánie – veřejná politika
- Bělorusko – mezi-sektorová spolupráce a veřejná politika
- Jižní Súdán – vzdělávání, zdraví
- Keňa – sociální práce, vzdělávání
- Makedonie – veřejná politika
- Moldavsko – veřejná politika
- Slovensko – GRV (globální rozvojové vzdělávání)
- Srbsko – veřejná politika
- Tunisko - demokratizace

Sektorové zaměření projektů v Afghánistánu a na Ukrajině organizace nespécifikovaly.

7.3.4 TERITORIÁLNÍ ALOKACE PROJEKTŮ

Slovenské neziskové organizace, stejně jako NNO ostatních států Visegrádské skupiny, nepůsobí v oblasti Austrálie a Oceánie. Nejvíce projektů rozvojové spolupráce bylo v roce 2012 realizováno v evropských zemích, dále v afrických a asijských (viz Tabulka č. 11). V oblasti Karibiku a Latinské Ameriky se dvě organizace zaměřují na podporu Haiti a jedna organizace pracuje v Nikaragui.

Tabulka č. 11 Teritoriální alokace slovenských projektů rozvojové spolupráce

Kontinent	% organizací
Afrika	56%
Asie	38%
Austrálie a Oceánie	0%
Evropa	75%
Karibik a Latinská Amerika	19%

zdroj: zpracováno autorkou na základě výsledků výzkumu diplomové práce

Slovenské rozvojové organizace se ve své zemi původu věnují globálnímu rozvojovému vzdělávání. Časté zastoupení mají východoevropské a balkánské státy. Čtyři organizace působí na Ukrajině a tři v Moldavsku. Projekty rozvojové spolupráce byly realizovány v roce 2012 také v Albánii, Bělorusku, Černé Hoře, Kosovu, Makedonii a Srbsku. Z vyspělých států organizace jmenovaly Belgii, Českou republiku, Lucembursko, Maďarsko, Polsko a Velkou Británii.

Více než polovina respondentů (56 %) označila v dotazníku africké státy jako státy realizace slovenských rozvojových projektů. Každý rok na Slovensku stoupá počet organizací působící na tomto nejhudším kontinentu světa.²⁴³ Nejvíce pozornosti věnují slovenské NNO Keni (pracuje zde devět organizací), dále Jižnímu Súdánu (sedm organizací) a Ugandě (tři organizace). Svě zastoupení mají také Etiopie a Tunisko, ve kterých realizují projekty vždy dvě slovenské organizace. Opomíjeno není ani Burundi, DR Kongo, Lesotho, Rwanda, Somálsko a Tanzanie. Z asijských států jmenovaly tři organizace Afghánistán, dvě organizace Indii, Kambodžu a Vietnam a vždy jedna organizace označila Gruzii, Jemen a Jordánsko.

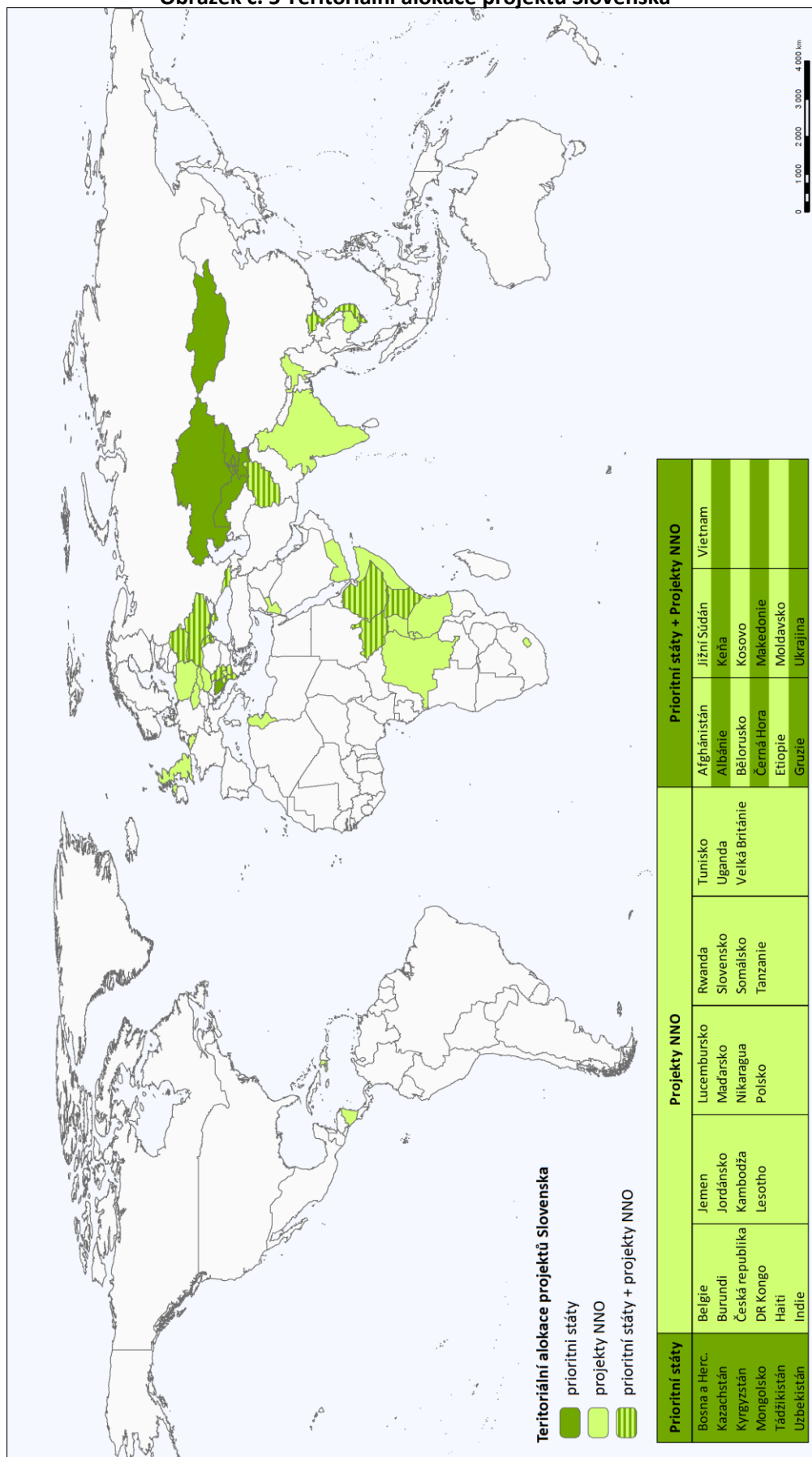
Z NNO, které zodpověděly otázku, ve které zemi působí nejdéle, uvedla jedna, že od roku 1997 operuje v Bělorusku, další působí od roku 2004 na Ukrajině a jedna již deset let realizuje projekty rozvojové spolupráce v Afghánistánu.

Všechny alokované státy rozvojové spolupráce slovenských NNO jsou zobrazeny na obrázku č. 5 na str. 99. Slovenská republika má šest prioritních států, ve kterých nepůsobí žádná ze zúčastněných organizací. Jedná se o Bosnu a Hercegovinu, Mongolsko a čtyři státy

²⁴³ HIRT, B., [online], 2009.

střední Asie – Kazachstán, Kyrgyzstán, Tádžikistán a Uzbekistán. Z obrázku je také patné zaměření organizací na oblast Afrického rohu a střední Evropy. Slovensko je jediným státem Visegrádské skupiny, jehož nevládní neziskové organizace působící na poli rozvojové spolupráce realizují rozvojové projekty ve všech členských státech V4.

Obrázek č. 5 Teritoriální alokace projektů Slovenska

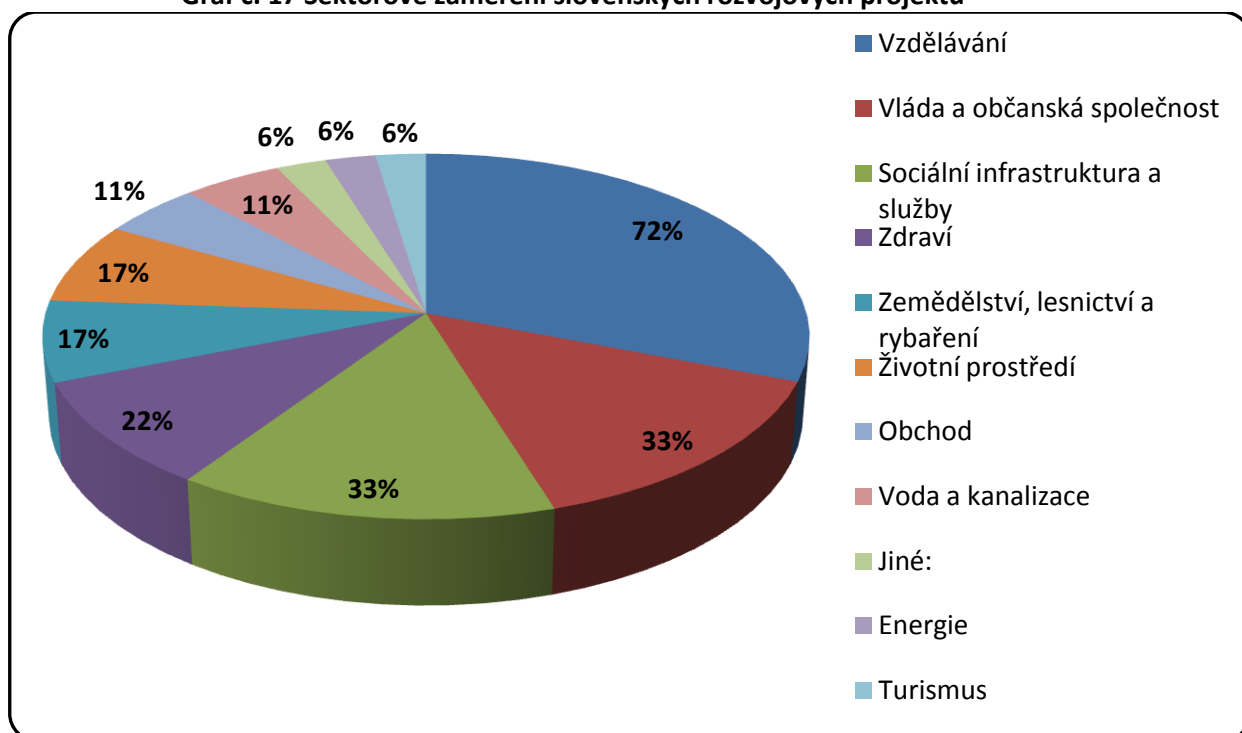

Zdroj geodat: Thematicmapping.org, upraveno autorkou na základě výsledků výzkumu diplomové práce

7.3.5 SEKTOROVÉ ZAMĚŘENÍ PROJEKTŮ

Nejvíce organizací pracovalo v roce 2012 na rozvojových projektech v oblasti vzdělávání. Tuto kategorii označilo 72 % organizací (viz Graf č. 17). Více než třetina organizací se věnovala rozvoji sociální infrastruktury a služeb a podpoře demokratizace, občanské společnosti a vlád. V sektoru zdraví působilo 22 % organizací. Sektory, ve kterých se angažují slovenské NNO, korespondují s prioritními sektory slovenské rozvojové spolupráce.

Graf č. 17 Sektorové zaměření slovenských rozvojových projektů

zdroj: zpracováno autorkou na základě výsledků výzkumu diplomové práce

8 KOMPARACE OFICIÁLNÍ ROZVOJOVÉ SPOLUPRÁCE ZEMÍ

VISEGRÁDSKÉ SKUPINY

Každý ze států Visegrádské skupiny se řadí do skupiny států vyspělých, jejichž morální povinností by mělo být pomáhat státům méně vyspělým. Tato povinnost je také dána mezinárodními závazky. Každý ze států V4 považuje rozvojovou politiku a spolupráci za integrální součást své zahraniční politiky a účastní se různých mezinárodních iniciativ. I přesto se nejméně rozvinutým státům světa věnují státy Visegrádské skupiny jen minimálně. Výjimku tvoří Afghánistán a Etiopie.

Tabulka č. 12 Společné prioritní státy členů V4 v rámci ODA

	ČR	Maďarsko	Polsko	Slovensko
Afghánistán				
Bělorusko				
Bosna a Hercegovina				
Černá Hora				
Etiopie				
Gruzie				
Jemen				
Jižní Súdán				
Kambodža				
Keňa				
Kosovo				
Kyrgyzstán				
Makedonie				
Moldavsko				
Mongolsko				
Palestina				
Srbsko				
Tádžikistán				
Ukrajina				
Vietnam				

zdroj: zpracováno autorkou

Jak dokládá tabulka č. 12 Společné prioritní státy členů V4 v rámci ODA Afghánistán je spolu s Etiopií a Moldavskem jedinou zemí, ve které působí každý ze členů Visegrádské

skupiny. Tabulka zobrazuje seznam všech států, ve kterých je realizována oficiální rozvojová spolupráce alespoň dvěma členy V4. Barevně je vždy vyznačeno, který člen v dané zemi působí. Seznam států je vztažen na aktuální prioritní státy zemí Visegrádské skupiny (ČR 2010–2017, Maďarsko 2008–2013, Polsko 2012, SR 2009–2013). Již ze seznamu společných států je patrné, že bilaterální pomoc je orientována převážně do států postkomunistických, států bývalého Sovětského svazu a do zemí bývalé Jugoslávie. V těchto oblastech mohou využít státy střední Evropy své zkušenosti s ekonomickou a politickou transformací. Jedná se ovšem většinou o státy se středními příjmy.²⁴⁴ Projekt Evropské unie Východní partnerství rozdělil státy V4 na dvě skupiny dle jejich zájmů. Česká republika a Maďarsko se angažují především na Balkánském poloostrově, zatímco Slovenská republika a Polsko se soustředí na východní sousedy (Ukrajina, Bělorusko).²⁴⁵

Tři státy ze čtyř členů Visegrádské skupiny působí v deseti shodných státech – Bosna a Hercegovina, Gruzie, Jižní Súdán, Keňa, Kyrgyzstán, Mongolsko, Palestinská Autonomie, Srbsko, Ukrajina a Vietnam. Těchto deset států (+ tři státy shodné pro všechny členy Visegrádské skupiny) dává prostor pro využití společné zkušenosti s místním prostředím a realizování společných rozvojových aktivit, čímž by mohl dojít ke snížení transakčních nákladů a zefektivnění pomoci. Je překvapující, že státy V4 nespolupracují v této oblasti mnohem intenzivněji.

Důvody pro výběr prioritních států jsou ve všech členských státech podobné. Zohledňují ekonomickou situaci příjemce pomoci, kapacitu místních organizací pomoc přijmout, do výběru se promítají také hospodářské a politické zájmy států a výhodou je přítomnost zastupitelského úřadu.²⁴⁶

V České republice, Polsku a Slovensku již vstoupil v platnost zákon o rozvojové spolupráci, který jasně definuje všechny aktéry oficiální rozvojové spolupráce a stanovuje jejich práva a povinnosti. V Maďarsku se dle dostupných informací na tomto zákonu pracuje. Jeho přípravy se ovšem jeví jako velmi zdlouhavé.

Pro srovnání je uveden graf č. 18 Oficiální rozvojová spolupráce států V4 v období 2008–2012 (na str. 103), který zobrazuje výši oficiální rozvojové spolupráce v amerických dolarech v letech 2008 až 2012. Z tabulky vyplývá, že Polsko vynakládá nejvíce prostředků na ODA ze států V4, zatímco Slovensko nejméně. U všech států je patrný nárůst vynaložených prostředků v roce 2011 způsobený zejména prvními příspěvky nových členských států Evropské

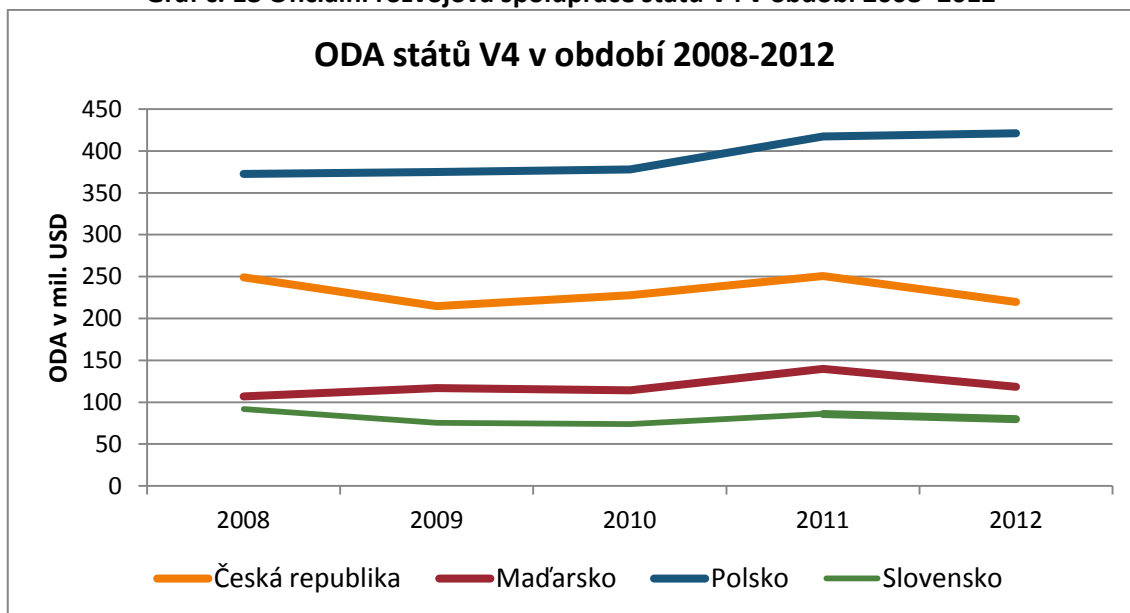
²⁴⁴ KRYLOVÁ, P., J. MILÉŘOVÁ a Z. SLÁDKOVÁ, 2011.

²⁴⁵ EurActiv [online]. 2010.

²⁴⁶ MIHÁLIK, J., V. VESELÁ, B. JAKSA a M. WOJTALIK, 2010.

unie do Evropského rozvojového fondu. Je také zřejmé, že s největší pravděpodobností žádný z uvedených států nenaplní svůj cíl 0,33 % HND vynaložených na oficiální rozvojovou spolupráci do roku 2015.

Graf č. 18 Oficiální rozvojová spolupráce států V4 v období 2008–2012

Zdroj: OECD/DAC, zpracováno autorkou

9 KOMPARACE NNO ZABÝVAJÍCÍCH SE ROZVOJOVOU SPOLUPRACÍ ZEMÍ VIDEGRÁDSKÉ ČTYŘKY

Neziskové organizace zemí Visegrádské čtyřky, které se zabývají rozvojovou spoluprací, založily v každé zemi platformu, v rámci které se sdružují. Platforma FoRS v České republice, HAND v Maďarsku, Grupa Zagranica v Polsku a MVRO na Slovensku sdílí stejné cíle. Zastupují společné zájmy členských organizací navenek vůči vládám a mezinárodním organizacím, ovlivňují tvorbu rozvojových politik a snaží se o zvyšování povědomí o problematice rozvojové spolupráce a humanitární pomoci mezi širokou veřejností. Všechny výše zmiňované platformy jsou zároveň členy CONCORDU, platformy na úrovni Evropské unie. Největší platformou z hlediska počtu členských organizací je polská Grupa Zagranica čítající 61 členských organizací. Nejméně členů má maďarský HAND, 14 členů a dva pozorovatele.

9.1 ZÁKLADNÍ INFORMACE O ORGANIZACÍCH

Do výzkumu této diplomové práce se zapojily zástupci organizací všech zemí Visegrádské skupiny. Nejvíce k výzkumu přispěly slovenské organizace (61 % oslovených organizací), dále maďarské organizace (56 % oslovených organizací), české organizace (50 % organizací) a nejméně polské organizace (30 % oslovených organizací).

Z výsledků výzkumu vyplynulo, že organizace, které se zabývají rozvojovou spoluprací, začaly vznikat až po rozpadu Sovětského svazu. V době komunistických režimů byla občanská společnost pod vlivem státu a její postupný rozvoj mohl nastat až po roce 1989. Průměrné stáří organizace zapojené do rozvojových projektů činí 15 let.

V České a Slovenské republice převažuje mezi organizacemi na poli rozvojové spolupráce právní forma občanské sdružení, v Maďarsku a Polsku existuje více nadací a nadačních fondů. Do výzkumu se z každého státu zapojily průměrně dvě církevní organizace či náboženské společnosti.

9.2 FINANCOVÁNÍ NNO ZABÝVAJÍCÍCH SE ROZVOJOVOU SPOLUPRACÍ

Co se týká financování projektů rozvojové spolupráce, hrají důležitou roli vlády jednotlivých zemí. Na Slovensku a v Polsku byla vláda označena největším množstvím organizací jako hlavní zdroj financování rozvojových projektů. V České republice byla označena vláda spolu se soukromými dárci a jednotlivci. Maďarské organizace uvedly jako svého

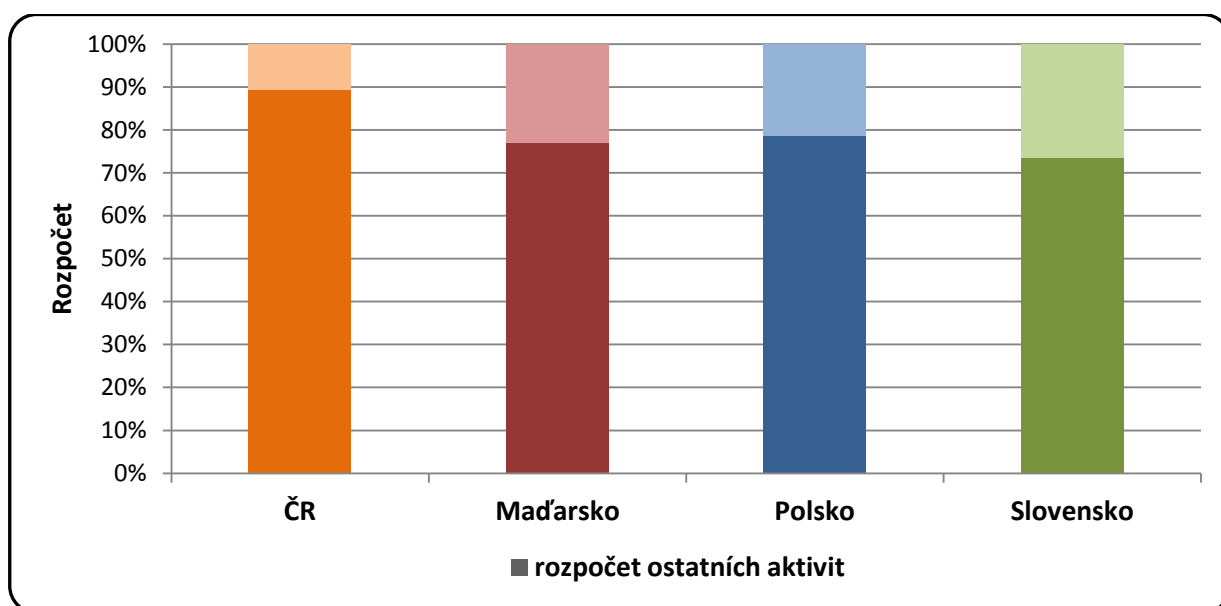

největšího donora instituce Evropské unie a soukromé dárce a jednotlivce. Možnosti čerpání financí z evropských fondů často využívají také organizace z České republiky a Polska.

Příspěvky od místních samospráv patří mezi nejméně označované. Důvody jsou pochopitelné. Místní samosprávy financují zejména aktivity spojené s rozvojem svého území.

V otázce týkající se strategie získávání finančních prostředků české a polské organizace zmínily svou snahu o hledání partnerských organizací a následné žádání o granty a podporu u mezinárodních organizací a soukromých zahraničních nadací. Slovenské organizace sice uvedly, že se snaží o diverzifikaci zdrojů, ovšem již nespecifikovaly, jakým způsobem by jí chtěly dosáhnout.

Graf č. 19 Komparace rozpočtů NNO zemí V4

zdroj: zpracováno autorkou na základě výsledků výzkumu diplomové práce

Graf č. 19 zobrazuje podíl rozpočtů projektů rozvojové spolupráce na rozpočtu celé organizace ve všech státech Visegrádské skupiny za rok 2012. Z grafu je patrné, že největší část svého rozpočtu poskytovaly na rozvojové aktivity slovenské organizace, nejméně organizace v České republice. Výsledky také vypovídají o tom, že se organizace věnují celé škále různých aktivit a projekty rozvojové spolupráce tvoří pouze část z nich.

9.3 MNOŽSTVÍ PROJEKTŮ

Většina oslovených organizací realizovala v roce 2012 více projektů v průběhu roku, ovšem jen některé z nich byly rozvojové projekty. Nejvíce oslovených organizací napříč

visegrádskými státy uvedlo, že v roce 2012 realizovalo jeden až tři rozvojové projekty. Průměrně realizovala jedna organizace šest projektů.

Na otázku, zda organizace realizují projekty oficiální rozvojové spolupráce (ODA), odpověděla více než polovina polských a slovenských organizací, že ano. Naopak maďarské a české organizace se této formě spolupráce příliš nevěnují. Jak již bylo zmíněno výše, stát byl označen většinou respondentů jako jeden z nejdůležitějších finančních zdrojů. Vystává proto otázka, do jaké míry státy spolupracují s organizacemi a informují je o projektech v rámci ODA.

9.4 TERITORIÁLNÍ ALOKACE PROJEKTŮ

Nevládní neziskové organizací států Visegrádské skupiny, které se zabývají rozvojovou spoluprací, působí na všech kontinentech s výjimkou Austrálie a Oceánie, kterou neoznačila žádná ze zúčastněných organizací. V oblasti Karibiku a Latinské Ameriky sice působí organizace ze všech Visegrádských států, ovšem jen v malé míře.

Afrika je kontinentem, na který se zaměřuje nejvíce maďarských a polských organizací. U českých organizací převažuje zájem o asijské státy a slovenské organizace pracují nejčastěji v Evropě. V rámci Evropy je kladen největší důraz na státy východní Evropy a na Balkánském poloostrově.

Ze států Visegrádské skupiny působí nevládní neziskové organizace České republiky v nejvíce zemích světa (46 států). Organizace každého Visegrádského státu také působí ve své zemi původu, kde se věnují globálnímu rozvojovému vzdělávání (GRV) a informování široké veřejnosti o problematice rozvojových zemí.

Tabulka č. 13 Společné státy realizace projektů NNO zemí V4 (na str. 107) zobrazuje státy, ve kterých působí tři až čtyři členské státy Visegrádské skupiny. Jedná se celkem o 18 států, z nichž v pěti působí organizace všech středoevropských zemí. Česká republika, Etiopie, Keňa, Uganda a Velká Británie jsou tyto shodné státy. Z jakého důvodu organizace působí ve Velké Británii a v České republice a zda se jedná skutečně o projekty rozvojové spolupráce, nebylo ve výzkumných dotaznících objasněno.

Co se týká rozmístění společných států mezi kontinenty, nejvíce z nich leží v Evropě, dále v Africe a zbývající státy jsou asijské. Polské a slovenské organizace působí v 17 z 18 společných států.

Tabulka č. 13 Společné státy realizace projektů NNO zemí V4

	ČR	Maďarsko	Polsko	Slovensko
Belgie				
Česká republika				
DR Kongo				
Etiopie				
Gruzie				
Indie				
Jižní Súdán				
Keňa				
Kosovo				
Kyrgyzstán				
Moldavsko				
Polsko				
Slovensko				
Rwanda				
Tanzanie				
Uganda				
Ukrajina				
Velká Británie				

Zdroj: zpracováno autorkou na základě výsledků výzkumu diplomové práce

Tabulka, která zobrazuje seznam států, ve kterých realizují projekty nevládní neziskové organizace dvou členů V4, je umístěna v Příloze č. 8 této práce. Jedná se o 27 států, ze kterých deset leží v Africe, devět v Asii, pět v Evropě a tři v oblasti Karibiku a Latinské Ameriky.

9.5 SEKTOROVÉ ZAMĚŘENÍ PROJEKTŮ

Organizace všech států V4 se zaměřují na projekty v sektoru vzdělávání. V každé visegrádské zemi existují i organizace zabývající se globálním rozvojovým vzděláváním (GRV). V otázce GRV nastala v průběhu výzkumu komplikace v podobě nejistoty organizací, zda mohou GRV považovat za rozvojovou spolupráci či nikoli. Organizace na to často poukázaly ve výzkumném dotazníku v kolonkách Jiné či v poznámkách na závěr.

Další sektorové priority se již u jednotlivých států liší. Vzhledem ke sdílené zkušenosti států Visegrádské skupiny s ekonomickou a politickou transformací je další zaměření na projekty v oblasti podpory občanské společnosti pochopitelné. Nejvíce se v této oblasti angažují polské neziskové organizace. U všech států je shodné zaměření NNO na oblast zdraví a sociálních služeb. Maďarské organizace se hojně věnují také projektům v oblasti zemědělství a lesnictví.

ZÁVĚR

Státy Visegrádské skupiny jsou státy vyspělé, které kromě geografické blízkosti spojuje také společný historický vývoj, náboženství a kultura. Nevládní neziskové organizace těchto států proto čelily podobnému vývoji a výzvám. První organizace, které můžeme považovat za předchůdce dnešních NNO, začaly ve střední Evropě vznikat již ve středověku. Měly podobu nemocnic a chudobinců, pracovali v nich dobrovolníci a financovány byly ze soukromých zdrojů. Největším milníkem ve vývoji organizací byla druhá světová válka a nástup komunismu. Činnost nevládních neziskových organizací byla omezena či zcela zakázána a k opětovnému rozvoji došlo až po rozpadu Sovětského svazu.

Cílem této diplomové práce bylo zmapování neziskových organizací působících v oblasti rozvojové spolupráce zemí Visegrádské skupiny. Prostřednictvím výzkumného dotazníku byly organizace tázány na způsob, jakým financují své projekty v rozvojových zemích, do kterých oblastí svou pomoc směřují a v jakých sektorech projekty realizují.

Výzkum této diplomové práce má několik zkreslujících faktorů. V tomto výzkumu došlo ke sběru dat prostřednictvím dotazníkového šetření, které v sobě nese riziko neúplného pochopení otázek ze strany respondentů a následné chybné odpovědi na otázky či jejich záměrné vynechání. Limitující je také zkreslování informací ze strany organizací nebo jejich zatajování, které může být způsobeno i nedostatkem času dohledat přesné údaje a vyplnit dotazník řádně. Významný vliv na výsledky má také fakt, že se nezapojily všechny oslovené organizace.

Z provedeného výzkumu vyplynulo, že finanční podpora od vlády je důležitým a také největším zdrojem financování projektů, následována podporou od jednotlivých obyvatel a financemi Evropské unie. Problematickým se ukázalo zařazení daňových asignací. Organizace váhaly, zda se jedná o příspěvek od jednotlivců či od státu.

V práci bylo zjištěno, že většina organizací, která se zapojila do výzkumu, se nevěnuje pouze projektům rozvojové spolupráce, ale její spektrum aktivit je širší. Mezi střeoevropskými organizacemi také existuje potenciál pro navazování partnerství a následné podávání společných žádostí o granty a podporu nejen u institucí Evropské unie, ale také u dalších mezinárodních organizací a soukromých nadací.

Z hlediska teritoriální alokace se organizace zaměřují zejména na pomoc africkým, asijským a evropským státům. Jediný stát, který patří mezi prioritní státy zemí Visegrádské čtyřky a zároveň v něm v roce 2012 působily i nevládní neziskové organizace všech Visegrádských zemí, je Etiopie. Nevládním neziskovým organizacím působícím na poli

rozvojové spolupráce bylo v roce 2012 společné také působení v Keni, Ugandě, České republice a ve Velké Británii. V rámci sektorové alokace z výzkumu vyplynulo, že se organizace nejvíce zaměřují na projekty v oblasti vzdělávání, v oblasti podpory občanské společnosti, zdraví a sociální infrastruktury a služeb.

Organizace, které pocházejí z podobného prostředí, sdílejí podobné zkušenosti a věnují se projektům ve stejných oblastech a se stejným sektorovým zaměřením, mohou intenzivnější spoluprací a vzájemnou podporou přispět k realizaci efektivních projektů a ke zvyšování životní úrovně obyvatel rozvojových zemí. Vstupem do Evropské unie a do Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj se k tomu zavázaly i vlády jednotlivých členů Visegrádské skupiny. Jak ukázal výzkum této práce, prostor pro navazování partnerství a realizování společných aktivit tu jistě je.

SEZNAM LITERATURY

- ABZ.cz: Slovník cizích slov. Pojem fundraiser. [online]. 2005-2014 [cit. 2014-03-04]. Dostupné z: <http://slovník-cizich-slov.abz.cz/web.php/slovo/fundraiser>
- ADAMCOVÁ, Nicol, et al. Zahraniční rozvojová spolupráce České republiky. Praha: Ústav mezinárodních vztahů, 2006. 81 s. ISBN 80-86506-53-3.
- AidWatch 2013. The Unique Role of European Aid: The fight against global poverty [online]. 2013, 56 s. [cit. 2014-02-23]. Dostupné z: http://www.mvro.sk/attachments/article/291/CONCORD_2013_AidWatch_Report_1.pdf
- ANDERLE, Petr. Útržky z historie občanské společnosti: Máme na čem stavět. Budišov nad Budišovkou: Občanské sdružení Vlastenecký poutník, 2002, 12 s.
- A Nemzetközi Humanitárius és Fejlesztési Civil Szövetség (HAND) [online]. Munkacsopotok. 2012 [cit. 2014-04-06]. Dostupné z: <http://hand.org.hu/munkacsopotok>
- BAČUVČÍK, Radim. Marketing neziskových organizací. 1. vyd. Zlín: VerBuM, 2010, 190 s. ISBN 978-80-87500-01-9.
- BELIČKOVÁ. Financovanie neziskových organizácií na Slovensku. In Neziskové organizace v ČR, SR a Rakousku. Brno: Masarykova univerzita v Brně, Leden 2000, s. 199. ISBN 80-210-2259-0 (brož.).
- BROUGH, Marc. Aid Transparency in the Visegrad Countries. 2011, 8 s.
- BROUKAL, Petr et al. Ekonomika a financování neziskových organizací. Praha: Oeconomica, 2007, 89 s. ISBN 978-80-245-1293-8.
- BROZMANOVÁ GREGOROVÁ, Alžběta. Mimovládne organizácie na území Slovenska pred rokom 1989. In Tretí sektor a mimovládne organizácie [online]. Banská Bystrica: Univerzita Mateja Bela, 2009 [cit. 2014-03-24]. ISBN 978-80-8083-805-8.
- CANADIEN INTERNATIONAL DEVELOPMENT AGENCY (CIDA). Canada and the Czech Republic: Partners in transition [online]. Kanada, 2005 [cit. 2014-02-12]. ISBN 0-662-41322-9. Dostupné z: [http://www.acdi-cida.gc.ca/inet/IMAGES.NSF/vLUIImages/Czech_Republic/\\$file/Czech.pdf](http://www.acdi-cida.gc.ca/inet/IMAGES.NSF/vLUIImages/Czech_Republic/$file/Czech.pdf)
- Centrálný portál pre neziskový sektor. Právne formy organizácií neziskového sektora [online]. 2010 [cit. 2014-03-18]. Dostupné z: http://www.1snsc.sk/pravne_formy
- Centrum pro výzkum neziskového sektoru. Definice neziskového sektoru: Sborník příspěvků z internetové diskuse CVNS. Brno: Centrum pro výzkum neziskového sektoru. 2005. ISBN 80-239-4057-0.
- CONCORD [online]. 2013 [cit. 2014-04-08]. About us. Dostupné z: <http://www.concordeurope.org/about-us>
- CSANÁDY, Daniel, příspěvek na konferenci Veřejná prospěšnost v srdci Evropy, Praha, 2012.
- ČEPELKA, Oldřich. Průvodce neziskovým sektorem Evropské unie. 1. vyd. Romana Kuželová. Liberec: Občanské sdružení Omega, 2003, 136 s. ISBN 80-902376-3-0.
- Česká republika. Zákon č. 83/1990 Sb. o sdružování občanů
- Česká republika. Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník

- Česká republika. Zákon č. 151/2010 Sb., o zahraniční rozvojové spolupráci a humanitární pomoci poskytované do zahraničí a o změně souvisejících zákonů
- Česká republika. Zákon č. 227/1997 Sb., o nadacích a nadačních fondech o změně a doplnění některých souvisejících zákonů
- Česká republika. Zákon č. 248/1995 Sb., o obecně prospěšných společnostech.
- Česká republika. Zákon č. 586/1992 Sb., o dani z příjmů
- Česká republika. Příloha k usnesení vlády ze dne 15. března 1995 č. 153. 1995. Dostupné z: <https://kormoran.vlada.cz/usneseni/usnweb.nsf/0/7897B04C221A1F30C12571B6006BDB3E>
- Česká republika. Příloha k usnesení vlády ze dne 31. března 2004 č. 302. 2004. Dostupné z: <https://kormoran.vlada.cz/usneseni/usnweb.nsf/0/66E45F679EF975CAC12571B6006EB537>
- *Čo je Platforma MVRO*. MVRO, Platforma mimovládnych rozvojových organizácií [online]. 2012 [cit. 2014-02-11]. Dostupné z: <http://www.mvro.sk/sk/o-nas>
- DAUDERSTÄDT, Michael. [Electronic ed.] EU Eastern enlargement and development cooperation. EU Eastern enlargement and development cooperation. Michael Dauderstädt (ed.). Bonn: Friedrich-Ebert-Stiftung, International Policy Unit, 2002. ISBN 3-89892-125-5. Dostupné z: <http://library.fes.de/fulltext/id/01424001.htm#LOCE9E1>
- DLUHÁ, M. a E. MARČEK. Financovanie neziskového sektora na Slovensku: časť projektu S.P.A.C.E. „Poznávanie tretieho sektora na Slovensku“. PANET - Partners for networking, 2004, 18 s.
- Drązkiewicz-Grodzicka, příspěvek na konferenci EU-12 Development Policies at half-time, Olomouc, 2012.
- DUBEN, Rostislav. Neziskový sektor v ekonomice a společnosti. 1. vyd. Praha: Codex Bohemia, 1996, 376 s. ISBN 80-85963-19-1.
- EurActiv [online]. [cit. 2011-02-14]. Východní partnerství v kontextu Evropské politiky sousedství a agendy Visegrádské skupiny. 2010 Dostupné z WWW: <http://www.euractiv.cz/vnejsi-vztahy/analiza/vychodni-partnerstvi-v-kontextu-evropske-politiky-sousedstvi-a-agendy-visegradske-skupiny-007019>
- EUROPEAN COMMISSION. The EU single market: European Foundation. European Commission [online]. Last update: 30. 01. 2014 [cit. 2014-03-02]. Dostupné z: http://ec.europa.eu/internal_market/company/eufoundation/index_en.htm
- EXNEROVÁ, Věra (ed.) Globální problémy a rozvojová spolupráce: Témata, o která se lidé zajímají. Praha: Člověk v tísni, společnost při ČT, o. p. s., 2005, 255 s. ISBN 80-86961-00-1.
- FÁSKERTI, Zita. Hungarian Policy for International Development Cooperation. In: Visegrad Group Countries' Summer School of Development Aid and Co-operation: Selected papers from 1st and 2nd Year - 2002, 2003. Pavel Nováček. Olomouc: Palacký University in Olomouc, 2003. ISBN 80-244-0775-2.
- FAZEKAS, Erzsébet. Scripting Nonprofit Sectional Development in Hungary: Paper Proposal for the 98th Annual ASA Meeting. Columbia University, Nedatováno, 23 s.

- FIALOVÁ, Zuzana. Efektivnost' rozvojovej pomoci poskytovanej slovenskými mimovládnyimi rozvojovými organizáciami. Nedatováno., 85-98.
- FoRS - Oficiální stránky Českého fóra pro rozvojovou spolupráci [online]. Financování rozvojové spolupráce ES. 2012a [cit. 2014-02-23]. Dostupné z: <http://www.fors.cz/rozvojova-spoluprace/evropska-politika/financovani-rozvojove-spoluprace-es/#.Uwnsw0COPxQ>
- FoRS - Oficiální stránky Českého fóra pro rozvojovou spolupráci [online]. Pracovní skupiny FoRS. 2012d [cit. 2014-04-21]. Dostupné z: <http://www.fors.cz/sdruzeni-fors/struktura/pracovni-skupiny-fors/#.U1UmiUAWCcA>
- FoRS - Oficiální stránky Českého fóra pro rozvojovou spolupráci [online]. Seznam členů a pozorovatelů. 2012c [cit. 2014-04-21]. Dostupné z: <http://www.fors.cz/clenove-a-pozorovatele/seznam-clenu-a-pozorovatelu/#.U1UnWEAWCcA>
- FoRS. Stanovy zájmového sdružení právnických osob: České fórum pro rozvojovou spolupráci. 2012b, 7 s.
- GEDLU, Mesfin. Mezinárodní role nevládních organizací: Záchrana, nebo problém?. Mezinárodní politika. 2002, XXVI, č. 9, s. 28–31. ISN 0543-7962.
- GHK. Study on Volunteering in the European Union: Country Report Hungary. 2018., 20 s. Dostupné z: http://ec.europa.eu/citizenship/pdf/national_report_hu_en.pdf
- GLIŃSKI, Piotr. Twenty Years of Civil Society in Poland? Polish sociological review. 2011, č. 175, s. 271-300. ISSN 1231 - 1413. Dostupné z: <http://www.jstor.org/discover/10.2307/41275208?uid=3737856&uid=2&uid=4&sid=21103702515157>
- GOLIŃSKI, Igor. How percentage laws work in practice: Poland's 1% system. NIOK, 2003, 8 s. Dostupné z: http://szazalekosadomany.honlaphat.hu/files/sharedUploads/1229/onepercent.hu/onepercent.hu_study4/Chapter_4_Golinski_PL.pdf
- Grupa Zagranica [online]. Polska w DAC OECD – dobra informacja dla przyszłości polskiej współpracy rozwojowej. 2013a [cit. 2014-02-15]. Dostupné z: <http://www.zagranica.org.pl/aktualnosci/polska-w-dac-oecd-dobra-informacja-dla-przyszlosci-polskiej-wspolpracy-rozwojowej>
- Grupa Zagranica [online]. 2013b [cit. 2014-02-11]. About us. Dostupné z: <http://www.zagranica.org.pl/en/about>
- HADZI-MICEVA, Katerina. Legal and Institutional Mechanisms for NGO-Government Cooperation in Croatia, Estonia, and Hungary. The International Journal of Not-for-Profit Law [online]. 2008, Volume 10, Issue 4 [cit. 2014-03-28]. Dostupné z: http://www.icnl.org/research/journal/vol10iss4/art_1.htm
- HALAXA, Petr. Zahraniční pomoc ve vztazích vyspělých a rozvojových zemí. In: Jehlička P., Tomeš J., Daněk P., eds., Stát, prostor, politika: vybrané otázky politické geografie. Praha: Univerzita Karlova, Přírodovědecká fakulta, 2000. 275 s. ISBN 80-238-5566-2.
- HALTOFOVÁ, Pavlína. Finance neziskového sektoru. 1. vyd. Karviná: Slezská univerzita v Opavě, 2011, 140 s. ISBN 978-80-7248-726-4.
- HAND – Hungarian Association of NGOs for Development and Humanitarian Aid [online]. About us. 2012 [cit. 2014-02-11]. Dostupné z: http://hand.org.hu/en/about_us

- HAŇDIÁK, P. Verejná prospešnosť. Legislatíva a prax. Verejný zajem a verejná prospešnosť v legislatíve a praxi orgánov verejnej správy. Bratislava: vydavateľstvo Pozsony, 2006, ISBN 80-967009-7-9
- HIRT, Beata. Tretí sektor na Slovensku po roku 1989. In Tretí sektor a mimovládne organizácie [online]. Banská Bystrica: Univerzita Mateja Bela, 2009 [cit. 2014-03-24]. ISBN 978-80-8083-805-8. Dostupné z: <http://www.pdf.umb.sk/app/cmsFile.php?disposition=a&ID=5547>
- HOKROVÁ, M.; TÁBORSKÁ, S, eds. Globální problémy a rozvojová spolupráce: Témata, o která se lidé zajímají. Aktualizované 2. vydání. Praha: Člověk v tísni, o.p.s., 2008. 218 s. ISBN 978-80-86961-55-2.
- HORKÝ, příspěvek na konferenci EU-12 Development Policies at half-time, Olomouc, 2012.
- HORKÝ, Ondřej. Česká rozvojová spolupráce: Diskursy, praktiky, rozpory. 1. vyd. Praha: Sociologické nakladatelství, 2010, 168 s. ISBN 978-80-7419-040-7.
- HUDCOVÁ, Zdenka. Daňový režim neziskových organizací v ČR a ve vybraných zemích EU. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2007. ISBN 978-80-244-1841-4.
- International Visegrad Fund. *Two Decades of Visegrad Cooperation: Selected V4 Bibliography*. Bratislava: International Visegrad Fund, 2011, 288 s. ISBN 9788097082802.
- JENKINS, Robert. WILSON CENTRE. The Role of the Hungarian Non-Profit Sector in Post-Communist Society. 1999. Dostupné z: <http://www.wilsoncenter.org/publication/176-the-role-the-hungarian-non-profit-sector-post-communist-society>
- JURAJDOVÁ, Hana. Ekonomika a řízení neziskových organizací. Třebíč: Amaprint-Kerndl, 2012, 68 s. ISBN 978-80-87710-05-0.
- KÁKAI, László a István SEBESTÉNY. The weight of the nonprofit sector and the impact of the economic crisis in Hungary. Civil Szemle. 2012, č. 3, s. 115-175.
- KISS, Judit. Hungary. EU Eastern enlargement and development cooperation. Michael Dauderstädt (ed.). Bonn: Friedrich-Ebert-Stiftung, International Policy Unit, 2002. [Electronic ed.]. ISBN 3-89892-125-5. Dostupné z: <http://library.fes.de/fulltext/id/01424004.htm>
- KIZÁKOVÁ, Hana. Terminologie neziskového sektoru: Glosář anglicko-český. 1. vyd. Praha: ICN, 1996, 112 s
- KOŘAN, Michal. Visegrádská spolupráce na prahu třetí dekády. Mezinárodní politika. 2011, č. 3.
- KRYLOVÁ, Petra, Jana MILÉŘOVÁ a Zuzana SLÁDKOVÁ. International Visegrad Fund. Development cooperation of the Visegrad Group in the context of the European Union. Praha, 2011, 8 s.
- KÜLÜGYMINISZTERIUM. Magyarország 2012. évi nemzetközi fejlesztési és humanitárius segítségnyújtási tevékenységéről. Budapest: KÜLÜGYMINISZTERIUM, 2013. Dostupné z: <http://www.kormany.hu/download/e/cf/f0000/Magyarország%202012%20évi%20nemzetközi%20fejlesztési%20és%20humanitárius%20segítségnyújtási%20tevékenységéről.pdf>

- KUVÍKOVÁ, H. a G. VACEKOVÁ. Diverzifikácia finančných zdrojov v neziskových organizáciách. *Ekonomie a management*. 2009, č. 4, s. 84-96.
- LEŚ, E., S. NAŁĘCZ aj. WYGNAŃSKI. *Defining the Nonprofit Sector: Poland*. Baltimore, USA: The Johns Hopkins University Center for Civil Society Studies, 2000, 36 s. ISBN 1-886333-43-2. Dostupné z: http://ccss.jhu.edu/wp-content/uploads/downloads/2011/09/Poland_CNP_WP36_2000.pdf
- LEDVINOVÁ, Jana. *Základy fundraisingu*. 1. vyd. Praha: České centrum fundraisingu, 2009, 66 s.
- LIGHTFOOT, Simon. *Dynamics of EU Development Policy after enlargement*. University of Leeds, nedatováno. 25 s. Discussion Paper 35. European Development Policy Study Group. Dostupné z: http://www.trialog.or.at/images/doku/lightfoot_eu-dev-policy-after-enlargement.pdf.
- LUKÁŠEK, Libor. *Visegrádská skupina a její vývoj v letech 1991-2004*. 1. vyd. Praha: Karolinum, 2010, 168 s. ISBN 978-80-246-1859-3.
- MAGUROVÁ. *Neziskové organizácie na Slovensku*. In *Neziskové organizace v ČR, SR a Rakousku*. Brno: Masarykova univerzita v Brně, Leden 2000, s. 199. ISBN 80-210-2259-0 (brož.).
- MAKOWSKI, Grzegorz. *Civil Society in Poland: Empty Shell in Free Market Jungle*. V4 Revue [online]. 2012, [cit. 2014-03-28]. Dostupné z: <http://visegradrevue.eu/?p=544>
- MANSFELDOVÁ, Zdenka et al. *Participace a zájmové organizace v České republice*. 1. vyd. Praha: Sociologické nakladatelství, 2005, 246 s. ISBN 80-86429-53-9.
- MATYÁŠ, Ondřej a Jakub STRÁNSKÝ. *Controlling nevládních neziskových organizací*. 1. vyd. Praha: Oeconomica, 2010, 182 s. ISBN 978-80-245-1726-1.
- *Mezinárodní politika. Visegrád - historický i současný*. 2011, č. 3
- MFA Hungary [online]. *Resolution 1/2008 of the International Development Cooperation (IDC) Governmental Committee 2008*. [cit. 2014-02-015]. Dostupný z WWW: http://www.mfa.gov.hu/NR/rdonlyres/06C1F916-0339-49F5-8903-85B444D9295D/0/1_2008nefekaB1hatEN.pdf.
- MFA Hungary. [online]. *Hungarian Development Cooperation. Hungary Inspired by Experience*. Budapest: MFA Hungary. 2009. [cit. 2014-02-15]. Dostupné z WWW: <http://www.mfa.gov.hu/NR/rdonlyres/09524B2E-76D7-4DCC-ADF6-67D3E1A14FA7/0/InspiredByExperience.pdf>.
- MFA Hungary [online]. *Hungarian Policy for International Development Cooperation (IDC)*. 2003 [cit. 2014-02-15]. Dostupné z: <http://www.mfa.gov.hu/NR/exeres/184E9815-2519-4DB0-ABC4-3AB8AE1D2042.htm>
- MFA Poland. *Multiannual Development Cooperation Programme: Solidarity, Democracy, Development* [online]. Polsko, 2011 [cit. 2014-02-16]. Dostupné z: https://www.polskapomoc.gov.pl/files/dokumenty_publicacje/PW_EN-po_reas.pdf
- MFA Poland. *Non-Governmental Organizations*. Polska: Official promotion website of the republic of Poland [online]. 2008-2011 [cit. 2014-03-23]. Dostupné z: <http://en.poland.gov.pl/Non-Governmental,Organizations,399.html>
- MFA Poland. *Polish Aid* [online]. Development Cooperation Policy Council. 2012 [cit. 2014-02-16]. Dostupné z: <https://www.polskapomoc.gov.pl/Development,Cooperation,Policy,Council,1466.html>

- Mihálik, příspěvek na konferenci EU-12 Development Policies at half-time, Olomouc, 2012.
- MIHÁLIK, J., V. VESELÁ, B. JAKSA a M. WOJTALIK. V neposlední řadě?: Nejméně rozvinuté země v oficiální rozvojové pomoci zemí Visegrádské čtyřky. Praha: Rozvojovka.cz, 2010.
- MIHÁLIK, Jan et al. Fundraising bez hranic: Získávání daru pro humanitární pomoc a rozvojovou spolupráci. Slovensko, v rámci projektu Posílení fundraisingových kapacit nevládních rozvojových organizací ve střední Evropě: PDCS, 2012, 338 s. ISBN 978-80-89563-05-0.
- Ministerstvo pro místní rozvoj ČR: Strukturální fondy [online]. *Phare*. Nedatováno [cit. 2014-02-12]. Dostupné z: <http://www.strukturalni-fondy.cz/cs/Fondy-EU/Programy-2004-2006/Historie-regionalni-politiky-EU-v-Ceske-republice/Predvstupni-nastroje/Phare>
- Ministry of Labour and Social Policy: Department of Public Benefit. Basic definitions concerning the third sector. [online]. 2014a [cit. 2014-03-29]. Dostupné z: <http://www.pozytek.gov.pl/Basic,definitions,concerning,the,third,sector,553.html>
- Ministry of Labour and Social Policy: Department of Public Benefit. Public Benefit Organizations. [online]. 2014b [cit. 2014-03-29]. Dostupné z: <http://www.pozytek.gov.pl/Public,Benefit,Organizations,554.html>
- MOLNÁR, Monika. General Accountability Standards for Hungarian Civil Society Organizations: Towards Organizational Effectiveness. *Advances in Management*. 2010, č. 3, s. 14-19.
- MOTYČKOVÁ, Zuzana et al. Nevýdělečné organizace 2007. Praha: Meritum Segment, 2007. ISBN 80-7357-257-5.
- MVRO. Platforma mimovládnych rozvojových organizácií [online]. Podmienky členstva. 2012b. [cit. 2014-02-26]. Dostupné z: <http://www.mvro.sk/sk/clenovia/podmienky-clenstva>
- MVRO. Platforma mimovládnych rozvojových organizácií [online]. Čo je Platforma MVRO. 2012a. [cit. 2014-02-26]. Dostupné z: <http://www.mvro.sk/sk/o-nas>
- MZVaEZ [online]. Slovensko sa stalo 27. členom elitného klubu svetových dozorov. 2013 [cit. 2014-02-15]. Dostupné z: [http://www.foreign.gov.sk/servlet/content?MT=/App/WCM/main.nsf/vw_ByID/ID_BDFA0F8449A80739C125763500337369_SK&OpenDocument=Y&LANG=SK&TG=BlankMaster&URL=/App/WCM/Aktualit.nsf/\(vw_ByID/ID_E3552CF7B206B002C1257BE90044424E](http://www.foreign.gov.sk/servlet/content?MT=/App/WCM/main.nsf/vw_ByID/ID_BDFA0F8449A80739C125763500337369_SK&OpenDocument=Y&LANG=SK&TG=BlankMaster&URL=/App/WCM/Aktualit.nsf/(vw_ByID/ID_E3552CF7B206B002C1257BE90044424E)
- MZVaEZ SR [online]. Rozvojová spolupráca. nedatováno [cit. 2014-02-18]. Dostupné z: http://www.mzv.sk/sk/zahranicna_politika/oficialna_rozvojova_pomoc-rozvojova_spolupraca
- MZVaEZ SR [online]. Slovenská rozvojová pomoc. 2013 [cit. 2014-02-18]. Dostupné z: http://www.mzv.sk/sk/zahranicna_politika/oficialna_rozvojova_pomoc-slovenska_rozvojova_pomoc
- MZV ČR. Česká republika pomáhá: Zahraniční rozvojová spolupráce České republiky. Praha. 2013c, 80 s. ISBN 978-80-7441-017-8. Dostupné z: http://www.mzv.cz/file/1057319/CR_pomaha_zprava_k9_pro_web.pdf

- MZV ČR [online]. ČR přijata do Výboru pro rozvojovou pomoc (DAC) OECD, elitního klubu dárcovských zemí. 2013b. [cit. 2014-02-15]. Dostupné z: http://www.mzv.cz/jnp/cz/zahranicni_vztahy/rozvojova_spoluprace/aktualne/cr_prijata_do_vyboru_pro_rozvojovou.html
- MZV ČR [online]. Informace o Visegrádské skupině: Vznik a cíle Visegrádské skupiny. 2013a [cit. 2014-02-12]. Dostupné z: http://www.mzv.cz/jnp/cz/zahranicni_vztahy/multilateralni_spoluprace/visegrad/
- MZV ČR. Koncepce zahraniční rozvojové spolupráce České republiky na období 2010–2017, Praha: MZV ČR. 2010. 36 s.
- MZV ČR. Koncepce zahraniční rozvojové spolupráce České republiky na období 2002–2007, Praha: MZV ČR. 2001. 18 s.
- MZV ČR [online]. Prioritní země a projekty transformační spolupráce. 2010b [cit. 2014-04-20]. Dostupné z: http://www.mzv.cz/jnp/cz/zahranicni_vztahy/lidska_prava/prioritni_zeme_a_projekty_transformacni/index.html
- MZV ČR [online]. Transformace systému zahraniční rozvojové spolupráce ČR. 2007 [cit. 2014-02-23]. Dostupné z: http://www.mzv.cz/jnp/cz/zahranicni_vztahy/rozvojova_spoluprace/dvoustranna_zrs_cr/transformace_systemu_zahranicni.html
- MZV ČR [online]. Transformační politika. Nedatováno, 10 s. Dostupné z: <http://www.mzv.cz/file/72930/TransformacniPolitika.pdf>
- Neziskovky.cz, o.p.s. [online]. Březen 2010 [cit. 2014-03-13]. Dostupné z: http://www.neziskovky.cz/data/prehled_nnotxt8382.pdf
- NOVÁČEK, Pavel. Udržitelný rozvoj. 1. vyd. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2010. ISBN 978-80-224-2514-6.
- OECD. Glossary of statistical terms. Official Development Assistance (ODA). 2003. Dostupné z: <http://stats.oecd.org/glossary/detail.asp?ID=6043>
- OECD. Glossary of statistical terms [online]. Official Aid (OA). 2013a. [cit. 2014-02-24]. Dostupné z: <https://stats.oecd.org/glossary/detail.asp?ID=1887>
- OECD. Glossary of statistical term [online]. Other Official flows (OOFs). 2013b. [cit. 2014-02-24]. Dostupné z: <https://stats.oecd.org/glossary/detail.asp?ID=1954>
- OLIVER P. Richmond a Henry F. CAREY, eds. Subcontracting Peace - The Challenges of NGO Peacebuilding. 2005. Ashgate.
- OPRŠAL, Zdeněk a Petra KRYLOVÁ. Territorial aspects of development assistance of the Visegrad countries: Teritoriální aspekty zahraniční rozvojové spolupráce zemí Visegrádské skupiny. In: XXII. sjezd České geografické společnosti. Ostrava: Universitas Ostravienis, 2010, s. 812-817.
- OSBORNE, S. P. a A. KAPOSVARI. Non-governmental organizations and the development of social services. Meeting social needs in local communities in post-communist Hungary. PUBLIC ADMINISTRATION AND DEVELOPMENT. 1998, č. 18, s. 365-380.
- PARAGI, Beata. Hungarian Development Policy. European Development Cooperation: In Between the Local and the Global. Paul Hoebink. Amsterdam: Amsterdam University Press, 2010, s. 195-222. ISBN 978 90 8964 225 7.

- PAZDERKA, Josef a Petr JELÍNEK. Rozvojová spolupráce. In ČLOVĚK V TÍSNI, o.p.s. Společný svět: Příručka globálního rozvojového vzdělávání. Petra Hajska. Praha 2: Člověk v tísní, 2004, s. 236-253. ISBN 80-903510-0-X.
- PECHÁČOVÁ, Dária. The provision of humanitarian and development aid by Slovak non-governmental organizations. In: Student essays on development: collective volume - Czech Republic, Hungary, Poland, Slovakia. Blanka Medková. Praha: People in Need, 2010, s. 33-42. ISBN 978-80-87456-01-9 (brož.).
- PESTOFF, V. A.: Reforming social services in central and Eastern Europe an eleven nation overview, Gryf, Poland, Cracow, 1995.
- PIROŠÍK, Vladimír. Právna úprava mimovládnych organizácií na Slovensku. In Tretí sektor a mimovládne organizácie [online]. Banská Bystrica: Univerzita Mateja Bela, 2009 [cit. 2014-03-24]. ISBN 978-80-8083-805-8.
- Poland. Development Cooperation Act. [online]. 2011 [cit. 2014-02-16]. Dostupné z: <http://www.polishaid.gov.pl/Development,Cooperation,Act,252.html>
- Polish Aid [online]. Assistance in figures. 2013 [cit. 2014-02-23]. Dostupné z: <http://www.polishaid.gov.pl/Assistance,in,figures,184.html>
- REGULSKA, Joanna. NGOs and Their Vulnerabilities during the Time of Transition: The Case of Poland. International Journal of Voluntary and Nonprofit Organizations. 1999, č. 1.
- REKTOŘÍK, Jaroslav. A KOL. Organizace neziskového sektoru: Základy ekonomiky, teorie a řízení. 1. vyd. Praha: EKOPRESS, s.r.o., 2007. ISBN 80-86119-41-6.
- RŮŽIČKOVÁ, Růžena. Neziskové organizace: vznik, účetnictví, daně. Praha: Anag, 2007, 238 s. ISBN 97872634040.
- RYCHTECKÝ, P. Přednáška Nevládní neziskové organizace, Financování NNO, ZS 2010.
- RYCHTECKÝ, P. Přednáška Nevládní neziskové organizace, Úvod do předmětu, ZS 2010.
- Sdružení FoRS. Oficiální stránky Českého fóra pro rozvojovou spolupráci [online]. Sdružení FoRS. 2012 [cit. 2014-02-11]. Dostupné z: <http://www.fors.cz/sdruzeni-fors/#.Uvoe80COPxQ>
- SKOVAJSA, Marek et al. Občanský sektor: Organizovaná občanská společnost v České republice. 1. vyd. Praha: Portál, 2010, 376 s. ISBN 978-80-7367-681-0.
- Slovenská republika. Zákon č. 34/2002 Z. z. o nadáciách a o zmene Občianskeho zákonníka v znení neskorších predpisov
- Slovenská republika. Zákon č. 147/1997 Z. z. o neinvestičných fondoch a o doplnení zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 207/1996 Z. Z.
- Slovenská republika. Zákon č. 213/1997 Z. z. o neziskových organizáciách poskytujúcich všeobecne prospešné služby
- STEJSKAL, J., H. KUVÍKOVÁ a K. MAŤÁTKOVÁ. Neziskové organizace - vybrané problémy ekonomiky: se zaměřením na nestátní neziskové organizace. 1. vyd. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2012, 168 s. ISBN 978-80-7357-973-9. anglické resumé.
- STRÁŽAY, Tomáš. Inšpirujúci Vise grád: alebo Výročné zamyslenie nad možnosťami exportu visegrádskeho modelu. Mezinárodní politika. 2011, č. 3, s. 6-8.

- SUSOVÁ, Blažena a Pavla JEBILI ZAČALOVÁ. Rozvojová politika nových členských států EU. Rozvojovka.cz [online]. 2008, aktualizace 2012. [cit. 2014-02-15]. Dostupné z: <http://www.rozvojovka.cz/rozvojova-politika-novych-clenskych-statu-eu>
- SVOBODA, Daniel, Markéta BRYCHTOVÁ a Pavla JEBILI ZAČALOVÁ. Neziskový sektor a rozvojová spolupráce: Nevládní rozvojové organizace zemí EU. 2008, aktualizace 2012. Dostupné z: <http://www.rozvojovka.cz/neziskovy-sektor-a-rozvojova-spoluprace>
- SZENT-IVÁNYI, Balázs. Příspěvek na konferenci EU-12 Development Policies at half-time, Olomouc, 2012.
- SZENT-IVÁNYI, Balázs; TÉTÉNYI, András (2008) Transition and Foreign Aid Policies in the Visegrád Countries: A Path Dependant Approach. Transition Studies Review [online]. 9 October 2008, Volume 15, Number 3, cit. [2014-0-15].
- SZENT-IVÁNYI, Balázs. Emailová komunikace, 21. 3. 2014.
- ŠEDIVÝ, Marek a Olga MEDLÍKOVÁ. Úspěšná nezisková organizace. 2. aktualizované a doplněné. Praha: Grada Publishing, a.s., 2011, 160 s. ISBN 978-80-247-4041-6
- ŠEDIVÝ, Marek a Olga MEDLÍKOVÁ. Public relations, fundraising a lobbying: pro neziskové organizace. Praha: Grada Publishing a.s., 2012. 138 s.
- ŠIMKOVÁ, Eva. Management a marketing v praxi neziskových organizací. 4., aktualizované. Hradec Králové: Gaudeamus Univerzita Hradec Králové, 2009, 174 s. ISBN 978-80-7435-012-2.
- TOEPLER, Stefan a Lester M. SALAMON. NGO Development in Central and Eastern Europe: An Empirical Overview. East European Quarterly. 2003, XXXVII, č. 3, s. 365-378.
- USAID. 2012 CSO Sustainability Index for Central and Eastern Europe and Eurasia. 2013b, 258 s. Dostupné z: http://www.usaid.gov/sites/default/files/documents/1863/2012CSOSI_0.pdf
- USAID [online]. Europe and Eurasia Civil Society Sustainability Index. 2013a [cit. 2014-03-21]. Dostupné z: <http://www.usaid.gov/europe-eurasia-civil-society>
- Usnesení vlády ČR č. 664 ze dne 1. června 2005 k zahraniční rozvojové spolupráci v roce 2006 a ke střednědobému výhledu jejího financování do roku 2008
- Usnesení vlády ČR č. 1070 ze dne 19. září 2007 k transformaci systému zahraniční rozvojové spolupráce České republiky
- Uznesení vlády Slovenskej republiky č. 397 z 1. augusta 2012 Štatút Rady vlády Slovenskej republiky pre mimovládne neziskové organizácie
- Visegrad Group [online]. Guidelines on the Future Areas of Visegrad Cooperation. 2000–2014 [cit. 2014-02-12]. Dostupné z: <http://www.visegradgroup.eu/cooperation/guidelines-on-the-future-110412>
- Visegrad Group [online]. History of the Visegrad Group. 2000–2013 [cit. 2014-02-03]. Dostupné z: <http://www.visegradgroup.eu/about/history>
- VLÁDA ČR. Rada vlády pro nestátní neziskové organizace. Vláda České republiky [online]. 2009-2014 [cit. 2014-03-29]. Dostupné z: <http://www.vlada.cz/cz/ppov/rnno/zakladni-informace-767/>
- VLÁDA ČR. Rozbor financování nestátních neziskových organizací z veřejných rozpočtů v roce 2012 [online]. 2014, 27 s. [cit. 24. 3. 2014]. Dostupné z:

http://www.vlada.cz/assets/ppov/rnno/dokumenty/rozbior_2012_material_pro_web.pdf

- ZAK, Przemyslaw. Příspěvek na konferenci Veřejná prospěšnost v srdci Evropy, Praha, 21. 9. 2012.
- ZÍDEK P., SIEBER, K. Československo a Subsaharská Afrika v letech 1948–1989, 2007. Praha: Ústav mezinárodních vztahů, ISBN 80-86206-58-4.
- ŽILKOVÁ, T., Mimovládne organizácie a ich úloha v rozvojovej pomoci. OZ Človek v Ohrození. Nedatováno.

SEZNAM PŘÍLOH

PŘÍLOHA Č. 1 Seznam členských organizací FORS

PŘÍLOHA Č. 2 Seznam členských organizací HAND

PŘÍLOHA Č. 3 Seznam členských organizací Grupa Zagranica

PŘÍLOHA Č. 4 Seznam členských organizací MVRO

PŘÍLOHA Č. 5 OECD/DAC Seznam příjemců oficiální rozvojové pomoci (2012)

PŘÍLOHA Č. 6 Strukturovaný dotazník v českém jazyce

PŘÍLOHA Č. 7 Strukturovaný dotazník v anglickém jazyce

PŘÍLOHA Č. 8 Společné státy realizace projektů NNO zemí V4 - shoda dvou členů V4

PŘÍLOHA Č. 1 Seznam členských organizací FORS

ČLENOVÉ:

1. Adra ČR
2. Agentura rozvojové a humanitární pomoci Olomouckého kraje, o. p. s. – ARPOK
3. Centrum Dialog, o. s.
4. Centrum Narovinu, o. s.
5. *Česká zemědělská univerzita v Praze (ČZU), Institut tropů a subtropů*
6. Člověk v tísni, o. p. s.
7. Diakonie ČCE - Středisko humanitární a rozvojové pomoci
8. EDUCON, o. s.
9. Ekumenická akademie Praha, o. s.
10. Fairtrade Česká republika, z. s. p. o.
11. Humanitas Afrika, o. s.
12. Charita Česká republika
13. INEX - Sdružení dobrovolných aktivit (INEX - SDA)
14. Multikulturní centrum Praha, o. s.
15. Nadační fond Microfinance
16. NaZemi, o. s.
17. Občanské sdružení Development Worldwide, o. s. (DWW)
18. Občanské sdružení M.O.S. T.
19. Občanské sdružení ShineBean, o. s.
20. Pražský institut pro globální politiku - Glopolis, o. p. s.
21. Salesiánská asociace Dona Boska, o. s. (SADBA)
22. Sdružení Podané ruce, o. s.
23. Siriri, o. p. s.
24. SOZE - Sdružení občanů zabývajících se emigranty, o. s.
25. Sue Ryder International CZ, o. p. s.
26. SVĚTLO PRO SVĚT - Light for the World, o. s.
27. Univerzita Palackého v Olomouci (Katedra rozvojových studií)
28. Ústav mezinárodních vztahů, v. v. i. (ÚMV)
29. Vysoká škola ekonomická v Praze, Fakulta mezinárodních vztahů
30. Wontanara, o. s.

POZOROVATELÉ:

1. Alterra, o. s.
2. Ambos Mundos, o. s.
3. Burma Center Prague, o. p. s.
4. CARE Česká republika, o. s.
5. Civitas per Populi, o. s.
6. Česká rozvojová organizace, o. p. s.
7. Gender Studies, o. p. s.
8. INFO-DRÁČEK, o. s.
9. IOM - Mezinárodní organizace pro migraci Praha
10. Lékaři bez hranic - Médecins Sans Frontières in Czech Republic, o. p. s.
11. Neslyšící s nadějí, o. s.
12. Občanské sdružení Klub Hanoi
13. Partners Czech
14. Pro-Contact, o. s.
15. Středisko ekologické výchovy a etiky Rýchory - SEVER, Brontosaurus Krkonoše
16. ŽIVOT 90, o. s.

17. Lenka Černá, M. A.
18. Ing. Blanka Šimůnková, M. A.
19. Inka Píbilová
20. Michal Procházka

PŘÍLOHA Č. 2 Seznam členských organizací HAND

ČLENOVÉ:

1. Foundation ADRA
2. African Hungarian Union
3. Artemisszio Foundation
4. Anthropolis Anthropological Public Benefit Association
5. Bridge for the Third World
6. Culturafrica
7. European Centre for not-for-profit Law (ECNL)
8. Foundation For Africa
9. Foundation for Development of Democratic Rights
10. Hungarian Maltese Charity Service
11. Hungarian Young Greens
12. Hungarian Volunteersending Foundation
13. National Society of Conservationists
14. Mahatma Gandhi Human Rights Organisation

POZOROVATELÉ:

1. Protect the Future
2. BOCS Foundation

PŘÍLOHA Č. 3 Seznam členských organizací Grupa Zagranica

1. Instytut Wschodnich Inicjatyw/ Eastern Initiative Institute
2. Fundacja Ari Ari/ Ari Ari Foundation
3. Fundacja Pomocy Humanitarnej "Redemptoris Missio"
4. Fundacja CentrumCSR.PL
5. Fundacja Polityki Rozwojowej/ Development Policy Foundation
6. "Wspólnota Polska" Association
7. African Missions Association, Charity & Volunteering Centre SOLIDARNI""
8. Amnesty International
9. Angelus Silesius House
10. ARTOS Christian Culture Foundation
11. Borussia Cultural Community Association
12. Caritas Poland
13. Casimir Pulaski Foundation
14. Center of International Relations
15. Christian Charity Service
16. College of Eastern Europe
17. Democratic Society EAST Foundation
18. East European Democratic Center
19. Education for Democracy Foundation
20. Educational Society of Malopolska
21. eFTe Group
22. European Institute for Democracy
23. European Meeting Centre - Nowy Staw Foundation
24. Foundation Center for Citizenship Education
25. Foundation for Helping Children "Scream"
26. Foundation for Intercultural Education
27. Foundation for Somalia
28. Foundation in Support of Local Democracy
29. Gdańsk Foundation for Education
30. Happy Childhood Foundation
31. Helsinki Foundation for Human Rights
32. Information Society Development Foundation
33. Institute for Global Responsibility
34. Institute for Strategic Studies
35. Institute of Public Affairs
36. International Initiatives Bureau
37. KARAT Coalition
38. Krzyżowa Foundation for Mutual Understanding in Europe
39. Management Initiatives Foundation
40. Network of East-West Women (NEWW)
41. One World Association
42. Pallottine Mission Foundation Salvatti.pl
43. Partners Poland Foundation
44. Pedro Arrupe Leaders and Tutors Training Centre
45. Polish Forum of Young Diplomats
46. Polish Green Network
47. Polish Humanitarian Organisation
48. Polish Medical Mission
49. Polish Robert Schuman Foundation
50. Polish-American Freedom Foundation

51. Polish-Czech-Slovak Solidarity Foundation
52. Polish-Ukrainian Cooperation Foundation PAUCI
53. Rural Areas Development Institute
54. Salesian Missionary Voluntary Service – Youth for the world
55. School for Leaders Association
56. St. Maximilian M. Kolbe's House for Reconciliation and Meeting
57. Stefan Batory Foundation
58. The Other Space Foundation
59. "Usłyszeć Afrykę" Foundation"
60. Villa Decius Association
61. WWF Poland

PŘÍLOHA Č. 4 Seznam členských organizací MVRO

ČLENOVÉ:

1. ADRA - Adventistická agentúra pre pomoc a rozvoj
2. Centrum environmentálnej a etickej výchovy Živica
3. Centrum pre európsku politiku
4. Človek v ohrození
5. eRko - Hnutie kresťanských spoločenstiev detí
6. Evanjelická diakonia ECAV na Slovensku
7. FAIRTRADE Slovakia
8. Habitat for Humanity - Europe and Central Asia
9. Inštitút medzinárodnej spolupráce - Sila rozvoja
10. Magna Deti v núdzi
11. Nadácia INTEGRA
12. Nadácia Pontis
13. NISPAcee
14. Otvorený Európsko-Slovanský dvor
15. PDCS, o. z.
16. SAVIO o. z.
17. Slovenská humanitná rada
18. Slovenská katolícka charita
19. Slovenské centrum pre komunikáciu a rozvoj
20. Slovensko-juhoafrická spoločnosť
21. Slovenský Červený kríž
22. Výskumné centrum Slovenskej spoločnosti pre zahraničnú politiku
23. Vysoká škola zdravotníctva a sociálnej práce sv. Alžbety, n. o.
24. Združenie Albert pre podporu Fakulty zdravotníctva a sociálnej práce Trnavskej univerzity v Trnave
25. GLEN Slovakia

POZOROVATELÉ:

1. Academia Istropolitana Nova
2. Dvojfarebný svet
3. Inštitút pre rozvoj spoločnosti
4. Nadácia Milana Šimečku
5. Slovenský výbor pre UNICEF
6. People in need

PŘÍLOHA Č. 5 OECD/DAC Seznam příjemců oficiální rozvojové pomoci (2012)

Nejméně rozvinuté země (LDCs)	Další země s nízkými příjmy	Státy a území s nižšími středními příjmy	Státy a území s vyššími středními příjmy
	HND/ob. nižší než 1 005 \$ v roce 2010	HND/ob. 1 006-3 975 \$ v roce 2010	HND/ob. 3 976-12 275 \$ v roce 2010
Afghánistán	Keňa	Arménie	Albánie
Angola	KLDR	Belize	Alžírsko
Bangladéš	Kyrgyzstán	Bolívie	Anguilla
Benin	Tádžikistán	Egypt	Antigua a Barbuda
Bhútán	Zimbabwe	Federativní státy Mikronésie	Argentina
Burkina Faso		Fidži	Ázerbájdžán
Burundi		Filipíny	Bělorusko
Čad		Ghana	Bosna a Hercegovina
DR Kongo		Gruzie	Botswana
Džibuti		Guatemala	Brazílie
Eritrea		Guyana	Chile
Etiopie		Honduras	Čína
Gambie		Indie	Kolumbie
Guinea		Indonésie	Cookovy ostrovy
Guinea-Bissau		Irák	Kostarika
Haiti		Kamerun	Kuba
Jemen			Surinam
Jižní Súdán		Kapverdy	Dominika
Kambodža		Konžská republika	Dominikánská republika
Kiribati		Kosovo	Ekvádor
Komory		Maroko	Bývalá Jugoslávská republika Makedonie
Laos		Marshallovy ostrovy	Gabon
Lesotho		Moldavsko	Grenada
Libérie		Mongolsko	Írán
Madagaskar		Nigérie	Jamaika
Malawi		Nikaragua	Jordánsko
Mali		Pákistán	Kazachstán
Mauritánie		Papua-Nová Guinea	Libanon
Mosambik		Paraguay	Libye
Myanmar		Pobřeží Slonoviny	Malajsie
Nepál		Salvador	Maledivy
Niger		Srí Lanka	Mauritius
Rovníková Guinea		Svazijsko	Mexiko
Rwanda		Sýrie	Černá Hora
Samoa		Tokelau	Montserrat

São Tomé a Princův ostrov		Tonga	Namibie
Senegal		Turkmenistán	Nauru
Sierra Leone		Ukrajina	Niue
Somálsko		Uzbekistán	Palau
Středoafriická republika		Vietnam	Panama
Súdán		Západní břeh Jordánu a pásma Gazy	Peru
Šalamounovy ostrovy			Srbsko
Tanzanie			Seychely
Togo			Republika Jižní Afrika
Tuvalu			Svatá Helena
Uganda			Svatý Kryštof a Nevis
Vanuatu			Svatá Lucie
Východní Timor			Svatý Vincent a Grenadiny
Zambie			Thajsko
			Tunisko
			Turecko
			Uruguay
			Venezuela
			Wallis a Futuna

PŘÍLOHA Č. 6 Strukturovaný dotazník v českém jazyce

Název: Nevládní neziskové organizace působící v oblasti rozvojové spolupráce

Úvod:

Vážení zástupci nevládních neziskových organizací.

Jmenuji se Gabriela Benešová a jsem studentkou Katedry rozvojových studií na Palackého univerzitě v Olomouci (<http://www.development.upol.cz/>). Touto cestou bych Vás chtěla poprosit o spolupráci na mé diplomové práci, která se zabývá analýzou nevládních neziskových organizací působících v oblasti rozvojové spolupráce.

Cílem této práce je zjistit, do kterých zemí směřují projekty rozvojové spolupráce, jaké je jejich sektorové zaměření a jakým způsobem neziskové organizace financují tyto projekty. Ráda bych poté získaná data porovнала v rámci zemí Visegrádské čtyřky a taktéž s oficiální rozvojovou spoluprací těchto zemí.

Následující dotazník je rozdělen do 5 částí (základní informace o organizaci, množství projektů, finance, teritoriální alokace a sektorové zaměření projektů) a neměl by Vám zabrat více než 10 minut Vašeho času.

V případě dotazů se na mne neváhejte obrátit prostřednictvím emailu: Gabriela.Benes@gmail.com.

Moc Vám děkuji za spolupráci.

Gabriela Benešová

Základní informace o organizaci:

1. Jak se jmenuje Vaše organizace?
2. V jakém roce byla Vaše organizace založena?
3. Jakou právní formou je (či byl/a v roce 2012, pokud došlo ke změně) [Ot.1]?
  - Občanské sdružení
  - Obecně prospěšná společnost
  - Nadace, nadační fond
  - Registrovaná církev či náboženská společnost
  - Jiné (prosím upřesněte)

Finance:

4. Jaký byl celkový rozpočet [Ot.1] v roce 2012?
5. Jaký byl ve stejném roce (2012) rozpočet projektů rozvojové spolupráce (bez zahrnutí výdajů na humanitární pomoc)?
6. Vyberte 3 nejčastější zdroje financování Vašich projektů v rozvojových zemích.
  - Granty a dotace Evropské unie
  - Granty a dotace jiných mezinárodních organizací
  - Vláda
  - Místní samospráva
  - Nadace, nadační fondy
  - Soukromé společnosti a firmy

- Soukromí dárci, jednotlivci
- Jiné

Prosím upřesněte

7. Jaká je Vaše strategie pro získávání finančních prostředků na rozvojové projekty?

Množství projektů:

8. Kolik projektů realizovala celkem Vaše organizace v roce 2012?

- 1-3
- 4-6
- 7-9
- 10-12
- 13-15
- více než 15
- Jiné

Prosím, upřesněte

9. Kolik z nich bylo projektů rozvojové spolupráce realizované v rozvojové zemi?

- 1-3
- 4-6
- 7-9
- 10-12
- 13-15
- více než 15
- jiné

Prosím, upřesněte

10. Realizujete také projekty v rámci vládní oficiální rozvojové spolupráce (ODA)?

- Ano
- Ne

11. Ve kterých státech a ve kterých sektorech realizujete projekty oficiální rozvojové spolupráce (ODA)?

Teritoriální alokace projektů:

12. Ve kterých oblastech světa jste realizovali projekty rozvojové spolupráce v roce 2012?

- Afrika
- Asie
- Austrálie a Oceánie
- Evropa
- Karibik a Latinská Amerika

13. Ve kterých státech Afriky jste realizovali projekty rozvojové spolupráce v roce 2012?

Alžírsko	Gabon	Lesotho
Angola	Gambie	Libérie
Benin	Ghana	Libye
Botswana	Guinea	Madagaskar
Burundi	Guinea-Bissau	Malawi
Burkina Faso	Jihoafriická	Mali
Čad	republika	Maroko
DR Kongo	Jižní Súdán	Mauritánie
(Kinshasa)	Kamerun	Mauricius
Džibutsko	Kapverdy	Mosambik
Egypt	Keňa	Namibie
Eritrea	Komory	Niger
Etiopie	Kongo (Brazaville)	Nigérie

Pobřeží slonoviny	Středoafriická republika	Togo
Rovníková Guinea	Súdán	Tunisko
Rwanda	Svatý Tomáš a Princův ostrov	Uganda
Senegal	Svazijsko	Zambie
Seychely	Tanzanie	Západní Sahara
Sierra Leone		Zimbabwe
Somálsko		

14. Ve kterých státech Asie jste realizovali projekty rozvojové spolupráce v roce 2012?

Afghánistán	Jižní Korea	Palestina
Arménie	Jordánsko	Rusko
Ázerbájdžán	Kambodža	Saudská Arábie
Bahrajn	Katar	Severní Korea (KILDR)
Bangladéš	Kazachstán	Singapur
Bhútán	Kuvajt	Spojené Arab. Emiráty
Brunej	Kypr	Sýrie
Čína	Kyrgyzstán	Srí Lanka
Filipíny	Laos	Tádžikistán
Gruzie	Libanon	Thajsko
Indie	Malajsie	Turecko
Indonésie	Maledivy	Turkmenistán
Irák	Mongolsko	Uzbekistán
Írán	Myanmar (Barma)	Vietnam
Izrael	Nepál	Východní Timor
Japonsko	Omán	
Jemen	Pákistán	

15. Ve kterých státech Austrálie a Oceánie jste realizovali rozvojové projekty v roce 2012?

Austrálie	Nauru	Šalamounovy ostrovy
Cookovy ostrovy	Nový Zéland	Tonga
Federativní státy Mikronésie	Palau	Tuvalu
Fidži	Papua-Nová Guinea	Vanuatu
Kiribati	Samoa	
Marshallovy ostrovy	Severní Mariany	

16. Ve kterých státech Evropy jste realizovali rozvojové projekty v roce 2012?

Albánie	Itálie	Rakousko
Andorra	Lichtenštejnsko	Rumunsko
Belgie	Litva	Řecko
Bělorusko	Lotyšsko	San Marino
Bosna a Hercegovina	Lucembursko	Slovensko
Bulharsko	Maďarsko	Slovinsko
Černá Hora	Makedonie	Spojené království
Česko	Malta	Srbsko
Dánsko	Moldavsko	Španělsko
Estonsko	Monako	Švédsko
Finsko	Německo	Švýcarsko
Francie	Nizozemsko	Ukrajina
Chorvatsko	Norsko	Vatikán
Irsko	Podněsteří	
Island	Polsko	
	Portugalsko	

17. Ve kterých státech Karibiku a Latinské Ameriky jste realizovali rozvojové projekty v roce 2012?

Antigua a Barbuda	Guatemala	Panama
Argentina	Guyana	Paraguay
Bahamy	Haiti	Peru
Barbados	Honduras	Salvador
Belize	Chile	Surinam
Bolívie	Jamajka	Svatá Lucie
Brazílie	Kolumbie	Svatý Kryštof a Nevis
Dominika	Kostarika	Sv. Vincenc a Grenadin
Dominikánská republika	Kuba	Trinidad a Tobago
Ekvádor	Mexiko	Uruguay
Grenada	Nikaragua	Venezuela

18. Ve které zemi působí (působil/a) [Q1] nejdéle? Jak dlouho zde působí? Z jakého důvodu?

Sektorové zaměření projektů:

19. Vyberte oblasti (sektory), ve kterých byly v roce 2012 realizovány Vaše rozvojové projekty.

- Bankovní a finanční služby
- Doprava a skladování
- Energie
- Obchod
- Populační politiky, reprodukční zdraví
- Průmysl, těžba a stavebnictví
- Sociální infrastruktura a služby
- Spoje a infrastruktura (komunikace)
- Turismus
- Voda a kanalizace
- Vláda a občanská společnost
- Vzdělávání
- Zdraví
- Zemědělství, lesnictví a rybaření
- Životní prostředí
- Jiné:
prosím, upřesněte

20. Nyní je zde prostor pro Vaše komentáře a poznámky. Přejete si sdělit nám něco dalšího o Vaší organizaci?

PŘÍLOHA Č. 7 Strukturovaný dotazník v anglickém jazyce

Name: Non-governmental organizations active in the field of development cooperation

Introduction:

Dear NGO representatives.

My name is Gabriela Benesova and I'm currently finishing my degree Development Studies at Palacky University, Czech Republic (<http://www.development.upol.cz/>). I would like to ask you for your kind assistance with my diploma thesis by completing a short survey below. The thesis deals with the analysis of non-governmental organizations that are active in the field of development cooperation.

It aims to determine where the development cooperation projects take place, in which sectors and through what funding. Later I would like to compare this data within Visegrad countries and also with ODA in these countries.

The survey is divided into 5 sections and should not take more than 10 minutes to complete.

Please do not hesitate to contact me if you have any questions or wish to learn more about my research. My email is Gabriela.Benes@gmail.com.

Thank you very much for your help.

Gabriela Benesova

Organisation:

1. What is the name of your organisation?
2. In what year was your organisation established?
3. What is the legal form of your organisation? Civic Association
  - Public Benefit Corporation
  - Foundation, Endowment fund
  - Registered church or religious society
  - Other (please specify)

Funding:

4. What was the total annual budget of [Q1] in 2012?
5. What was the budget for all development cooperation projects in 2012? (excluding humanitarian assistance expenditures and development education expenditures)
6. Please select the 3 largest sources of funding for your development cooperation projects in developing countries.
  - EU
  - Other International organizations
  - National government
  - Local government
  - Foundations, Endowment funds
  - Private companies
  - Private donors, individuals

- Others
Please specify

7. What is your fundraising strategy for development projects?

Projects:

8. How many projects did your organization implement in 2012?

- 1-3
- 4-6
- 7-9
- 10-12
- 13-15
- More than 15
- Other
Please specify

9. How many of them were development cooperation projects in developing countries? 1-3

- 4-6
- 7-9
- 10-12
- 13-15
- More than 15
- Other
Please specify

10. Do you also manage projects under the Government's official development assistance (ODA)?

- Yes
- No

11. In which countries and sectors do you implement projects under the official development assistance (ODA)?

Territorial exposure:

12. In which regions did you implement development cooperation projects in 2012 (including ODA)?

- Australia and Oceania
- Caribbean and Latin America
- Africa
- Asia
- Europe

13. In which countries in Australia and Oceania did you implement development cooperation projects in 2012?

Australia	Nauru	Solomon Islands
Cook Islands	New Zealand	Tonga
Federated States of Micronesia	Northern Mariana	Tuvalu
Fiji	Palau	Vanuatu
Kiribati	Papua – New Guinea	
Marshall Islands	Samoa Islands	

14. In which countries in Caribbean and Latin America did you implement development cooperation projects in 2012?

Antigua and Barbuda	Dominica	Panama
Argentina	Dominican Republic	Paraguay

Bahamas	Ecuador	Peru
Barbados	Grenada	Salvador
Belize	Guatemala	Suriname
Bolivia	Guyana	St. Lucie
Brazil	Haiti	Saint Kitts and Nevis
Chile	Honduras	St. Vincent and the G.
Colombia	Jamaica	Trinidad and Tobago
Costa Rica	Mexico	Uruguay
Cuba	Nicaragua	Venezuela

15. In which countries in Africa did you implement development cooperation projects in 2012?

Algeria	Gabon	Nigeria
Angola	Gambia	Rwanda
Benin	Ghana	Senegal
Botswana	Guinea	Seychelles
Burundi	Guinea – Bissau	Sierra Leone
Burkina Faso	Kenya	Somalia
Cameroon	Lesotho	South Africa
Cape Verde	Liberia	South Sudan
Central African Republic	Libya	Sudan
Chad	Madagascar	São Tomé and Príncipe
Congo (Brazzaville)	Malawi	Swaziland
Côte d'Ivoire	Mali	Tanzania
Djibouti	Morocco	Togo
DR Congo (Kinshasa)	Mauritania	Tunisia
Egypt	Mauritius	Uganda
Equatorial Guinea	Mozambique	Western Sahara
Eritrea	Namibia	Zambia
Ethiopia	Niger	Zimbabwe

16. In which countries in Asia did you implement development cooperation projects in 2012?

Afghanistan	Jordan	Philippines
Armenia	Kazakhstan	Qatar
Azerbaijan	Kuwait	Russia
Bahrain	Kyrgyzstan	Saudi Arabia
Bangladesh	Laos	Singapore
Bhutan	Lebanon	South Korea
Brunei	Malaysia	Sri Lanka
Cambodia	Maldives	Syria
China	Mongolia	Tajikistan
Cyprus	Myanmar	Thailand
East Timor	(Burma)	Turkey
Georgia	Nepal	Turkmenistan
India	North Korea	United Arab
Indonesia	(DPRK)	Emirates
Iraq	Oman	Uzbekistan
Iran	Pakistan	Vietnam
Israel Japan	Palestine	Yemen

17. In which countries in Europe did you implement development cooperation projects in 2012?

Albania	Hungary	Norway
Andorra	Ireland	Poland
Austria	Island	Portugal
Belgium	Italy	Romania
Belarus	Kosovo	San Marino
Bosnia and Herzegovina	Liechtenstein	Slovakia
Bulgaria	Lithuania	Slovenia
Croatia	Latvia	Serbia
Czech Republic	Luxembourg	Spain
Denmark	Macedonia	Sweden
Estonia	Malta	Switzerland
Finland	Moldova	Transnistri
France	Monaco	Ukraine
Germany	Montenegro	United Kingdom
Greece	Netherlands	Vatican

18. In which country have you operated the longest? How long have you worked there for? Why?

Sectoral focus:

19. Please select the areas (sectors) in which your development cooperation projects were implemented in 2012.

- Agriculture, forestry and fishing
  - Banking and financial services
  - Business and other services
  - Communications
  - Education
  - Energy
  - Environment
  - Government and civil society Health
  - Industry, mining and constructions
  - Other social infrastructure and services
  - Population policies/programme and reproductive health
  - Tourism
  - Transport and storage
  - Water supply and sanitation
  - Other
- Please specify

20. Is there anything else about your organisation and/or your development cooperation projects you wish to add?

PŘÍLOHA Č. 8 Společné státy realizace projektů NNO zemí V4 - shoda dvou členů V4

	ČR	Maďarsko	Polsko	Slovensko
Afghánistán				
Angola				
Arménie				
Ázerbájdžán				
Bangladéš				
Bolívie				
Bulharsko				
Ghana				
Guinea				
Haiti				
Jordánsko				
Kambodža				
Lesotho				
Maďarsko				
Mexiko				
Mongolsko				
Namibie				
Německo				
Rumunsko				
Rusko				
Sierra Leone				
Slovinsko				
Somálsko				
Středoafriická rep.				
Tunisko				
Vietnam				
Zambie				

Zdroj: zpracováno autorkou na základě výsledků výzkumu diplomové práce